

პოეზია

თემურ ელიავა

სოფო დლონტი

ნანა ღვინიაშვილი

პროზა

ალექსანდრე ჯაქიაშვილი

საბა ქვათაძე

ჯრიბიან-ესეისტებია

ნინო დარბაისელი -

შოთა ჩანტლადის „მანიფესტზე“

გუგა მგელაძე -

ანდრო ბუაჩიძის ჟრებულზე

ახალი თარგმანები

იური მამლუევი

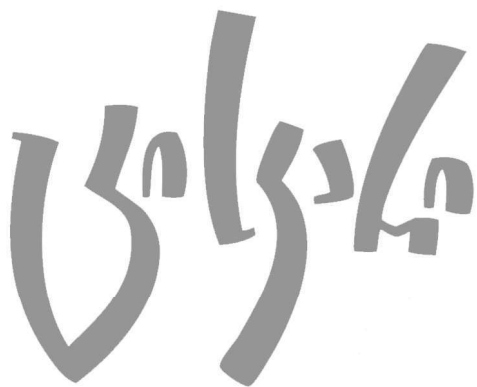
როალდ დალი

სსკ
1852

N4 2024

საბა ქვათაძე

№ 4//2024

ლიცენზირებული – საზოგადოებრივი
ქუჩის

მთავარი რედაქტორი
ამირან გომარეთელი

პასუხისმგებელი რედაქტორი
თამარ გელიტაშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
მარინე სიმეონიძე

დიზაინი
ირაკლი უშვერიძე

ქუჩის გამომცემი
საქართველოს
კულტურისა და სპორტის
სამინისტროს სელექციით

საქართველოს კულტურისა
და სპორტის სამინისტრო
MINISTRY OF CULTURE
AND SPORT OF GEORGIA

ciskari1852@gmail.com
<https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/2>

სარჩევი

პოეზია		გუგა მგელაძე	48
თემურ ელიავა	3	ყოფნის ხსოვნა (ფიქრები ანდრო ბუაჩიძის კრებულზე „ტრამვაი, სახელად წარსული“)	
სოფო ღლონტი	7		
ნანა ღვინიაშვილი	12		
პროზა		ნაუაითხათ ჰაბარაძე	
ალექსანდრე კაკიაშვილი	15	მარიამ წიკლაური	52
მოგონებებით მოვაჭრე		ლექსები	
საბა ქვათაძე	33	ახალი თარგმანები	
მოთხრობები		იური მამლევი	58
პრიბიჟა-ესეისტიკა		ვალუტა	
ნინო დარბაისელი-სტრონი	38	რუსულიდან თარგმნა	
შოთა ჩანტლაძის „მანიფესტის“ პოეტიკა		ბესო ხვედელიძე	
(ანუ შემოქმედი – ტოტალიტარისტულ გარემოში, ორი ოპუსი)		როალდ დალი	65
		დამთხვეული ფოქსლი	
		ინგლისურიდან თარგმნა	
		ზურაბ სონღულაშვილმა	

ავტორთა საყურადღებოდ!

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ;
გთხოვთ, მასალების ელვერსია გადმოგზავნოთ ვორდის ფაილით;
ჟურნალის ყოველი ნომრის ელვერსია მომდევნო ნომრის გამოსვ-
ლისთანავე განთავსდება საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბ-
ლიოთეკის ციფრულ ბიბლიოთეკა „ივერიელში“ – <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/2>

თემურ ელიავა

„მონყდნენ და გაფრინდნენ,
გაფრინდნენ, გაფრინდნენ
ფოთლები,
ფოთლები“.

ანა

ატირდა დედა და ლამის მეც ავტირდე,
დაღონდა დედა და მეც, მეც ვლონდები.
მონყდნენ და ღრუბლებში გაფრინდნენ, გაფრინდნენ
ხის თბილი ოდეები.

რა ტკბილად მღეროდნენ სიმღერებს ზღაპრიდან,
პეშვით წყალს გვასმევდნენ და როგორც გედები,
მონყდნენ და გაფრინდნენ, გაფრინდნენ, გაფრინდნენ
დედები, დედები...

წინსაფარს თეთრ ღერლილს ქარები აყრიდნენ,
ქარები ჩამდგარან კვნესით და ვედრებით,
როდესაც გაფრინდნენ, გაფრინდნენ, გაფრინდნენ
დედები, დედები...

ძლიერად ვკიდებდით ხელს, ხანაც ხელკავით,
სიტყვითაც მოვთაფლეთ, ენითაც მოვშაქრეთ,
მომწყდარი ვარსკვლავი გულივით გვეკავა,
ღრუბლებში ეკიდა ბავშვობის დოშაქი.

ვევდრე დარჩენა მეგობრებს, ადრინდელს,
ძველებს, ვით ჭოროხში ტაძარი ოთხეთა
და მაინც, გაფრინდნენ, გაფრინდნენ, გაფრინდნენ
ფოთლებთან, ფოთლებთან...

მინდვრებში მოვიდა ცისთავალა აპრილთან,
წელში გაიმართა ლოლნაშოს ჩითილი,
სახლი კი, გაფრინდა, გაფრინდა, გაფრინდა,
გაფრინდა ჩიტივით...

სიშავე გაშინებს, გამძიმებს ვიდრემდის,
ენაზე ჭვარტლი და გულმკერდში გიშერი,
მოვალ და გიშველი! ფოთლებით მინდვრების
მოვალ და გიშველი.

ატირდნენ ფოთლები, ლამის მეც ავტირდე,
ისინიც ატირდნენ და როგორც გედები,
მონყდნენ და გაფრინდნენ, გაფრინდნენ, გაფრინდნენ
დედები, დედები...

ბედნიერის ლოცვა

სარკვე, როცა გკითხავენ,
სარკვე, სარკვე, მითხარი
– ვინ ქსოვს ჩემზე ლამაზად,
ხელი როგორ მიჰყო?!
როგორც მეფე მრისხანე,
ცივი, როგორც სისხამი,
ძველი, როგორც ქვის ხანა,
ჩუმად უნდა იყო.

სარკვე, როცა გკითხავენ,
სარკვე, სარკვე, მითხარი
– მწუხრის მოსვლისთანავე,
თორმეტ წუთზე ათის,
სამაისოდ ნამარტი,
მკერავებში ჯაკარტის,
სად ინახავს მაკრატელს?
სად ინახავს სათითს?

გვაღაგებზე ალაგებს
ბამბის ნაჭრის გვაღაგებს,
ბაზრობაზე ქალაქის,
სადაც თიხის კათხებს,
დოქებსა და საინებს,
უხეიროდ სამივეს,
ძერწავს იასამნიმი,
ლამაზია მალვთუ.

დაიფარე მტრისგან და
რაც დარჩება მტრისგან და
რა დარჩება, მტერის გარდა,
ნაცარი და ცარცი,
გაბზარული ცალყურა,
მაგრამ, რაკი მსახურად
ორი მტრედი სახურავს,
წითური და ქარცი,

შემჯდარიყო იმ მხარეს,
სადაც სურომ იხარა.
„ძილი ნების“ გითხარი.
სასთუმალთან ახლოს,
როგორც სიმწრის მოთმენა,

როგორც მიწის მოთმენა,
ორი გულისოდენა
ორი მტრედი სახლობს.

სარკევე, როცა გკითხავენ,
სარკევე, სარკევე, მითხარი
– ვის სახლს იასამნიმი
გადახურავს ისლით?
ვის გზაზეა არანი,
თავრიზი და მარავი?
დაანახე არავინ,
დაანახე ნისლი.

ბრიკბიქი ძილის წინ

1.

პირველად რომ გამიფრინდა ხელიდან პატარა ბელურა,
დიდხანს ვუცდიდი.
დარაბებს ვალებდი, ღიად ვტოვებდი ფანჯრებს და ვუცდიდი.
ატმის ხის კენწეროს შევსცქეროდი და ვუცდიდი.
ხან გალობით ვიხმოვდი შინ, ხან სიზმრით.
და აი, კუჩხის განთიადს პირველმა სხივმა რომ გამოანათა,
შემოფრინდა პატარა ბელურა ღია ფანჯარაში,
მხარზე დამაჯდა და აჭიკჭიკდა:
– მთელი ცა შემოვიფრინე და სადაც ცა მთავრდება, იქ ვიყავი.
როკაპია იქ, აკაციის სარზე გვარლით მიბმული,
სარი კი ღრმად მიწაშია დასობილი.
ამოაქვს სარი მიწიდან როკაპს
და როდესაც სარის ამოღებამდე მტკაველი დარჩება,
მიფრინავ როკაპთან, სარის კენწეროზე ვჯდები და
სარი ისევ ღმად ესობა მიწაში.
კუდიანებს ადამიანების გულები მოაქვთო როკაპთან,
განმრიგემ დასწყევლა როკაპი და მე თვალყური დამაკისრა.
პატარა საოცარო ბელურავ, რატომ არის ცა ასეთი მაღალი?
– შევეკითხე მე.
– რატომ არ მოფრინავენ ზამთარში მერცხლები?
და ისევ აჭიკჭიკდდა პატარა ბელურა:
– პირველად, როცა ზამთარში მოფრინდნენ მერცხლები,
რაგვები აანყვეს სოფლის ბავშვებმა.
დაყარეს ფქვილი.
ბანარი გააბეს ფანჯრიდან, სიცოცხლის ძაფივით და
მერცხლებს ჩაუსაფრდნენ.
ცა ჩამოიქცა. ზამთარში ხელისგანვდენაზეა ცა.
ამონყვიტეს ზამთრის მერცხლები სოფლის ბავშვებმა.
მხოლოდ ერთი ახალგაზრდა მერცხალი გადარჩა იმ ზამთარს,
მაგრამ, დაჭრილი, მაღლა რომ აფრინდა,
ცას შეასკდა და თოვლზე დაენარცხა.
იმის მერე გაზაფხულზე მოფრინავენ მერცხლები,
როდესაც მაღალია ცა.
როცა გამიფრინდება ხელიდან პატარა ბელურა,
დავადებ დარაბებს, ღიად დავტოვებ ფანჯრებს.
გალობით მოვიხმოვ შინ.

შენ კი, თავზე ხელს გადამისვამ და
მეტყვი, რომ ბელურებს არა აქვთ სახლი.

2.

ხორბალმა მითხრა, პური გამოაცხვეო და პური გამოვაცხვე.
სიმინდმა მითხრა, წამილე წისქვილშიო
და მეწისქვილის ტყუილებზე დამფქვი.
ჭვავს შევეკითხე: – არაფერი თქვა ჭვავმა.
მაშინ წყალში ჩავყარე ჭვავი და არაყი დადგა.
სახლი გადავხურე და მამალი დააჯდა ბირკულს.
ჭა გავთხარე და თიკნებმა მოიკლეს წყურვილი.
დავლონდი, მაგრამ სტუმარი მოადგა ჭიშკარს
– ომი დამთავრდაო!
რასაც ხელი მოვკიდე, ოქრო გახდა.
რასაც ვაკოცე – წყალი,
მაგრამ, ჩემთანაც მოვიდა სიბერე
და თვალეები თოვლივით გამითეთრა.
ვისხედით მე და სიბერე სახლის წინ, ხის ჩეროში და ვიმეორებდით:
– რა იყო ეს სიზმარი?!

რა იყო ეს სიზმარი?!

მდინარის პირას ქრელ და კობლებიან კრავებს შობდნენ ცხვრები
და ხალხი მოდიოდა სანახავად შორეული სოფლებიდან.
ჩვენ კი ვისხედით სახლის წინ ხის ჩეროში და ვამბობდით,
რა დაგვრჩა ამქვეყნად უნახავი.
მერე მოფრინდა პეპელა და შემპირდა,
რომ ხვალაც მოფრინდებოდა.
შენ კი თავზე მისვამდი ხელს და
მეუბნებოდი, რომ ერთი დღე ცხოვრობენ პეპლები.

3.

ბუხრის საკვამურში ქარი ჩადგება და გამოჩნდება მხედარი.
ის იქნება, როგორც ფასკუნჯი, რომლის ირაოს თვალს ვერ მონყვეტ,
რომლის ყივილს მთები პასუხობენ,
რომლის მზერას მინდვრის თავიციც კი ვერ დაემალება.
ის იქნება, როგორც ფასკუნჯი.
ქალაქში, ჯიხურებზე, წვიმა რეცხავს აფიშებს იტალიური ფილმების
და ჩვენ აღარ გვახსოვს ჭორფლები და შოკოლადის ნაყინი.
გამოცდებს ცუდი პირი უჩანდა
და ზაფხულისთვის გეგმებს ვსახავდით.
და მე მეკავა შენი ზურგჩანთა
და ისე ახლო იყო სახლამდე.
ჩვენ აღარ გვახსოვს ტროლეიბუსები.
უმუშევარია ყველა ვატმანი ამ ქალაქში.
მე ვზივარ და ველოდები,
ნისლებიდან როდის გამოფრინდება ფასკუნჯი,
რომლის ირაოს თვალს ვერ მონყვეტ,
რომლის ყივილს მთები პასუხობენ.
შენ კი, თავზე მისვამ ხელს და
მეუბნები, რომ არ არსებობენ ფასკუნჯები.

სოფო ღლონტი

●
 თენდება, ალიონს ვესწრები,
 შუქ-ჩრდილით ივსება ეს ქუჩაც,
 შენს სამოსს მაგონებს ზენრები,
 სახლებს რომ პროფილში მოუჩანს...
 „იფხიზლეთ“ ჩამესმის შენი ხმა
 და მაინც გვიპოვნე მთვლემარედ,
 სად ზეთისხილებმა შეგვრისხეს
 ღამისფერ თვალების სამართით..
 თავს იკლავს, ვინც გაგცა ამბორით,
 მე კი დარდისაგან ვილევი,
 თანდათან ნათდება თაბორი,
 ამ სულით ვგრძნობ, ნაცოდვილევი
 მოგდე და გეძახი: „რაბუნი!“ –
 თვალებით ვეხები ცის კიდეს,
 ამ ბოლოს სულ დავეძახუნდი და
 გთხოვ, მოდი, ხელები ჩამკიდე...
 გათენდა, რამდენი ხანია,
 განათდა, ვით შენი სხეული,
 თაბორი და გეთსამანია
 ცრემლებით, სისხლად დანთხეულით,
 კვლავ მოიშუშებენ იარებს,
 კვლავ მოიშუშებენ იარებს...
 მე, ამდენ ჯვარცმას გავუძლებ?
 იმ ტანჯვას, რაც გამოვიარე?...
 თენდება, ალიონს ვესწრები,
 შუქ-ჩრდილით ივსება ეს ქუჩაც,
 შენს სამოსს მაგონებს ზენრები,
 სახლებს რომ პროფილში მოუჩანს...

●
 ველის შროშანებს შევავლე მზერა,
 თავბრუდამხვევი მომედო ჟინი,
 მსურს განახლების დიადი ერა
 დადგეს, დაეხსნას ბოთლიდან ჯინი.
 მეც განახლების დამიდგეს ჟამი,
 ფერებ-ფერებით გავუყვე ბილიკს,
 დილით, შროშანებს დავდინდე ნამად,
 ღამით მდინარის შევერწყა ლივლივს...
 რა სურს ქარს ნეტავ, რას ფიქრობს იგი?
 აფორიაქებს, რომ არხევს შროშანს?
 მსურს გადავშალო ვითარცა წიგნი,
 ბოლო გვერდიდან, რომელიც შორს ჩანს...
 თუმცა ველია, მეც ველი, ველი...
 გაზაფხულს, ცრემლადგადმოღვრილ სისხამს,
 ო, რაბი, შენ ხარ შროშანთა მცველი,
 მათი მოშურნე გველების რისხვა...
 ველის შროშანებს შევავლე თვალი,
 მეც განახლების მომინდა როკვა,
 ფიქრი აღარ მაქვს მომავლის, ხვალის,
 ურწმუნოების ვამსხვრიე კოკა...

ძვირფასო „მასტერ“!

მთვარის პორტრეტზე შეგნიშნე ნუხელ,
 მკრთალი ხაზებით ავლებდი შენს ლანდს,
 ჩემს საიდუმლოს ვერავის ვუძახებელ,
 მხოლოდ შენ გესმის და მხოლოდ ვოლანდს.
 ჩემი სიგიჟის მიზეზებს ხედავ
 ამ სკეპტიკოსი პოეტის თავით,
 მოკვეთილი ვარ ცხოვრების ხიდან
 და ამ კედლებმაც გამხადეს ავად.
 ავად ვარ, ავად, მეახლე, მოდი,
 ვგრძნობ მარგარიტას ამბორის ძალას,
 ის, რასაც მაშინ აქ მიაშობდი,
 მიაშებ ისევ, ნუ დამიმალავ.
 საფიქრალს ისევ, ვისევ და ვისევ,
 პილატეს ირგვლივ ვწრიალებ, ვბორგავ
 და იეშუას უცოდველ სისხლზე
 რწმენის თესლს ჩავყრი და მერე მოვრგავ.
 ძლიერ ცივია საკანი ჩემი,
 ძილი გამტყდარი, პილატეს მსგავსად,
 მთვარის სხივს გაჰყვა სხვა დანარჩენი,
 რაც რამ გამაჩნდა დევს გულზე ხავსად.
 და მეშინია სიჩუმის ახლა,
 შავი კატის ხმას გავუბი, ვუფრთხი
 რომ ჩემს ბედს ზეთის სურნელი ახლავს
 და ბრბოს ურწმუნო განმბანველ ფურთხით
 ვინმინდავ თვალებს, ჰანოცრის დარად

და პონტოელი პილატეს ბედზე,
 გაუშვებ ალბათ, პილატეს, ალბათ
 და არ დატოვებ იუდას ხეზე.
 მთვარის სხივებზე შეგნიშნე ნუხელ,
 დარდი არ გქონდა ცისა და მიწის,
 რადგან გაიგე და უკვე იცი,
 ხელნაწერები არასდროს იწვის.

დაობლებულა სახლი, ეზო-კარი და ოდა,
 უნაფეხურო თოვლზე ფიფქიც ფრთხილობს და კრთება,
 სიოც არ იძვრის ახლა, უწინ რომ ქარად ქროდა,
 მზეც ესვენება სოფლის, თანდათან, ნება-ნება...
 საკვამურიდან ლაღარს, ლაფავს, ამოსდის სული,
 იქვე, მეზობლის ძაღლი ისევ აგრძელებს წკაფწკაფს,
 მისტირის თავის პატრონს, რომელიც ცხოვრობს ქალაქს
 და მოლოდინით დაღლილ მიწას ქექავს და კანრავს...
 დაობლებულა სახლი, ეზო, კარი და ოდა,
 ჰაერიც გაჟღენთილა სურნელით მარტოობის,
 ხაესმოდებული სახლი, თითქოს ილიმის ოდნავ
 ვერშესამჩნევი ცრემლით და კაემანით ობლის...
 დაუმეგობრდა სევდა, მაინც მედიდურ კოლხეთს,
 წარბაზიდული უმზერს, მთვლემარე სოფლის შარას,
 იქნებ დაბრუნდეს კაცი,
 იქნებ დაბრუნდეს კაცი,
 იქნებ დაბრუნდეს ჩქარა!...

ეს მერამდენედ ფათერაკობს ქარი შრიალა,
 შეაკრთობს ხევებს, კვლავ უმიზნო ურჩი ხეტებით,
 სულის ნიმფებმა გამოსტაცეს ბახუსს ფიალა
 და მოაჩვენეს უდაბნოს მზეს ლურჯი ხედები...
 ეს მერამდენედ აურია აურზაურით,
 შრიალ-შრიალით, ზათქა-ზუთქით კედლებს აწყდება,
 აღარ მაკვირვებს, აღარ მტანჯავს დღეს ეს ხმაური,
 რომ არ იდარებს, არც ამაზე გული არ მწყდება...
 აქ, ამ ქაოსში, მე ყინულის ლოდებს ვაგროვებ,
 ვათბობ ჩემს მკლავზე, სისხლის არცთუ მკვეთრი დინებით
 და ვულკანებად ამოვხეთქავ უკვე ნაგროვებს,
 დღეს პოეზიის ცეცხლის წვიმად ჩამოვდინდები...
 ო, ეს ქარები, კვლავ იქროლოს რექვიემებად,
 თუნდ „ტარანტელა“ წაუცეკვოს წყალთა ბილიკებს,
 დღეს მე დავინჩის „ცრუ ლიმილი“ მეიმედება,
 ჩუმი მდინარეც ადიდდა და ლაღად ლიკლიკებს...
 ეს მერამდენედ ფათერაკობს ქარი შრიალა,
 მუზაც დამიფრთხო სუსხიანი, ცივი ხელებით
 და ეს ლექსებიც ფანტელებად ააფრიალა,
 მე კი უმიზნოდ, უგზო-უკვლოდ დავეხეტები...
 ეს მერამდენედ ფათერაკობს ქარი შრიალა....

ქარმა გაფანტა ფოთოლთა და ყვავილთა გროვა
და ჩემი ფიქრი გადაღლილი ნისლებში ათევს,
ვიცი, რომ ბაღში განახლების წუთებიც მოვა,
მე კი ლოდინი, მოთმინება დღეს ისევ მმართვეს...
შენთან შეხვედრის მოლოდინით გავყურებ ფერდობს,
ქარში კი მხოლოდ ყვავილების სიმღერა ისმის,
ვიცი, რომ ამგვარ გამოძახილ ხმებს უნდა ვენდო,
თუნდ ჰორიზონტზე დამაბნევლად მოჩანდეს ნისლი...

რალა მოვუხერხო ზამთრის გულის ფეთქვას,
თოვლით გადამტვრეულ ტოტებს,
ბებერ, შემოძარცვულ, შიშველ ატმის ხესთან
უკვე გაზაფხული გოდებს...
რალა მოვუხერხო ფესვებს, უკვე გამხმარს,
მოხეზრებულსა და დაღლილს?
როს ჩუმად იშუშებს ტკივილებს ახლა
ზამთარგამოვლილი ბაღი...

იუდას მონოლოგი

ნაიღეთ ვერცხლი, მომაშორეთ თვალთაგან ახლა!
შემჯავრდა ჩემი უმაღური მოდგმა და ჯიში!
ვერ ვუძლებ ტკივილს, რაც იმ ღამის სინანულს ახლავს,
ვნწყველი იმ წუთებს, რომ ამ ქვეყნად დაცემით ვიშვი!
მე ვგმობ ჩემს ბაგეს, რადგან უფალს შეჰკადრა კოცნა,
იმავე ბაგემ იცრუა და გაყიდა მხსნელი,
რატომ არ გასკდა დედამიწა მაშინაც, როცა
ოცდაათ ვერცხლით რომ ავივსე მემრუშე ხელი!
შენდობას ვერა, ვერ შეგკადრებ უფალო, რადგან
ვერც წმინდა ტრაპეზს შევექეცი კრძალვით და კდემით,
არა ვარ ღირსი, წმინდა მიწას მე ფეხს რომ ვადგამ,
დავპატარავდი ერთ ღამეში დავბერდი, ვკვდები...
ვიცი, რომ მერე მათიანეც შემრაცხავს მტრად და
შთამომავლობა გაიხსენებს იუდას კრულვით,
თურმე რამხელა ბოროტების ჩადენა მწადდა,
სისასტიკეა, მკერდში მიცემს უგვანო გული...
ნაიღეთ ვერცხლი, მომაშორეთ თვალთაგან ამ წამს,
ასე რომ გაქრა წმიდა სული, ფარფატა მტრედი,
ჩემი სიცოცხლე მსურს მივანდო თოქსა და ბანარს,
სადმე ხეზე მსურს ჩამოვკიდო ჩემივე ბედი...
ნაიღეთ ვერცხლი, ნაიღეთ ვერცხლი, ნაიღეთ ვერცხლი...

შემომადნა ზამთრისაგან ნასესხები თოვლი,
დაიგრგვინა გაზაფხულის ნანამებმა ელვამ,
ახლა მინდა, რომ შევიგრძნო დასაბამი ყოვლის,
ახლა მინდა გადამედოს ტალღებისგან ლელვა.
შემოფრინდეს ჩემს სარკმელში მოლულუნე მტრედი,
ანტიკური საოცრება შევიმეცნო მითად,
არ ვირწმუნო დაწერილი ბედისწერა, ბედის
უხმაურო ხმაურისგან რომ ავანყო რითმა...
შემომადნა გაზაფხულის ანაცრემლი თრთვილი,
მომენატრა გარიჟრაჟის სიოს ნაზი თრთოლა,
ამ შეუცნობ სანუთროში შუქ-ჩრდილებით ვივლი,
სანამ ქვეყნად ავბედითი აღსასრული მოვა...

ნუ გამანადგურებ, ვერ შემქმნი ახლიდან,
ისედაც ქალური სისუსტით ვბანცალებ,
მეგონა, ადამი ჩემ წინ თავს დახრიდა,
ახლა კი, გათელილს, სიკვდილი მაცალეთ...
ქალებს ხომ თან დაგვყვა ზღაპრებზე ოცნება,
მოგონილ რაინდებს წაექცათ რაშები,
ქალწულის შემქმნელი უფალი ოცდება
მოგვძახის: „ო, ადამ, შეჩერდი, რას შვრები?!“
ნუ გამანადგურებ, ამით ხარ ძლიერი,
მე ბევრი არ მინდა, მსურს მხოლოდ ქალობა,
მხოლოდ ჩემს რაინდთან ვიყო ბედნიერი,
ველოდო სამოთხეს, როგორც ღვთის წყალობას...
ნუ გამანადგურებ, ვერ შემქმნი ახლიდან,
ისედაც ქალური სისუსტით ვბანცალებ,
მეგონა, ადამი ჩემ წინ თავს დახრიდა,
ახლა კი, გათელილს, სიკვდილი მაცალეთ!

ნანა ლვინიაშვილი

●

ხვდები? რომ უკვე შენს თავს არ ჰგავხარ,
შიშველი ხელით სულს აცლი ეკლებს,
თავს მარიდებდი ჯერ კიდევ გუშინ,
დღეს უსაშველოდ შემომეკედლე...

ხვდები? რომ ლოდინს ჰქონია ბოლო,
უსასრულოა, თუმცა ამბობენ
და უმნიშვნელოდ რომ თვლიან სიტყვას,
სიცოცხლის ბოლოს იმას ნანობენ...

ხვდები თუ ვერა, თუ არც კი იმჩნევ,
შენი სამყაროს გაზაფხულებას,
თუ სიძულვილმა შენს გულს ვერ ავნო,
ზამთრის მზე როგორ გაახუნებდა...

ხვდები, რომ უკვე შენს თავს არ ჰგავხარ,
საძირკველმოშლილ მოჰგავხარ ყორეს,
შენ უჩემობა სულს მაშინ გატკენს,
ლოცვასავით რომ გამიმეორებ...

გაიმეორებ სხვათა მონაჭორს...
გულწრფელ სიტყვებს რომ არასდროს ენდე
და ყველა უარს ჯალათად აქცევ,
უკანასკნელი სიცოცხლის დღემდე...

ნამზეურ დღეებს ისე უხდება,
ნახანძრალ ხეთა აყვავილება,
რას არ დავთმობდი, ოლონდ მენახა,
გზის ბოლოს ვინ რას დამატირებდა...

ან თუ საერთოდ მეტყოდნენ რამეს,
მძიმე სიტყვათა მოჩუქურთმებით,
მე ხომ იმ ბუხრის საკვამურს ვგავარ,
სადაც ჩანაცრულ ფიქრად ვქუჩდები...

მთელი ცხოვრება ჩემს შეცვლას ცდილობ
და ეს დღეებიც სიშიშვლეს ჰგავდა,
თუ შევიცვლები ჩემივე ნებით
და შენი ნების გარეშე ნავალ...

არც სადედოფლოდ მორთულ ღამეს უგვრძნია, ალბათ,
ხმაჩანყვეტილი აჩრდილების ძალა და რისხვა,
ადამიანსაც – უნიგნურს და უშუბლისძარღვოს –
ვერ გაუცოცხლებს შინაგან მეს, ვერც სინდისის ხმა...

ვერც წლების მერე დათოვლილი ჭაღარით იცნობ,
კაცს ნაცუდკაცარს ან, პირიქით – ნაკაიკაცარს,
დაიმახსოვრე, თუ დაგლუპავს შენივე ენა,
გულს თუ ფიქრების დადინჯება არ დააცადა...

როგორი მძიმე ან მსუბუქიც არ უნდა იყოს,
შენს წვრილ მაჯებზე შეფენილი ყველა იარა,
მერწმუნე, წუთი მზიან დღესაც ემახსოვრება,
როცა მის გულზე ქარიშხალმა გადაიარა...

არც ჩაბნელებულ სარკმელს ხსნიან ისე უბრალოდ,
არც უმიზეზოდ არ ანგრევენ ჯებირს და ხიდებს
და მე ვარ, ალბათ, ერთადერთი, ვინც ამ ნანგრევებს,
სამკაულივით მოელვარეს წყვდიადშიც იხდენს...

წუთები ასე ჩანაცრული ასგზის და მეტჯერ,
ყველა გარდაცვლილ ოცნებაზე უფრო მტკივანი,
ყველაზე კარგად შეგასწავლის უგაკვეთილოდ,
თუ შენი მტერი მოყვრის ნილბით დღემდე ვინ არი...

და ახლა უფრო იმის იქით, ვიდრე ჩანს რამე,
მზე ყოველ დილით დაბადებას ცდილობს ახლიდან,
ის ცივ ღრუბლებში მიმალული ეძებს სიცოცხლეს,
შენ ვერ ისწავლე გაღვიძება მძიმე ღამიდან...

მას შემდეგ, როცა კვლავ დაეტყო დღეებს სახადი
და ნაადრევად დაბერებულ თითებს მიენდე,
რომლებიც ასე შეუცდომლად წერს ყველა ტკივილს,
მანამდე სანამ, თავს უცრემლოდ გამოიდებდე...

თუ უფრო მეტად უდღეობა მაშინ იგრძენი,
კიბის ნაცვლად რომ სიმარტოვე გესაფეხურა,
იქნებ გიჯობდა კვლავ სხვის სულთან ორპირის ლოდინს,
შენში მძვინვარე ქარიშხალი გამოგეხურა...

ნუ მკითხავ, როცა საკუთარ თავს ვებრძვი – რა ხდება?!
ან დაზამთრებულ ფიქრში როდის ყვავის ენძელა,
ეს რომ გაიგო, უნდა მიჰყვე იმ გზას, რომელზეც,
პირველად გავლა უქალამნოდ როგორ მეძნელა...

ნუ მკითხავ, რას ვგრძნობ, როცა ჩემში ველარ ვეტევი,
როცა სიცოცხლე ერთ სუნთქვაში ვერ ჩავატიე,
არ ღირს კითხვადაც, დამიჯერე, ჰოდა, ამიტომ,
შენ რაც გინდოდეს ან რაც გეთქმის, ის დამატირე...

და ახლა უფრო იმის იქით, ვიდრე ჩანს რამე,
ხარ უპატრონო საფლავივით და უნარწერო,
უმტკივნეულოდ ვერ იგრძნობდი სხვის ცრემლს, ამიტომ,
შენი სიცოცხლის ყველა წუთი შენ უნდა წერო...

ალექსანდრე კაკიაშვილი

მოგონებებით მოვაჯრა
ანუ
გაბლილთა ნაქროპოლისი

ნიუ-ორლეანი. ლუიზიანა (ა.შ.შ.)
სენტ-ლუის სასაფლაო N-1
დრო: 00:00 სთ.

ლამის წყვედიადით მოსილ გარ-
დაცვლილ სხეულთ მდუმარება
საგანგებოდ დაეთმოთ და სა-
მუდამო განსასვენებლიდან მი-
ნად აღმოცენებულნი უჩვეულოდ
ფუსფუსებდნენ. ირგვლივ არსებ-
ული ენით აღუწერელი მოლოდი-
ნი მათ უხორცო სხეულში აღზე-
ვებულიყო და მათსავე საფლავში
ძვალთა მომლოდინე ჩვართა შო-
რის უკვდავებად გამეფებული-
ყო. მეტისმეტი მონდომებითა და
მკვდართათვის არადამახასიათე-
ბელი ენთუზიაზმით ჩქარობდნენ,
რათა საფლავთა წინ გამოტანილ
დახლთან ყველას თავ-თავისი ად-
გილი დაეკავებინა და მუშტრისთვის
არამატერიალური ღირებულება სარ-
ფიან ფასად მიეყიდათ. უენოდ ამოთ-
ქმული ხმაური და უჩვეულო შემართება
ერთგვარ ბაზრობას ჰგავდა, ბაზრობას,
რომლის მყიდველიც და გამყიდველიც,
გოდების უცხო მორევს დანებებული,
ერთადერთ ფასეულობას, რაც სიცოც-
ხლეშივე ფასობოდა, სულ რაღაც ექვს
დოლარად ჰყიდდა. არ ვიცი, რატომ,
რისთვის ან რა მიზეზით იმეტებდნენ
სულის სიმებზე ამოკემსილ მოგონე-
ბებს, მაგრამ იმის თქმა დანამდვილე-
ბით ძალმიძს, რომ ხორცშესხმულსა და

სულნაკურთხ მყიდველს, მიუხედავად
სულქმნილად არსებობისა, საკუთარი
მოსაგონარ-გასახსენებელი არა ებადა
რა. ასევე, მრავალგზის მცდელობისა
და მეხსიერების უკიდევანო სკივრში
ფოთილის მიუხედავად, ვერ აღმოეჩი-
ნა წარსულის თუნდაც ერთი მცირედი
გაელვებაც კი, რაც მის გონსანიერს
მოგონებად შემორჩენოდა. ამიტომაც,
გაგულისებული და გავეშებული, სხვა-
თა მოგონების ხარჯზე, იმ დანაკლისს
ივსებდა, რაც მის სულს სიმშვიდით
ალავსებდა.

სენტ-ლუისის სასაფლაოს ჭიშკარს
მოდარაჯე უსხეულო სული, მყიდვე-

ლის გამოჩენისთანავე აფორიაქებული, სხვათა გასაგონად არაამქვეყნიური ხმით არღვევდა მდუმარების ერთგვარ ქარტიას და მთელ იმიერს, სამარიდან უხორცოდ ამომძვრალთ და დახლებთან მომლოდინეთ, მყიდველის გამოჩენას ამცნობდა.

– მოდის, მარი ლავო, მოდიის! „მოგონებებით მოვაჭარე“ მარი ლავო, გვიახლოვდება!!! უხორცონო და სამარის მკვიდრნო, გთხოვ, გაიღოთ მოწყალეობა, ქალბატონი ლავოსთვის და თქვენი კუთვნილი მოგონება, სულ რაღაც ექვს დოლარად მიჰყიდოთ ჩვენ შორის ერთადერთ ხორციელს, სულქმნილსა და უნარსულო ადამიანს, მარი ლავოს!

მისი ამგვარი მონოდების ფონზე, ჩვეული გრაციოზულობით, შეშლილთა ნეკროპოლისის ბილიკს მოუყვებოდა „მოგონებებით მოვაჭარე“ ახალგაზრდა და უნატიფესი ქალბატონი. გრძელი გაშლილი თმა მორჩილად დაჰყვნოდა შილიფად ჩაცმულ სხეულზე და ამოკოკრილ მკერდზე ჩვილი ბავშვივით მდუმარედ სთვლემდა.

საფლავთან მისულ ლავოს დახლთან მდგარი სული თავს წარუდგენდა და გასაყიდ მოგონებასაც სახელდახელოდ სთავაზობდა. ეს მოგონებანი ძირითადად სამ კატეგორიად იყოფოდა, რომელიც წარმოდგენილი იყო ვერცხლის, ოქროსა და პლატინის მოგონებებად. მიუხედავად არაერთი მცდელობისა, ქალბატონ ლავოს მხოლოდ და მხოლოდ ვერცხლის მოგონებების ყიდვა უწევდა, ოქროსი კი – იშვიათად. რაც შეეხება პლატინის მოგონებას, ეს მისი აუხდენელი ოცნება და წარმოუდგენელი სურვილი გახლდათ. მიუხედავად ამისა, იმედის თვალთ შეჰყურებდა დახლზე გასაყიდად გამოტანილ თითოეულ მოგონებას და თვლიდა, რომ ერთ მშვენიერ დღეს საწადელს მიაღწევდა – ხელთ ჩაიგდებდა იმ საწუკვარ საგანძურს და პლატინის მოგონებით შემკულ გონსაწიერს წარსულსაც დაუბრუნებდა...

„შეშლილთა ნეკროპოლისში“ შესვლისთანავე ყოველთვის ბოლო დახლთან მიაშურებდა და ვაჭრობასაც სწო-

რედ იქიდან იწყებდა. მისი ყურადღების მიქცევას კი ნეკროპოლისის მკვიდრნი აუხსნელი სიამითა და გაუგონარი თავხედობით ცდილობდნენ. ქალბატონი ლავო კი აუღელვებლად, ჩვეული სიმშვიდით მოსილი ჩერდებოდა შემხვედრ დახლთან და „შეშლილთა ნეკროპოლისში“ მოგონებებით ვაჭრობდა!

– ქალბატონო ლავო, მე ჯეიმსი გახლავართ! „ჯეიმს ბრაუნი – 1945-1955“. ნება მიბოძეთ, ჩემი ერთ-ერთი მოგონება შემოგთავაზოთ! მოგონება, რომელიც ჩემს მეთავე დაბადების დღეს უკავშირდება.

დახლზე გადაშლილი ნაწარსულევი მოგონება დროსა და სივრცეში კინოკადრებად ცოცხლდებოდა და მონუსხული მყიდველ-გამყიდველი კინოფირის თითოეულ ფრაგმენტს ინტერესით შესცქეროდა. საწყისშივე ნათლად ჩანდა პატარა ჯეიმსის გაოცებული თვალები, როდესაც მამამ, ტომმა, დაბადების დღის საჩუქრად წითელი ფერის ველოსიპედი უყიდა.

– აბა, ჯეიმს. რას იტყვი, მოგწონს?

სიხარულით აღტკინებული ჯეიმსი, ნიშნად თანხმობისა, თავს მორცხვად უქნევდა, თან ერთადერთი, რაც იმ მომენტისთვის სურდა, იყო ის, რომ ნაჩუქარი ველოსიპედით თანატოლებში გარეულიყო და მათთან ერთად ესეირნა. მიუხედავად იმისა, რომ ჯეიმსმა არცთუ ისე კარგად იცოდა ველოსიპედის ტარება, იმდენად დიდი სურვილი ამოძრავებდა, რომ მისი მართვა არ გასჭირვებია და თანატოლ მეგობრებთან ერთად სასეირნოდაც გაემურა. ჯეიმსის ბედნიერებით გახარებული მშობლები ღიმილით უცქერდნენ შვილს და მის უკიდევანო სიხარულს მთელი გულით იზიარებდნენ.

– ძვირფასო, შეხედე როგორი ბედნიერია?! ალბათ, გაგვიჭირდება კიდევ მისი შინ შემოყვანა.

– გაერთოს... იმდენად აჟიტირებული და გახარებულია, რომ მისთვის რაიმეს თქმა არაგონივრული იქნება. ვერ ხედავ, როგორი შემართებით მართავს?!

– ვხედავ... შენ ის გააბედნიერე, რაც მუდამ ემასსოვრება.

– კარგი, შინ შევიდეთ. უხერხულია, სტუმრები სადაცაა მოვლენ და საქმე კი ჯერ არ დაგვისრულებია. თან იქნებ ჯეიმსის შინ შემოტყუება სტუმართა მოსვლამაც განაპირობოს.

კინოკადრებად გაცოცხლებული მოგონების ფირი ფირს სცვლიდა და ჯეიმსის ბედნიერების წამებს აჩვენებდა. განსაკუთრებული ხიბლი მის თვალებში ჩამდგარ სიხარულს მოჰქონდა, რომელიც ერთობ თვალსაჩინოდ ისახებოდა ამ გასაოცარი სცენის არაერთ ეპიზოდში მანამ, სანამ ფირის ბოლო ფრაგმენტი არ ჩაეშვა პროექტორად ნოდებულ დროსა და სივრცეში და გულამოვარდნილი ბავშვის განწირული ყვირილი არ გაისმა!

– ბიძია, ტომ! ჩქარა! ჩქარა!!! ჯეიმსი...

– რა მოხდა, მაიკლ? ჯეიმსი?... რა შეემთხვა?!

– ბიძია, ტომ. ის... ის მაგისტრალ-თანაა. ვთამაშობდით და მან მაგისტრალისკენ გადაუხვია. მოულოდნელად გამოჩენილმა სატვირთო ავტომობილმა კი, ჯეიმსი...

– ჯეიმსი!!! ვაიმე, შვილო!..

და ფირის უკანასკნელი ფრაგმენტიც მიიღია. მართალია, მოგონება უმაღლეს შეწყდა, თუმცა სრულად შემონახულმა და წარუშლელმა ეპიზოდმა მარი ლავოს ინტერესი გაუღვივა.

– კეთილი, ჯეიმს! შესანიშნავი მოგონებაა, თუმცა, სამწუხაროა, რომ ვერცხლისაა.

– იმედი მაქვს, ამის გამო არ გამანბილებთ და ჩემს მოგონებას უსიტყვოდ შეიძენთ.

– რასაკვირველია!

– შესანიშნავია! მაშ, მისი ღირებულება, მხოლოდ ექვსი დოლარი დაგიჯდებათ. გთხოვთ, ფული სამარის კიდესთან მდგარ მომცრო ქილაში მოათავსოთ და შენაძენით ისიამოვნოთ.

შეთანხმების თანახმად, ლავომ ფული მომცრო ქილაში ჩაადო, შეძენილი მოგონება ბლოკნოტში მოინიშნა და

მორიგ დახლს ესტუმრა!

– რომ იცოდეთ, რარიგ გელოდით, ქალბატონო ლავო! იცით? მე, თქვენთვის საოცარი მოგონება მაქვს შემონახული! უკაცრავად, სულ დამავიწყდა, რომ თქვენ წინაშე წავრდგენილიყავი. მაშ, ასე: „ტომას ბეიკერი – 1937-2006!“ მოგონებით – „უკანასკნელი საშობაო ვახშამი ოჯახთან ერთად“. დაე, ხილულად უცქირეთ ყოველივეს, რაც თქვენ თვალწინ კადრებად წარმოჩინდება.

ბუხრის წინ, სავარძელში მჯდომ მოხუც ტომასს შვილები და შვილიშვილები გარს შემოხვეოდნენ და დროს მხიარულად ატარებდნენ. არაერთ ამბავს მხიარულად იხსენებდნენ და ზედხალისიან სიცილ-კისკისსაც აყოლებდნენ. საშობაო ნაძვისხის ციმციმა ნათურების ციალებით მოხიბლული ბავშვები კი მოკაშკაშე სინათლეს ფერებად ყოფდნენ და, დაუზარებლად, რიგ-რიგობით ითვლიდნენ. მათგან ყველაზე მოუსვენარი, ანცი ლუკასი ხან რომელსა თამაშის ჩამოადგებდა ნაძვისხიდან და ხან რომელს... მისი ყოველი მზაკვრული მცდელობა განკითხვის საბაზი ხდებოდა, რაც მოხუც ტომასს რატომღაც ახალისებდა და როდესაც არაფერმა გაჭრა, ტომასმა შვილიშვილი თავისთან იხმო, მუხლებზე შემოისკუპა და ტკბილად მიუაღერა.

– აბა, ჩემო ცელქო ბიჭუნა, თუ გინდა, ერთ ამბავს გაიმბო.

შეკრებილთაგან უკლებლივ ყველა გაირინდა და სმენად იქცა. მოხუცი კი ამბის თხრობას შეუდგა. ყვებოდა, იხსენებდა ბავშვობისდროინდელ შობის ღამის ამბებს და იქ მყოფთ ახალისებდა. ამ საუბარში გართულ ლუკასს ძილი მორეოდა და, ბაბუას მუხლებზე შემოსკუპულს, ტკბილად ჩასძინებოდა. ბოლოს, როცა ყველანი დასაძინებლად გაეშურნენ, ტომასმა მეუღლეს თვალებში შესცივინა და თავისთან იხმო.

– მარტა, ჩემო ერთადერთო! ეს საუკეთესო შობის ღამე იყო ჩემს ცხოვრებაში!

– ჯერ კიდევ ყველაფერი წინ გვაქვს, ჩემო ტომას და, დარწმუნებული ვარ,

რომ კვლავ არაერთ ტკბილ მოგონებას შემოინახავს ჩვენ მიერ განვლილი ცხოვრების გზა.

რწმუნებით მომავლის განსაზღვრა, მხოლოდ უფალსა და მის მიერ ხელდასმულთ ძალუძთ და არა უბრალო მოკვდავთ, ვინც ტალახად ნაზელნი და სულქმნილი სააქაოს მოვლენილა. კადრის ბოლოს მოხუცი თომასის უკანასკნელმა შობის ღამემ სიცოცხლის უკანასკნელი წამები ანაზღად მიითვალა...

– რას იტყვით, ქალბატონო ლავო? ვფიქრობ, სასიამოვნოდ გაგაოცეთ.

– გაოცებისა რა მოგახსენოთ, ძვირფასო თომას, მაგრამ არ შემიძლია არ აღვნიშნო, რომ საკმაოდ ამაღელვებელი და თბილი მოგონება გქონიათ. რაც შეეხება შეძენას, აუცილებლად შევიძენ.

– მეც, სწორედ ამის იმედი მქონდა!

მსგავსად ჯეიმსისა, თომასის მოგონებაში გადახდილი ექვსი დოლარიც სამარის კიდესთან მოათავსა და მარგარეტ ო'ბრაიენის დახლს მიადგა, რომლის საფლავის ქვაზე ამოკვეთილი ციფრები – 1924-2001 – მის დაბადებასა და გარდაცვალებას აღნიშნავდა.

– მობრძანდი, ჩემო საყვარელო! რა ხანია არ მოსულხარ და, შესაბამისად, მომენატრე კიდევ. იცი? წინა შეხვედრისას, მაშინ, როდესაც სამარეს დავეუბრუნდი, ვინანე კიდევ, რომ ჩემი მორიგი მოგონებაც არ შემოგთავაზე. ვინ იცის, იქნებ სწორედ ის აღმოჩენილიყო ის, რასაც ასე შეუპოვრად დაეძებ, მაგრამ კარგია, რომ ამჯერად ამის გამოსწორება შემიძლია.

– დამაინტრიგებლად ჟღერს! რაღას ვუცდით? დაე, ვიხილოთ!

ლავოს სიტყვის დასრულებისთანავე მარგარეტის მოგონება მყისიერად განიბნა იმ პროექტორის ვეებერთელა ეკრანზე, რასაც დრო და სივრცე წარმოადგენდა.

თვრამეტი წლის ახალგაზრდა, უმშვენიერესი მარგარეტი სცენის კულისში აკანკალებული იდგა და ათრთოლებული თითებით ვიოლინოს სიმებს უსინჯავდა. აშკარა იყო, რომ ეს მისი დებიუტი და პირველი შეხვედრა იყო

ფართო აუდიტორიასთან. შასამჩნევი ნერვიულობით შეწუხებულმა მენტორმა, გვარად მისტერ ჰენდერსონმა, ო'ბრაიენტან მიიღბინა და შეეცადა, რომ დაემშვიდებინა.

– მარგარეტ, ღელავ?

– საშინლად.

– მეც სწორედ ასე ვღელავდი ჩემი დებიუტისას, თუმცა ყველაფერმა წარმოდგენილზე უკეთ ჩაიარა. პირველი ნოტის აჟღერებისთანავე მივხვდი, რომ იმ ვეებერთელა სცენაზე მხოლოდ მე და ჩემს წარმოსავაში მომღიმარი ნიკოლო ვიდექით...

– არ შეგეშინდათ?

– არა. რატომღაც ყველა შიში უკვალოდ გამიქრა და მხოლოდ ერთი რამ მაღელვებდა.

– მაინც რა?

– ის, რომ ნიკოლოს ჩემი შესრულებით ეამაყა! მარგარეტ, ჩემო ძვირფასო, გახსოვდეს, რომ მუსიკა მხოლოდ შენი გულიდან მოდის. დახუჭე თვალები და შეიგრძენი სიმზე ხემის შეხებით აჟღერებულ ნოტთა სიამე! მაშ, წინ, მარგარეტ ო'ბრაიენ! წინ, დიდებისკენ!

მარგარეტმა ღრმად ჩაისუნთქა და სცენისკენ გაეშურა. დარბაზი მის გამოჩენას მოკრძალებული აპლოდისმენტით შეხვდა, რაც გოგონასათვის ერთგვარ სტიმულად იქცა. მან ვიოლინო მოიმარჯვა, თვალები დახუჭა და ჩაიკოვსკის უკვდავი მელოდია დარბაზის ყოველ კუთხე-კუნჭულში ნოტებად განიბნა.

კონცერტის ბოლოს, როდესაც გოგონამ თვალები გაახილა, მთელი დარბაზი ფეხზე იდგა და, ოვაციებით აღტკინებული, მხურვალე აპლოდისმენტსაც არ იშურებდა. კულისიდან მისტერ ენდერსონი, ხოლო დარბაზის პირველი რიგიდან მარგარეტის მშობლები, ცრემლიანი თვალებით, ამაყად შესცქეროდნენ ავანსცენაზე რევერანსით თავდახრილ მარგარეტ ო'ბრაიენს.

– ე, არაჩვეულებრივი და აღმაფრთოვანებელი მოგონება იყო, რომელშიც ნათლად ისახებოდა ადამიანის შინაგანი განცდა-ნერვიულობა და ასევე ტრიუმფის ის ტკბილზე ტკბილი ნექტა-

რი, რაც ერთობ ძვირფასს ხდიდა მისით გამოწვეულ სიხარულს, მაგრამ, ვწუხვარ, რომ ისიც, წინა მოგონების მსგავსად ვერცხლისფრად ელვარებდა.

– მეც ძალიან ვწუხვარ. მეგონა, რომ ეს ის იყო, რასაც ამ ხნის განმავლობაში დაეძებდი, თუმცა რა გაენწყობა... იმითაც ბედნიერი ვარ, რომ შენი მონონება დაიმსახურა!

– დაიმსახურა და მერე რარიგ დაიმსახურა?! გული ერთიანად გამითბო და, ცოტა არ იყოს, თვალს ცრემლიც მომგვარა, ამიტომ უსათუოდ ვყიდულობ!

– გმადლობთ, ჩემო ძვირფასო. საზღაური კი შეგიძლია უწინდებურად სამარესთან დატოვო.

– კეთილი.

– აქეთ, აქეთ მობრძანდით, ქალბატონო ლავო! თქვენთვის საოცარი მოგონება მაქვს გადანახული. ეს-ესაა ჩემი უბადრუკი წარსულიდან ამონარიდად ვაქციე და თქვენ საამებლად დახლზე სავაჭროდ გამოვიტანე! გთხოვთ, თვალი შეავლოთ 1955 წელს დაბადებულისა და 2005 წელს გარდაცვლილი მოხუცის, ჯორჯ ფიცჯერალდის საფლავს, რომელიც ასე რუდუნებით მოელის თქვენს სტუმრობას!

ქალბატონო ლავო! თქვენ წინაშეა ჩემი ქალიშვილის ქორწინების დღე. დღე, რომელიც ჩემი მოგონებებიდან თქვენთვის გამოვიმეტე! აი, აი, შეხედეთ, ეს მე და ჩემი ქალიშვილი ვართ ეკლესიის შესასვლელთან!

მღელვარებით მოსილი ჯორჯი ქალიშვილს, სოფის, თვალეში შესცივინებდა და თეთრ კაბაში ნამშვენი ასულის ბედნიერ წამებს მასთან ერთად იზიარებდა.

– მზად ხარ, ჩემო პატარავ?

– შენთან ერთად ყველაფრისთვის მზად ვარ, მამა.

– მაშ, ხელი მომეცი და სახიდან ღიმილი არ მოიშორო.

ნელი, მოზომილი ნაბიჯით შეაბიჯეს ეკლესიაში და მენდელსონის უკვდავმა მარშმაც გაიჟღერა. ჯორჯისთვის საკურთხეველამდე გადადგმული თითოეული ნაბიჯი ერთგვარი მოგო-

ნებების კიბე გახლდათ. მის თითოეულ საფეხურზე სოფის ბავშვობასთან დაკავშირებული მოგონებანი ეტაპებად იყოფოდა და მამის გულში ფიქრად იღვრებოდა. ახსენდებოდა, მისი პირველი ნაბიჯები, პირველი გაღიმება, პირველი სიტყვა და ამ ყველაფრის ფონზე თვალთ ცრემლი ერეოდა. საკურთხეველთან მისულმა ჯორჯმა ქალიშვილის ხელი მის საქმროს გაუნოდა და სევდიანად ჩასჩურჩულა.

– თუ ღმერთი გნამს, გაუფრთხილდი მას...

კინოფირზე გაჟღერებულმა ჯორჯის სევდანარევმა ჩურჩულმა მარი ლავო დაასევდიანა. იქვე, ჯორჯის საფლავის ქვას დაეყრდნო და თვალთ ნადენი ცრემლი მაჯით შეიმშრალა... წლობით ნაყიდ-ნაგროვები მოგონებების წყალობით, ის სრულფასოვნად იაზრებდა მოხუცის სევდის მიზეზს და გრძნობდა მათი მამაშვილობის მთელ სისავსეს, თუმცა ვერაფრით გაეაზრებინა, რომ ეს, შესაძლოა, სინამდვილეში, მასაც შემთხვეოდა.

ნაზად, მოწინებით დაიხარა სამარის კიდეგან და ექესიოდე დოლარი მომცრო ქილაში მოათავსა. მერე კი, ჩვეული გრაციოზულობით, „შეშლილთა ნეკროპოლისიდან“ იმ თავის წარს მიაშურა, რომელიც ქაფურისა და სპირტის სუნად ყარდა. საკუთარ ოთახში გამოკეტილი და ვაჭრობით იმედგაცრუებული ქალბატონი დანანებით იოხებდა გულს და კვლავ არამინიერ არსებობაში ქადაგად დავარდნილი, ილუზიურ მყოფადობაში ორატორობდა! ორატორობდა და მერე როგორ?! სხეულს ნაჩვევი თეთრი სამოსლით მოსილი, მთელი ხმით ღაღადებდა, მაგრამ ყურადსაღები ის გახლდათ, რომ მისი ღაღადი არათუ ვინმეს კაცთაგან, არამედ უსხეულოდ დარჩენილ სულთაგანაც კი არავის ესმოდა. მიუხედავად ამისა, ის მაინც აგრძელებდა საუბარს.

– ჯანდაბა! ეშმაკმა დასწყევლოს ეს მოგონებები! მოგონებები, მოგონებები!.. მეტი აღარ შემიძლია. მაინც რა უცნაური რამაა ეს მოგონებები?!

ზოგი ისეთი მსუბუქია, როგორც ვერცხლისფერი ნისლი უკიდევანო ჰორიზონტზე. ბავშვობისდროინელი პირველი კოცნა, გარდაცვალებით ნაგემი სევდა და არაერთი რამ, რაც ადამიანური არსის გამოვლინებად ირაცხება. სამწუხაროა! დიახ, დიახ, ნამდვილად სამწუხაროა, რომ ისინი ასე ადვილად იყიდება და ჩემნაირ ვაჭარს საშუალება ეძლევა, რომ სხვათათვის ძვირფასი მოგონებანი საკუთარ წარსულად აქციოს. იშვიათად, მაგრამ მთელი ამ ვაჭრობის დროს, მაინც ნაგანყდები ხოლმე ოქროსფერ მოგონებებს: შვილის დაბადებას და მისი დაბადებით განცდილ იმ შეგრძნებებს, რომლებიც ადამიანის სულს ოქროსფერ ელვარებას სძენს, თუმცა, ვერაფრით მიმიგნია პლატინის მოგონებისთვის და ეს ყოველივე მაგიჟებს!!! ვეძებ, ვეძებ ჩემს გონებაში, მაგრამ ყოველი მცდელობა უშედეგოა. თითქოს მთელი ჩემი ცხოვრება მხოლოდ ვერცხლისა და ოქროს ნახატებისგან შემდგარა და გამქრალა ის ერთადერთი განსაკუთრებული მომენტი, რაც ამგვარად მადარდიანებს! ნუთუ არასოდეს მქონია? იქნებ სადმე დავკარგე? ყოველ ღამე ვცდილობ გავიხსენო, რაიმე პლატინის მოგონება, მაგრამ ფიქრები ქვიშასავით მიცურავენ თითებ შორის და ეს ყოველივე აუტანელია!!! უამრავ სულს შევხვედრივარ, უამრავთან მივსულვარ და მათგან მოგონებები მიყიდა და ყოველ ჯერზე მათი ცხოვრებიდან ამონარიდად ნაქცევი წარსულის ფრაგმენტი მიმიტვისებია, თუმცა ამაოდ... რაც უფრო მეტი მოგონებებით ვივსები, უფრო მეტად ვგრძნობ სულში გამეფებულ სიცარიელეს და, დიახ! ვგრძნობ... ვგრძნობ, თუ როგორ ვცილდები საკუთარ თავს და მაინც ვაგრძელებ ამ საქმიანობას, რადგან სხვა არა დამრჩენია რა...

ხანდახან იმასაც ვფიქრობ, რომ იქნებდა ეს პლატინის მოგონებანი სულაც არ არსებობენ?.. იქნებ ეს მხოლოდ ილუზიაა, რომლითაც თავს ვიტყუებ, მაგრამ, არა! ვგრძნობ მათ არსებობას და იმასაც, თუ რა აკლია ჩემი სულის

სიცარიელეს! ჩემი ვერცხლისა და ოქროს მოგონებები თანდათან იცრიცება. ყოველ ნაყიდ ნაწილს, თითქოს ჩემი არსების ნაწილი თან მიაქვს და სულ უფრო და უფრო გამჭვირვალე, თითქმის უხილავი ვრჩები. რა უცნაურია, არა? რაც უფრო მეტი მაქვს ნაყიდი და შეძენილი, მით უფრო მეტი მინდება და მით უფრო მეტად ვკარგავ საკუთარ თავს. ზოგჯერ იმასაც წარმოვიდგენ ხოლმე, რომ ჩემ მიერ ნაყიდი მოგონებები ჩემსავე ცხოვრებაში ცოცხლდებიან და მერე იმგვარი განცდით ვივსები, თითქოს ჩემს ბავშვობაშივე კვდებიან. ვინ იცის? შესაძლოა, სხვისმა ბავშვობამ ჩემს სიზმარშიც შემოაღწია ან სულაც ჩემი პირველი ტკივილი ახალგაზრდა პოეტის ლექსად დაიღვარა ქათქათა ფურცელზე?... მაგრამ რა მნიშვნელობა აქვს ამ ყველაფერს მაშინ, როცა ვერაფრით ვპოულობ იმ ერთადერთ მოგონებას. ნეტავ როგორია ის? იქნებ ის მომენტია, როდესაც ადამიანი პირველად შეიგრძნობს უფლის არსებობას ან ის წამი, როცა მიხვდება საკუთარი ცხოვრების დანიშნულებას?! არ ვიცი... ვეცდები, როგორმე მივაკვლიო. მანამდე კი აქ დავრჩები. დიახ, აქ! ჩემივე გონების ლაბირინთში დაკარგული! ნახევრად რეალური და ნახევრად გამოგონილი!

როგორ დავილაღე... აი, შენ! ხოო!!! სწორედ რომ შენ მოგმართავ კითხვით: შენ, ჩემს ადგილზე არ დაიღლებოდი? ჩემსავით არ დაგახრჩობდა უწარსულო ადამიანად არსებობა? ადამიანად, რომელიც მუდამყამ მზადაა, რომ გარდაცვლილ სულთაგან ექვს დოლარად ნაყიდი მოგონებები შეისისხლხორცოს და მათით ასულდგმულოს ესოდენ დაკარგული და გონებიდან გამქრალი წარსული?! ხმას რად არ იღებ? ჩუმად რად ხარ?!!! ამისხენი, მიპასუხე! გესმის ჩემი? მიდი, რალას უცდი? თქვი, რომ გიჟი ვარ და ეს ყოველივე სრული სიგიჟეა, თქვი!!! მაგრამ... არაა! შენ ამას ვერ გაბედავ. არა, იმიტომ, რომ არ შეგიძლია, არამედ იმიტომ, რომ გეშინია! გეშინია იმის, რომ შენც, ჩემ მსგავსად,

არ შეიშალო და „შეშლილთა ნეკროპოლისში“ ჩემსავით „მოგონებებით მოვაჭრედ“ არ წარმოჩინდე.

ნეტავ შემეძლოს, დავაბრუნო უკლებლივ ყველა მოგონება, რაც კი მიყიდია, მაგრამ, ვიცი, რომ ეს შეუძლებელია. ისინი ისე იფანტებიან ჩემს გონებაში, როგორც გადამწვარი ტყის ფერფლი ჰაერში.

ჰმ, ჯანდაბა! სულ დამავიწყდა, რომ მარტო არ ვარ და აქ, შენ გარდა, კიდევ სამი ადამიანია. აი, ერთ-ერთი მათგანი. ეს ქალი ყოველდღე მსტუმრობს. მოდის, ჯდება კუთხეში და უსიტყვოდ მიყურებს, მაგრამ ბაგე არასდროს ეხსნება. მდუმარებით შემოსილი, თითქოს ჩემს სულში ჩახედვასა და ჩემთან ერთად დაკარგული მოგონების აღმოჩენას ცდილობდეს. მის გვერდით კი ის მოხუცი კაცია, რომელიც არასოდეს აჩერებს ენას! მისი ხმა გაუთავებლად ისმის ამ ოთახში და მის მიერ მოყოლილ ამბებს ომზე, რომელიც არ მომხდარა, ქალაქებზე, რომელნიც არ არსებულა, ბოლო არ უჩანს! ზოგჯერ მგონია, რომ მის მიერ შეთხზულ-გამოგონილ ისტორიებშია დამალული ჩემი წარსულის გასაღები, მაგრამ, როდესაც ეს აზრი ჩემს გონებაში ფიქრად ვლინდება, მაშინვე ვცდილობ რაიმე ხელჩასაჭიდის მოძიებასა და ამ არარსებული გასაღების პოვნას, მაგრამ ვერაფრით ვპოულობ და ბოლოს, ნება მომეცით, ეს ახალგაზრდა ყმაწვილი წარმოგიდგინოთ! მას არაფერი არ ესმის! ის, მხოლოდ მილიმის და თავს მიქნევს ყველაფერზე, რაზეც ვსაუბრობ. არ გჯერათ? შეხედეთ, მას! აი, თუნდაც სარკე აიღეთ და მასში ჩაიხედეთ. თქვენც ამ წამს მასსავით იღიმით და მორჩილად მიქნევთ თავს. ვცდილობ, მასაც და თქვენც რაიმე აგიხსნათ, მაგრამ ჩემ მიერ ნათქვამი ჟღერადი სიტყვები მხოლოდ და მხოლოდ უაზრო ხმაურია! ეს სამი მდუმარე მოლაპარაკე და ყრუ ჩემი ცხოვრების უცნაური თანამგზავრნი გახდნენ და ჩემი შინაგანი მდგომარეობის ამსახველ ელემენტებადაც იქცნენ. თითოეული მათგანი ჩემ მიერ

წარმოჩენილი ტკივილია. დიახ, ის ტკივილი, რომელიც დაუსრულებლად თან სდევს ჩემს გონსანიერსა და ფიქრისას განცდილ ემოციას მისევდიანებს.

შევცქერი მათ და ვფიქრობ: იქნებ ჩემი ცხოვრების არსიც სწორედ ესაა? და არა ის პლატინის მოგონება, რომელსაც თავგადაკლული დავეძებ! იქნებ შევძლო და ეს სამი ადამიანი ჩემში გავაერთიანო, მაგრამ როგორ? რა გზით? მაშინ, როცა საკუთარ თავშიც კი ვერ ვპოულობ სულის სიმთელეს... და მაინც, ყოველდღე ვაგრძელებ ამ რიტუალს და ვუსმენ მოხუცის დაუსრულებელ ლაყბობას, ვცდილობ გავიგო, ყრუ ბიჭის მომღიმარი თვალების მიღმა რაა გადამალული? უმედეგოდ დავეძებ პასუხებს. დიახ, პასუხებს! მდუმარებით შემოსილი ქალის სიცარიელით აღსავსე თვალებში!

იქნებ ერთ დღესაც, ამ უცნაურ სიმფონიაში აჟღერდეს ის ნოტი, რომელიც ამ დაუსრულებელი კომპარიდან გამომარკვევს და კვლავ რეალობაში დამაბრუნებს! დღეები გადიან, მაგრამ ერთადერთი, რაც უცვლელი რჩება, ჯეინის დუმილია. დიახ, სწორედ ამ მდუმარე ქალბატონის, რომელიც კუთხეში მოკალათებულა. მე მას ჯეინი დავარჯვი, თუმცა, რა მნიშვნელობა აქვს სახელი რეალურია თუ არა მაშინ, როცა სულია ახლოს! სული!

ოო, ჯეინ, ჩემო უთქმელო მეგობარო! ნეტავ იცოდე, როგორ მაძლიერებ შენი არსებობით. მაგ თვალებში აღმოჩენილი უძირო ოკეანით, რომლის ფსკერიც სავსეა გაუმხელელი ისტორიებით. დღეს, როდესაც ნეკროპოლისში ერთ-ერთ მოგონებას ვყიდულობდი, წამიერად შენი შეხება ვიგრძენი და ამ კონტაქტმა მთელ სხეულში ელექტრული ტალღა გაატარა. წამით მომეჩვენა, რომ შენში ჩამარხულ პლატინის მოგონებას თვალი მოვკარი, მაგრამ, სანამ მივწვდებოდი, ის მყისიერად ისევე გაუჩინარდა, როგორც ნისლი მზის პირველი სხივის გამოჩენისთანავე.

ჯეინი!!! რატომ დუმხარ? რას მალავ მაგ სიჩუმეში? იქნებ შენც ჩემსა-

ვით იმას დაეძებ, რასაც მე – ამ ხნის განმავლობაში! მგონია, რომ შენი დუმილი უფრო მეტს ამბობს, ვიდრე სხვათა საუბარი, რაც კი ყურთ მსმენია. შენი უსიტყვო თანაგრძნობა ბალზამით ედება ჩემს დაფლეთილ სულს და, ამავედროულად, საშინელ ტკივილს მაყენებს. ყოველ ღამე, როცა თვალებს ვხუჭავ, თვალწინ შენი სახე მიდგას და შენი მდუმარე მზერა სიზმარშიც კი მდევნის. ერთადერთი ის, რისიც მეშინია, ისაა, რომ ჩემი წარმოსახვის ნაყოფი არ აღმოჩნდეს და არ გამანზიოლო, მაგრამ არაა!!! შენ ნამდვილი ხარ! ჩემი სინამდვილე, ჩემი უთქმელი მეგობარი... ჩემი ჯეინი!!!

რაც შეგეხება შენ! დიახ, სწორედ შენ მოგმართავ! ჩემი და ჯეინის მეგობრობა, რაც დრო გადის, სულ უფრო მეტად ღრმავდება. იმ ღამით, როდესაც მოგონებებს ვყიდულობდი, წამით მომეჩვენა, რომ ჯეინი ტიროდა. იმდენად დავითრგუნე, რომ მყისვე მისკენ გამოვეშურე. ის ისევ თავისთვის იჯდა კუთხეში და უწინდებურად სულში მიმზერდა!

ამ რამდენიმე დღის წინ სიზმარი ვნახე... ჯეინი ლაპარაკობდა... მისი ხმა მუსიკას წაგავდა. ის მიყვებოდა ამბავს, ამბავს ქალზე, რომელმაც გაყიდა ყველა თავისი მოგონება, რათა ის ერთადერთი მოგონება ეპოვნა, რაც მას ასე ეწადა. სიზმრის ბოლოს აღმოაჩინა, რომ ეს ძვირფასი მოგონება იყო არა წარსულში, არამედ აწმყოში! იმ ადამიანში, ვისაც ის უკიდევანოდ შეჰყვარებოდა! გამომეღვიძა და თვალები ცრემლით სავსე მქონდა... ეჰ!...

მგონი დროა, რომ ეს მონოლოგი აქ დავასრულო! წინააღმდეგი ხომ არ ხარ, ჯეინ? მშვენიერი! ვფიქრობ, რომ არც მოლაყბე მოხუცსა და არც ყრუ ყმანვილს ექნება რაიმე საწინააღმდეგო...

ქადაგების დასრულებისთანავე ქალბატონი ლავო, ქაფურისა და სპირტის სუნად აყროლებული და ნარად წოდებული საწოლისკენ გაემართა. გზადაგზა სხეულსნაჩვევი თეთრი ფერის სამოსელი ნეტარ სიშიშვლეს ასპარეზს

უთმოვდა და უმანკოებით მკული ედემის პირველი მკვიდრი ქალივით კდემით იმოსებოდა.

და მაინც, ვინ იყო ჯეინი? ან ის მოლაყბე მოხუცი, ან სულაც ის ყრუ ყმანვილი? ლავოს წარმოსახვითი მეგობრები, თუ ჭეშმარიტად რეალური ადამიანები? იქნებ სულაც, ეს ყოველივე მარი ლავოსთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი განცდები იყო, რაც მას სიცოცხლის აუცილობლობაში არწმუნებდა?! ჯეინი, როგორც მომავლის იმედი. მოლაყბე მოხუცი – მომბეზრებული რეალობა, რომლის ატანა არათუ ფიზიკურად, არამედ სულიერადაც არ შეეძლო და ყრუ ყმანვილი, როგორც მივინწყებული წარსული!.. ამ კითხვებზე დანამდვილებითი პასუხი ქალბატონი ლავოს მეხსიერებაში იმალებოდა. მეხსიერებაში, სადაც სიცოცხლე უწარსუოდ სულდგმულობდა. იქნებ თავადაც არ არსებობდა და როგორც გამოგონილი პერსონაჟი, ქალაქის ფურცელზე ცოცხლდებოდა?! ასეა თუ ისე, მარი ლავოსთვის ამას არსებითი მნიშვნელობა არ ჰქონდა და, ზოგადად, არც ყოველდღიური ცხოვრების ნიუანსებით იწუხებდა თავს. ერთადერთი, რასაც მასზე ზემოქმედება შეეძლო, ეს მისივე სურვილი იყო – შლეგი და შეუპოვარი! როგორც კი თავს იჩენდა, რა დროც არ უნდა ყოფილიყო და როგორც არ უნდა ეგრძნო თავი ქალბატონ ლავოს, მყისვე ნებდებოდა. მისდამი მორჩილების ფიცით შეფიცული, კვლავ თეთრად იმოსებოდა და მკერდზე დაფენილი შავი თმით „შეშლილთა ნეკროპოლისს“ მიაშურებდა. არც მორიგი ღამე გახლდათ გამონაკლისი. ჯეინთან მცირედი გაბაასების შემდგომ მარი ლავომ გადაწყვიტა, რომ ამჯერად ოქროს მოგონებების საძიებლად კვლავ სტუმრებოდა „შეშლილთა ნეკროპოლისს“.

და აი, გაისმა შემზარავი და არაამქვეყნიური ხმა სენტ-ლუისის სასაფლაოს ჭიშკართან მოდარაჯე სულისა!

– მოდის, მარი ლავო, მოდი! „მოგონებებით მოვაჭარე“ მარი ლავო გვიახლოვდება!!! უხორცონო და სამარის

მკვიდრნო, გთხოვ, გაიღოთ მოწყალე-
ბა, ქალბატონი ლავოსთვის და თქვენი
კუთვნილი მოგონება, სულ რაღაც ექვს
დოლარად მიჰყიდოთ ჩვენ შორის ერ-
თადერთ ხორციელს, სულქმნილსა და
უნარსულო ადამიანს, მარიი ლავოს!

ქალბატონი ლავოც, კვლავინდებუ-
რად, ყველაზე შორს მყოფი საფლა-
ვისკენ გაემურა, რომლის წინაც მდგარ
დახლთან მომლოდინე სულს მოგონება
დახლზე, სავაჭროდ გამოეტანა. წინა
სტუმრობისგან განსხვავებით, მკაცრად
ჰქონდა გადანყვეტილი, რომ მხოლოდ
ოქროსფრად მოელვარე მოგონება უნ-
და შეეძინა, ამიტომ გარშემომყოფ სუ-
ლებს ომახიანად მიმართა და განუმარ-
ტა, რომ შეერჩიათ ისეთი მოგონება,
რაც აქამდე გაყიდულ-შეძენილს არაფ-
რით ემსგავსებოდა, თუმცა რატომღაც
თითოეული მოგონება, რომელიც ლა-
ვოს წარუდგინეს, უწინდებურად ვერ-
ცხლისა აღმოჩნდა. დასევდიანებულმა
და იმედგაცრუებულმა ლავომ სასაფ-
ლაოს ძველ ნაწილში გადაინაცვლა, იქ,
სადაც ქვაზე დატანილი წარწერაც კი
დროისდინების გამო გადახუნებულიყო
და წარმოდგენილი სულის უფერული
სიფერმკრთალებს მიღებულიყო.

მომლოდინე სულის ძლივსძლივო-
ბით წარმოთქმულმა თვითწარდგინე-
ბამ ქალბატონი ლავოს ყურადღება
მიიქცია.

– მოგესლმები, ხორციელო. კეთილი
იყოს თქვენი გამოჩენა ამ სასაფლაოს
ძველ ნაწილში. იქ, სადაც მივინწყებულ
სულთა მეუფება სამარადჟამოდ გამე-
ფებულია. მე, ელიზაბეტ დიუმონტი გახ-
ლავარ. 1823 წლის 10 აგვისტოს და-
ბადებული და 1886 წლის 8 აგვისტოს
გარდაცვლილი; წარმოშობით ფრანგი
ქალბატონი. მინდა, რომ ერთი მოგონე-
ბა გაგიზიარო, რომელსაც საუკუნეებია
თან დავატარებ.

ეს ამბავი 1845 წლის ადრიან გა-
ზაფხულზე მოხდა. მე მაშინ ოცდაორი
წლის ნორჩი გოგონა ვიყავ. გოგონა,
სავსე იმედებითა და ოცნებებით...
მდინარე მისისიპის ნაპირას, ჩემს საყ-
ვარელ ჟან-პოლთან ერთად ვცხოვ-

რობდი. იმ საღამოს მდინარის პირას
ვისხედით და მზის ჩასვლას ვუცქერ-
დით. ჰაერში დატრიალებული იასამნის
სურნელი და შორიდან ქარის მოტანი-
ლი ჯაზის ჰანგები საოცარ რომანტი-
კულ განწყობას ქმნიდა. ჟან-პოლმა
ხელი მომხვია და აკანკალებული ხმით
ყურში ჩამჩურჩულა.

– ელიზაბეტ, ძვირფასო. მსურს,
რომ მთელი ცხოვრება შენ გვერდით
გავატარო...

მის თვალეში იმდენი სიყვარული
და ისეთი ერთგულება დავინახე, რომ
გული ამიჩქარდა. აი, სწორედ მაშინ
ვიგრძენი, რომ სამყაროში ყველაფერი
შესაძლებელი იყო, თუმცა, ჩემი-ჩვენი
ბედისწერა სასტიკი აღმოჩნდა...

ორი კვირის შემდეგ ჟან-პოლი მდი-
ნარეში დაიხრჩო. მაშინ, როდესაც მდი-
ნარეში დასახრჩობად განწირული პა-
ტარა ბიჭის საშველად დაუფიქრებლად
გადახტა. მას შემდეგ ჩემი ცხოვრება
ძირფესვიანად შეიცვალა. დროის დინე-
ბის მიუხედავად, ვერასდროს შევძელი
მეგრძნო ის იმედი და სიხარული, რო-
მელიც იმ საღამოს მის მიერ ნათქვამმა
სიტყვებმა განმაცდევინა.

ძვირფასო ხორციელო, არ ვიცი შენ-
თვის რამდენად ღირებულია ეს ყოვე-
ლივე, მაგრამ ჩემთვის ეს მოგონება
ოქროზე მეტად ძვირფასია. ეს იყო ის
წუთი, როცა პირველად ვიგრძენი, თუ
რა იყო სიყვარული, ნამდვილი სიყვა-
რული! ახლა, ამდენი წლის შემდეგ,
მინდა ეს მოგონება შენ გადმოგცე. იქ-
ნებ შენ შეძლო მისი გამოყენება, რაიმე
კეთილშობილური მიზნისთვის. იქნებ
ვინმეს დაეხმარო, რომ იგრძნოს ის,
რაც მე იმ საღამოს, მზის ჩასვლისას
განვიცადე! ან უბრალოდ შეინახო, რო-
გორც მტკიცებულება ნამდვილი სიყვა-
რულისა, თუდაც ის ხანმოკლე იყოს...

ელიზაბეტის ფერმიმკრთალმა სულ-
მა წამით იყუჩა. მისი გამჭვირვალე
თვალეებიდან დილის წამივით სპეტაკი
ცრემლი ნელ-ნელა იღვრებოდა სამა-
რის კართან. ქალბატონი ლავო კი გა-
ოგნებული იდგა და ხელში ოქროსფრად
მოელვარე მოგონებას დასცქეროდა.

ახლგაზრდა ქალი მხოლოდ მაშინ გამოერკვა ფიქრიდან, როდესაც მის წინაშე მდგარმა ფერმიმკრთალმა სულმა საუბარი იწყო.

– მარი, ძვირფასო. იცი, რა არის სიყვარული? მე იგი ის უსასრულო ოკეანე მგონია, სადაც ორი სული ერთუროს ხვდება და ერთმანეთს ერწყმის. ეს, ცეცხლია, რომელიც ყველაზე ცივ ღამეშიც კი, სითბოთი გავსებს. ეს სიმღერაა, რომელიც გულში ჟღერს, მაშინაც კი, როცა გარშემო სიჩუმეა გამეფებული!

დაიხ, ჩემო ძვირფასო! ჟან პოლთან ერთად განვიცადე ეს ყოველივე და ამ უკიდევანო სიყვარულის სინამდვილეს მასთან ერთად ჩაენვდი. ეს იყო გრძნობა, რომელიც მთელს გალაქტიკას სცდებოდა. თითქოს მთელი სამყარო ჩვენთვის ფეთქავდა და ჩვენც მის რიტმს ვუერთდებოდით!

სიყვარული, ჩემო ხორციელო ქალბატონო. ეს ძალაა, რომელიც გვაძლევს სიმამაცეს, რომ ვიოცნებოთ, ვიბრძოლოთ და ვიცოცხლოთ არა საკუთარი თავისთვის, არამედ მისთვის, ვინც ამ ქვეყნად ყველაზე მეტად გვეძვირფასება. ჟან-პოლის სიყვარულმა მომცა ძალა, რომ, მისი გარდაცვალებით ნაგემი ტკივილის მიუხედავად, ცხოვრება გამეგრძელებინა. სწორედ, რომ სიყვარულის სპეტაკმა ნათებამ გამინათა უკუნიტ მოცული გზა და სიცოცხლის უკანასკნელ წამამდე მასულდგმულა!

მახსოვს, როგორ მიყურებდა ჟან-პოლი... თითქოს მთელი სამყარო მის თვალებში მოთავსებულიყო. მისი ყოველი შეხება ჩემში თრთოლვას იწვევდა და ღიმილი... მისი ღიმილი, გარდასულ დღეებს მზის ამოსვლასავით მინათებდა.

სიყვარული არ არის მხოლოდ რომანტიკული გრძნობა. ის ძალაა, რომელიც გვაძლიერებს, გვაერთიანებს და გცვლის. ეს არის ის, რაც გვაძლევს მიზეზს, რომ ვიყოთ უკეთესები, ვიზრუნოთ სხვებზე და იქ აღმოვაჩინოთ სილამაზე, სადაც ყოველი სახება თუ სახიერება სიმახინჯეს მოუცავს!

მისი დაკარგვის შემდეგ ვფიქრობდი, რომ სიყვარულს ველარასოდეს ვიგრძნობდი, თუმცა, აღმოვაჩინე, რომ სიყვარული არ კვდება! ის ფორმას იცვლის და მოგონებებში სულდგულებს. მასთან დაკავშირებული ყოველი გახსენებული მოგონებისას ის ხელახლა წარმოშობს იმ გასაოცარ განცდას, რასაც იმ მომენტისთვის ცოცხლადქმნილი ვგრძნობდი და ამ განცდას ვერაფერი შეედრება! სწორედ ეს განცდა და ეს შეგრძნებაა ის, რაც სამარეში გამოკეტილებს გვაძლებინებს. რა გგონია, რომ, როდესაც ადამიანი მიიწველება, მისი არსებობა სამარადჟამოდ წყდება? არა, ძვირფასო. ადამიანის არსებობა მხოლოდ მაშინ შეიძლება შეწყდეს, როდესაც ის უსიყვარულოდ გარდაიცვლება! მიუხედავად სიყვარულისთვის ჩვეული სიამისა, ის სიავის მომასწავებელიცაა. მისგან მოყენებული ტკივილი ეს ის სამარადჟამო იარაღა, რომლსაც ვერასოდეს მოიშუშებ. ჟან-პოლის დაკარგვის ტკივილი იმდენად ძლიერი იყო, რომ თავის მოკვლაც კი მინდოდა, მაგრამ სწორედ ამ ტკივილმა მასწავლა, რამდენად ღრმა და უკიდევანო შეიძლება ყოფილიყო ჩემი მისადმი სიყვარული!

ჩემო ძვირფასო, ეს მოგონება, რომელსაც გაძლევ, არის არა მხოლოდ ერთი მომენტის ანაბეჭდი, არამედ მთელი ცხოვრების გამოცდილება! ეს გაკვეთილია, იმის შესახებ, თუ რაა ნამდვილი სიყვარული, აღსავსე სიხარულითა და ტკივილით, ძალითა და სისუსტით!

და ბოლოს, გახსოვდეს: სიყვარული არასდროს კვდება. ის იცვლის ფორმას, იზრდება, ვითარდება, მაგრამ ყოველთვის რჩება ჩვენში და ჩვენ გარშემო. ის არის ძაფი, რომელიც წარსულს, აწმყოსა და მომავალს ერთმანეთთან აკავშირებს!

მორჩილად მდგარმა ქალბატონმა ლავომ ფრთხილად დახედა ხელში მოციმციმე ოქროსფერ მოგონებას და იგრძნო, ამ მოგონების დარად, რარიგ ასხივებდა მისი სხეულში გამომწყვდეული სული, სული უნარსულო და უუფ-

ლებოდ დამონებული.

ლავომ ღრმად ამოისუნთქა და უკვე სამარეში დასვენებულ ძვალთა შორის მიმქრალ ელიზაბეტის სულს მიმართა.

– ელიზაბეტ, შენი თითოეული სიტყვა და ეს მოგონება, ამ დღის საუკეთესო საჩუქარია! ახლადა ვხვდები, რომ ჩემი მისია არაა, მხოლოდ მოგონებებით ვაჭრობა, მათი შეგროვება. ეს არის მათი გაცოცხლება და მისგან მიღებული ენერგიის გამოყენება სამყაროს შესაცვლელად!

ის მართლაც საოცარი და ყველაზე ძლიერი მაგიაა, რასაც ამ ქვეყნად უარსებია. ეს არის საოცარი კავშირი, რომელიც ერთუროსთან აკავშირებს ამ სამყაროში მობინადრე ცოცხალთა თუ გარდაცვლილთ. სწორედ, რომ მისი წყალობითაა შეძლებული ამ ორი განზომილების თანაარსობა და მათ შორის კავშირი. სიყვარული ერთგვარი თესლია, რომელიც წარმოშობს ახალს! ახალ სიყვარულს, ახალ თანაგრძნობას. მე შენ გპირდები, ელიზაბეტ დიუმონტ და შენთან ერთად იმ სულებს, ვისგანაც ოდესმე მოგონება შემიძენია, რომ უკლებლივ ყველა ცოცხალს მოვეუბნო, დავეხმარო, რათა გაიგონ, თუ რას ნიშნავს ჭეშმარიტი სიყვარული და რამდენად დიდია მისი მეუფება დედამიწაზე! ეს მოგონება გახდება ხიდი, წარსულსა და მომავალს შორის, ხოლო ადამიანები გახდებიან წყარონი სიბრძნისა, იმედისა და, რა თქმა უნდა, სიყვარულისა!

მარი ლავომ თვალები დახუჭა და იგრძნო, როგორ შეუერთდა მოგონება მის გონებას. მან იცოდა, რომ ეს ახალი თავის დასაწყისი იყო და ახლა მას არა მხოლოდ ძალა, არამედ პასუხისმგებლობაც გააჩნდა, რომ სიყვარული სამყაროს ყველაზე მივიწყებულ კუნჭულშიც კი გაეგრძელებინა!

ქალმა, გამთენიისას „შეშლილთა ნეკროპოლისი“ დატოვა და კვლავ იმ თავის ოთახს დაუბრუნდა, რომელიც ქაფურისა და სპირტის სუნად ყარდა. მას იქ, კუთხეში მდუმარედ მჯდომი და უთქმელად მოუბარი მეგობარი, ჯეინი ელოდებოდა. ერთი სული ჰქონდა, ეს

ემოცია მისთვის გაენდო და, როგორც კი ოთახში ფეხი შედგა, მყისვე ხმამალა შეჰყვირა!

– ჯეინ! ჯეინ, ვიცი, რომ შეიძლება ეს ყველაფერი დაუჯერებლად ჟღერდეს, მაგრამ, გთხოვ, მომისმინე. ის, რაც ამ ღამით განვიცადე, რეალობის საზღვარს სცდება! ყოველი საფლავი „შეშლილთა ნეკროპოლისში“ ოქროსფრად მას შემდეგ განათდა, რაც მე ელიზაბეტ დიუმონტისგან შეძენილი ოქროსფრად მოელვარე მოგონებით ხელში ვინყე შინისკენ სვლა. მისი ისტორია მრავალთაგან ერთ-ერთი აღმოჩნდა. როდესაც სასაფლაოს ძველი სექტორის გამოსასვლელიდან ვბრუნდებოდი, ჟან-ბატისტი დამხვდა! რა?! ნუ მეჩრები, მაგ შენი უთქმელი მზერით და ნუ ცდილობ ჩემთან უენოდ საუბარს!

ფერმიმკრთალმა ბატისტის სულმა მიაბო, თუ როგორ მიუძღვნა მთელი თავისი სიცოცხლე საყვარელი ქალის პორტრეტის ხატვას, მაგრამ მაინც ვერ დაასრულა! ასევე გავიცანი ქალბატონი კლერი! ქალი, რომელმაც ქმრისგან საიდუმლოდ შეინახა სატრფოს გამოგზავნილი წერილები და, მისსავე თხოვნით და ერთგული მოსამსახურის წყალობით, ამ წერილებთან ერთად დაიმარხა! ანრი! – ნმამაკაცი, რომელმაც მეფის კარზე მსახურებას საკუთარი ცხოვრებით ცხოვრება არჩია! ჯეინ! წარმოიდგინე რამდენი რამის გაკეთება შეგვიძლია ამ ცოდნით?! შეგვიძლია დავეხმაროთ ადამიანებს, რათა გაძალახონ შიში და იპოვონ ძალა საკუთარ წარსულში! ვასწავლოთ მათ, რომ სიყვარული უკვდავი და მარადიულია მატერიაა, რომლის მეუფება, დროისა და სივრცის მიუხედავად, უსასრულოა! ვიცი, ვიცი, რომ ეს ყოველივე შეშლილი ადამიანის ნაბოძვარს წაგავს, მაგრამ, გთხოვ! გემუდარები, ნუ განმსჯი ნაადრევად... მე ვგრძნობ, რომ ეს ჩემი ცხოვრების მიზანი და ბედისწერის ის გზაა, რომლის გავლაც შენთან ერთად მსურს! რას იტყვი, ჯეინ? მზად ხარ, რომ ჩემი მეგზური გახ-

დე და ჩემთან ერთად შეცვალო არა მხოლოდ ადამიანური საწყისი, არამედ მთელი სამყარო?

მარი ლავო გაჩუმდა... მის მოციმციმე თვალებში ვნებისა და მოლოდინის მკვეთრი გამოხატულება მხოლოდ და მხოლოდ ჯეინის თანხმობას ელოდა. ქალის, რომელსაც მდუმარების ჯვარი საკუთრივ გოლგოთამდე საზიდად მხარზე მოეგდო და წინ შეუპოვრად მი-აბიჯებდა! სწორედ, რომ ამან განაპირობა ის ეჭვის საბაზი, რაც ქალბატონ ლავოს გაუჩნდა. მან ჩათვალა, რომ ჯეინი მიზანმიმართულად ჭოჭმანობდა. ამიტომ გადანწყვიტა, რომ თხრობა მშვიდად და გაცილებით დამაჯერებლად გაეგრძელებინა.

– ჯეინ, მე კარგად მესმის, რომ ეს ყველაფერი გაცილებით რთულად აღქმადია და მესმის კიდევ, შენი სკეპტიციზმის მიზეზი. რალა დაგიმალო და, შენს ადგილზე მეც ასე მოვიქცეოდი. მე ამ ღამით მართლაც ვიყავი „შეშლილთა ნეკროპოლისში“ და, გეფიცები! ეს ადგილი ნამდვილად არსებობს და შენთან უფრო მეტად არ უნდა მიწევდეს მისი ნამდვილობის ახსნა, რადგან ამის შესახებ თავადაც არაერთხელ გსმენია! რაც შეეხება ჩემს განცდებს, ეს არის, რასაც ვგრძნობ და ვხედავ. არაა, მე არ ვამტკიცებ, რომ ეს ყველაფერი სრული ჭეშმარიტებაა! შესაძლოა, სულაც წარმოსახვის ნაწილი იყოს, მაგრამ იმდენად ნამდვილი, რომ მისი არსებობა მხოლოდ და მხოლოდ რეალურ ასპექტში უნდა განიხილებოდეს! მე არ გთხოვ, რომ ბრმად მენდო, დაიჯერო, რასაც გეუბნები. პირიქით, მინდა, რომ შენ, როგორც ჩემმა მეგობარმა, ეს გზა ჩემთან ერთად გაიარო.

ჯეინ, თანახმა ხარ?..

გთხოვ, რაიმე მითხარი!!!

რას ნიშნავს, ეს მდუმარება? უარს ამბობ? იქნებ, გეშინია ჩემი?

თუ გეშინია ან რაიმე განუხებს, გთხოვ, არ დამიმალო!!!

ამ დუმილით ცდილობ, რომ შემშალო?

კარგი! მე მივხვდი, რომ შენ არ გჯე-

რა ჩემი! შენ ფიქრობ, რომ მე... გავგიჟდი!!!

არა, მეგობარო არა! რაც გიაბზე, ყველაფერი სიმართლეა. შენ კი არ გინდა, რომ ეს ყოველივე დაინახო!!!

იცი რა, ჯეინ? თუ არ გინდა, რომ ჩემთან ერთად დაადგე ამ გზას, მაშინ მარტო წავალ! არაფერში არ მჭირდება, როგორც მეგობარი და როგორც ადამიანი! ბრძანდებოდე აქ, ამ მოლაყბე მოხუცთან და ყრუ ყმანვილთან ერთად აყროლებულ ოთახში! მე? მე ჩემს გზას დავადგები და მაინც მივალწევ ჩემსას!!! ყველას მოვუყვები სიყვარულის სიდიადის შესახებ და კაცობრიობას ვამცნობ მის მარადიულ მეუფებას!!! იქნებ ამ გზაზე არსებულ სასაფლაოთა შორის აღმოვაჩინო სული, რომელიც პლატინის მოგონებას გამოიმეტებს და მეც დავიბრუნო ის დაკარგული წარსული, რამაც აქ, შენ გვერდით გამომამწყვდია!!! და, თუ ამ გზის გავლა მარტოს მომიწევს და ეს ჩემი ცხოვრების პარადიგმად უნდა იქცეს, მაშინ ეს მეტად შემზარავად უნდა იყოს აღქმული! ნება მომეცი, ჩემი უბადრუკი ხელებით დავასრულო ეს ფსევდომეგობრობა და დიად მიზანს მსხვერპლად შევწირო. დაე, ეს იყოს დასტური კაცთა შორის აღმოცენებული და გაუკუღმართებული ცალმხრივი გრძნობისა! დაე, მსხვერპლად იქცეს არა მხოლოდ გრძნობა, არამედ ადამიანი!

სიტყვის დასრულებისთანავე შლეგად ქცეული მარი ლავო ნართან მივარდა. ნარის კიდიდან მომცრო ზომის ფურცელი და კალამი ამოაძვრინა და წერილი მსწრაფლ დაწერა. მერე კი ხელი ბალიშს წამოავლო და, გაშმაგებული, ჯეინს დასახრჩობად ეცა. მოზღვავებული ძალისა და ლავოს რწმენის ერთობლივმა ტანდემმა მეგობრად წოდებული ჯეინის უკანასკნელი სიცოცხლის წამი უსასრულო მარადიულობას ციფერბლატზე უსახსოვრა!

მომხდართი აკანკალებული და რეალობის კიდესთან მდგარი ლავო გონს წამიერად მოეგო. გაიაზრა რა, ჩადენილის სიმძიმე, მყისვე ზენარს დასწვდა.

მძლავრად დაგრისა, ყულფი გამოკვანდა, ოთახის ფანჯრის გისოსზე მჭიდროდ ჩამოკიდა და...

სული მისი „შეშლილთა ნეკროპოლისში“ ნაყიდი მოგონებების სიმძიმითა და უნარსულო არსებობით დამძიმებული, ზეცად აიჭრა!

– ალო, ალოო! ჩემი გესმით?

– დიახ, დიახ, მესმის!

– ჯეინ ლავოს ვესაუბრები?

– კი, ჯეინი ვარ.

– მარი ლავოს, და?

– დიახ, ბატონო! ჯეინ ლავო გახლავართ. მარი ლავოს და.

– მე დოქტორი მარტინი ვარ, ნიუ-ორლეანის ფსიქიატრიული საავადმყოფოს მთავარი ექიმი. მაპატიეთ, რომ ასე გვიან განუხებთ.

– არაუშავს... რა მოხდა?!

– ჯეინ, სამწუხაროდ ცუდი ამბის შესატყობინებლად გირეკავთ. ეს თქვენს დას, მარი ლავოს ეხება...

– რა შეემთხვა ჩემს დას? რა დაემართა?!

– სამწუხაროდ, ის ამ ღამით, დაახლოვებით ერთი საათის წინ გარდაიცვალა.

– რაა? არაა, ეს შეუძლებელია!!! როგორ... ეს როგორ მოხდა?

– ჯეინ, ძალიან მიმძიმს ამის თქმა, მაგრამ მარიმ თავი მოიკლა.

– არაა, არ შეიძლება, რომ ეს მართალი იყოს. არაა!!!

– გულწრფელად ვწუხვარ თქვენი დანაკარგის გამო, მესმის რამდენად მძიმეა თქვენთვის, მაგრამ ასეა.

– როგორ მოხდა?... ის ხომ მუდმივი მეთვალყურეობის ქვეშ იყო?! თქვენ ხომ დამპირდით, რომ მას არაფერი დაემართებოდა?!

– მისი მდგომარეობა ბოლო დროს საგრძნობლად გაუარესდა. ჰალუცინაციები და ბოდვები გაუძლიერდა, რის გამოც ახალი მკურნალობის მეთოდის გამოყენებას ვაპირებდით, მაგრამ...

– მაგრამ რაა?! თქვენ ის ვერ დაიცავით!

– სრულიად გასაგებია თქვენი სიზრახვე, ძვირფასო ჯეინ. სამწუხაროდ,

მარიმ თავისი ზენრის გამოყენება მოახერხა. ის იმდენად შემოქმედებითი და გონიერი იყო, რომ...

– ის ავად იყო! ავად!!! თქვენ ის საკუთარი თავისგან უნდა დაგეცვათ, გესმით?!

– მართალი ბრძანდებით. ჩვენ შეცდომა დავეშვიტ და ამას ვალიარებთ კიდევ. გპირდებით, რომ სრული გამოძიება ჩატარდება! ვიცი, რომ ამაზე საუბარი ახლა, ამ მომენტში, საკმაოდ რთულია, თუმცა იქნებ ხვალ შეძლოთ საავადმყოფოში მოსვლა? არის რამდენიმე ფორმალბა, რისი მოგვარებაც აუცილებელია, რათა მისი ცხედარი ქალაქის პროზექტურაში გადავასვენოთ.

– ახლავე ნამოვალ!

– კეთილი. თუ გნებავთ, ჩვენს ფსიქოლოგს დაგახვედრებთ და გაგესაუბრებთ.

– არაა! არავითარი ფსიქოლოგი მე არ მჭირდება! მე მხოლოდ ჩემი დის ნივთებს წამოვიღებ.

– გასაგებია. ჯეინ, კიდევ ერთხელ მსურს ჩემი ღრმა მწუხარება გამოვხატო მომხდარის მიმართ და მოგიბოდიშოთ... თუკი რაიმე დაგჭირდეთ, არ მოგერიდოთ! ჩვენი პერსონალი მუდამ მზად იქნება თქვენს დასახმარებლად!

– გმადლობთ! ნახვამდის!

– შეხვედრამდე, ჯეინ.

ღამის სამ საათზე ჯეინი ნიუ-ორლეანის ფსიქიატრიულ საავადმყოფოს მიადგა. ტირილისაგან შეწითლებული და შესიებული თვალებით უმზერდა შესასვლელ კარს. კარს, რომლის მიღმა საკუთარი დის გაციებული ცხედარი ესვენა. ძალა მოიკრიბა, კარი შეაღო და შესასვლელში მომლოდინე დოქტორ მარტინს მიმართა, რომელიც სამძიმრის სათქმელად მისკენ გამოემართა.

– მინდა, რომ მარის გვამი ვნახო... ახლავე!!!

– ჯეინ, არ ვარ დარწმუნებული, რომ ეს კარგი იდეაა. თქვენ ძალიან აღელვებული ხართ და შესაძლოა ეს თქვენზე...

– ახლავე!!! ის ჩემი დაა... უნდა ვნახო!

– კარგი, გამომეყვი.

აუჩქარებლად გაუყვნენ ცარიელ დერეფანს. მათი ნაბიჯების ხმა ექოთი ირეკლებოდა, საგანგებოდ და სტანდარტულად შეღებილი საავადმყოფოს კედელზე. კარში პირველი დოქტორი შევიდა. ჯეინი ნაბიჯის გადაგმისას ყოყმანობდა და სადღაც, გულის სიღრმეში, ღმერთს სთხოვდა, რომ იქ მომლოდინე მარის გვამი სულქმნილიდ დახვედროდა! მომხდარიყო სასაწაული და მისი ხმა გაეგონა, თუმცა ოცნება ოცნებად რჩებოდა. როგორც კი ოთახში ფეხი შედგა და იხილა რა ზენარგადაფარებული გვამი, მყისვე ხელები სახეზე აიფარა. დოქტორმა ფრთხილად გადახადა გვამს ზენარი და მარი ლავოს მშვიდი სახეც გამოჩნდა. მის ბროლივით ქათქათა ყელს წითელად გასდევდა ზენარის ნაჭდევის კვალი. აკანკალებულმა ჯეინმა ძლივს ამოილულულა.

– ღმერთო ჩემო, როგორ დაუშვით, რომ მისი ცხოვრება ამგვარად დასრულებულიყო?...

– ის, ის ძალიან მძიმედ იყო... გამუდმებით ილუზიურ ადგილმდებარეობას ასახელებდა და გაიძახოდა, რომ იქ, ე.წ. „შეშლილთა ნეკროპოლისში“ მოგონებების საყიდლად, სულებთან დადიოდა. ამბობდა იმასაც და წუხდა იმაზეც, რომ იქ მხოლოდ ვერცხლის მოგონებები ხვდებოდა. მაპატიე, ჯეინ, მაგრამ არ შემიძლია არ გითხრა, რომ შენ მას არა როგორც და, არამედ როგორც მისი ოთახის მეგობარი, ისე მიაჩნდი. ისევე როგორც ორი გამოგონილი ინდივიდი, რომელთაგან ერთი მუდამ მოლაყბე მოხუცი და მეორე ყრუ ყმაწვილი გახლდათ. სულ იმაზე აპელირებდა, რომ წარსული არ ახსოვდა. სწორედ ამ უკანასკნელს ასახელებდა „შეშლილთა ნეკროპოლისში“ სტუმრობის მიზეზად, რადგან იმედი ჰქონდა, რომ მისივე გონების დამსახურებით წარმოდგენილი ილუზიური „პლატინის მოგონება“ წარსულს დაუბრუნებდა. ჩვენ ყველანაირად ვცდილობდით, მაგრამ...

– მაგრამ, საკმარისი არ აღმოჩნდა.

ჯეინი ხელით მარის ცხედარს შეეხო. გაქვავებული ცხედრის სიცივემ მისი სხეულის თითოეული უჯრედი მოიარა და სხეული ერთიანად აუკანკალდა. რომ არა მის სიახლოვეს მდგომი დოქტორი მარტინი, იატაკს გულწასული დაასკდებოდა. მარტინმა ქალი მკლავებით შებოჭა და იქვე მდგარ სანოლზე წამოაწვინა. გონზე მოსულმა ჯეინმა დოქტორს შეხედა და აღსარებისთვის წარმოსათქმელი სიტყვები სიფრთხილით შეამზადა.

– ჩვენ ძმა გვყავდა. მაიკლი... ის დაბადებიდანვე ყრუ იყო. უბედური შემთხვევის გამო გარდაიცვალა. ძმის გარდაცვალებას მარი ყოველთვის საკუთარ თავს აბრალებდა, რადგან ამისკენ მამა უბიძგებდა. სწორედ, ის... შანსს არ უშვებდა ხელიდან, რომ ის ისტორია არ გაეხსენებინა, რადგან მარიმ მისისიპზე საბანაოდ პატარა მაიკლი წაიყვანა... მარის გონებაში ეს თვითდადანაშაულება იმდენად გაუჯდა, რომ თავი დაავადებდა იჩინა. მანამ, სანამ აქ მოვიყვანდი... სახლში გამუდმებით მიწევდა მისი არაორდინალური ამბების მოსმენა და ვცდილობდი, რომ მის ყოველ ნაამბნარს დუმილით შევხვედროდი, რათა უფრო მეტად არ გამეღიზიანებინა. ბოლოს, როგორც იცით, საზოგადოებისთვის საშიში შეიქმნა, რამაც მისი აქ ყოფნა განაპირობა. ჩემი ბრალია, ყველაფერზე უარი უნდა მეთქვა. სამსახურზე, პირად ბედნიერებაზე და მარი ჩემთან დამეტოვებინა. ახლა ის... ის ცოცხალი იქნებოდა...

– საქმე მის წარსულში მომხდარ ტრაგედიაში ყოფილა. ახლა კი უკვე ნათლად აღქმადია მისი შიზოიდური დამოკიდებულება რეალობის მიმართ და ის ილუზიური წარმოსახვანი, რაც მას გააჩნდა, თუმცა, ამის მიუხედავად თქვენ მის მეხსიერებას მაინც შემორჩით. დიახ, შემორჩით, მაგრამ სახეცვლილი... ჯეინ, ჩემი უმორჩილესი თხოვნა იქნება, რომ მის გარდაცვალებაში თავი არ დაიდანაშაულოთ. ამაში არა თქვენ, არა ჩვენ, არამედ ის ილუზიური თვითმყოფადობაა, რამაც გო-

ნებიდან მისი წარსულის ამოშლა განაპირობა! ძალიან გთხოვ, მენდე. ამ ყოველივეს შენს დასამშვიდებლად არ ვამბობ. ეს იმ გამოცდილების შედეგად გამოტანილი დასკვნაა, რაც განვლილი წლებისა და მსგავსი დაავადებით შეპყრობილი პაციენტების მკურნალობის ხარჯზეა ნაკარნახები.

ჯეინ, ვიცი, რომ ეს რთულად აღქმადია, მით უმეტეს ამ მდგომარეობაში, მაგრამ არის რამდენიმე გადაწყვეტილება, რომელიც დაუყოვნებლივ უნდა მივიღოთ.

– რის შესახებ?

– დაკრძალვის შესახებ...

– მე, მე არ ვიცი. არ ვიცი, როგორ ან რა უნდა გავაკეთო.

– ეს ნორმალურია. ნუ დარდობთ, ამაში მე დაგახმარებით, რასაკვირველია, თუ თქვენ მზაობას გამოთქვამთ.

– კარგი...

– და კიდევ ერთი რამ, რაც ზოგადად მის ნივთებს შეეხება. ჩვენ მის ოთახში წერილი აღმოვაჩინეთ, რომელიც თქვენთვისაა განკუთვნილი. თავს უფლება არ მივეცი, რომ თუნდაც თვალი შემევლო მისთვის, ამიტომ ჩემს კაბინეტში, მაგიდის უჯრაში შევინახე. თუ ინებებთ, მარის ნივთებთან ერთად გადმოგცემთ.

– კარგი, მაჩვენეთ ის წერილი...

დოქტორი მარტინი ჯეინს თავის კაბინეტში შეუძღვა, მაგიდის უჯრიდან ოთხად გაკეცილი ფურცელი ამოაძვრინა და გაუწოდა.

– ეს მარიმ თქვენთვის დატოვა... გთხოვთ, თუ წინააღმდეგი არ იქნებით, იქნებ ხმამაღლა წაიკითხოთ.

ძვირფასო, ჯეინ!

თუ ამის წაკითხვას ოდესმე შეძლებ, იცოდე, რომ მე უკვე ცოცხალი აღარ ვიქნები. მხვერპლად ისევე შევეწირე ამ დიად მიზანს, როგორც მე შენ შეგწირე! ვიცი, რომ ჩემი ეს გადაწყვეტილება გულს გტკენს, რისთვისაც პატიებას გთხოვ! მინდა იცოდე, რომ ეს ერთადერთი გზა იყო იმ მიზნისკენ სწრაფვისა, რისკენაც ასე თავდაუზო-

გავად მივიღტვი!

„შეშლილთა ნეკროპოლისი“, გარდაცვლილი სულნი, რომელნიც მოგონებებს უშურველად ჰყიდიან – ეს ყოველივე სრული ჭეშმარიტებაა. ის გაცილებით მეტად საოცარი რამაა, რაც კი ადამიანის გონსანიერს წარმოუდგენია! მე შევძელი მასში მოგზაურობა, რადგან იმედი მქონდა, რომ „პლატინის მოგონებას“ ნავანყდებოდი, შევიძენდი და ჩემს დაკარგულ წარსულსაც დავიბრუნებდი, თუმცა ვცდებოდი! ჩემი არსებობის თვითმიზანი არა წარსულის ძიება, არამედ ის მისია იყო, რისკენაც ახლა მივიღტვი. არსებობს ერთადერთი ძალა და მას სიყვარული ჰქვია. სწორედ ისაა გასაღები იმ წარსულისა, ანმოსა თუ მომავლისა, რაც კაცობრიობის გადარჩენისთვის უკანასკნელი ბერკეტია! მეპატიე, რომ ეს ყველაფერი შენამდე სათანადოდ ვერ მოვიტანე და ვერ გარწმუნე ამ დიადი გრძნობის მეუფებაში... ერთადერთი გზა ამის ასახსნელად კავშირის განწყვეტა იყო! კავშირის, ჩემსა და შენ შორის. და მერე კი ჩემსა და ამ სამყაროს შორის! გთხოვ, მაპატიე! მაპატიე და უკანასკნელად, ჩვეული მდუმარებით შეეგუე ჩემს არა როგორც შენი მეგობრის, არამედ როგორც ადამიანის გადაწყვეტილებას!

მიყვარხარ, ჯეინ და მუდამ მეყვარები! ახლა კი, გტოვებ!

შენი მეგობარი, მარი ლავო“.

როდესაც ჯეინმა წერილის კითხვა დაასრულა, დოქტორ მარტინს გახედა. ის ცრემლად იღვრებოდა.

– ეს, ეს სიგიჟეა!!!

– ძალიან ვწუხვარ, მას ეჩვენებოდა, რომ...

– საკმარისია! მეტის ატანა აღარ შემიძლია, არაა!!! მე, მე უნდა წავიდე. ახლავე, ახლავე უნდა გავეცალო აქაურობას!

სანამ დოქტორი რაიმეს თქმას მოასწრებდა, ჯეინი ფეხზე წამოხტა და დერეფანს ჩქარი ნაბიჯით გაუყვა. უკან კი დოქტორი მარტინი გზადაგზა მოჰყვებოდა და სიმშვიდისკენ მოუწოდებდა,

თუმცა ქალს მისი სიტყვები არც კი ესმოდა. აფორიაქებულმა და აცახცახებულმა ჯეინმა საავადმყოფოს შენობა დატოვა და შინისაკენ გაეშურა.

სენტ-ლუისის სასაფლაოს თავზე ნისლი ჩამონოლილიყო. თითქოს თავად სამყარო ცდილობდა, რომ დაეფარა ის ტრაგედია, რაც აქ, ამ ალაგს ხდებოდა. ამ დღეს, ამიერი-იმიერს მარი ლავოს ცხედარსა და უკვდავ სულს აბარებდა. დაკრძალვის დღე იდგა ქალისა, რომელმაც ცხოვრებისა და არსებობის უკანასკნელი წლები წარმოსახვით სამყაროში გაატარა, სადაც გამოგონილ „შეშლილთა ნეკროპოლისში“ მიცვალებულთა სულებისგან მოგონებებს ყიდულობდა. ქალისა, რომელსაც თავი „მოგონებებით მოვაჭრედ“ მოჰქონდა...

მის სამარადჟამო სამყოფელთან მხოლოდ სამი ადამიანი იდგა და უკანასკნელად პატივს მიაგებდა გარდაცვლილ ლავოს. ესენი იყვნენ: პადრე ანტონიო – მისი თეთრი ანაფორა ნისლში მოჩვენებასავით ლიცლიცებდა და თითქმის შეუმჩნეველ, შორით მონაბერსიოს ნებდებოდა. ჯეინი – მარი ლავოს და, მაქმანებით განწყობილ შავ კაბაში გამოწყობილი, გამეხებული იდგა მარის კუბოსთან და თავდახრილი ჩუმად ქვითინებდა; და დოქტორი მარტინი. კაცი, რომლის სახეზეც პროფესიული და ადამიანური თანაგრძნობა ერთდროულად იკითხებოდა.

პადრე ანტონიომ ჯვარი მაღლა აღმართა და ლოცვა იწყო, თითქოს მისი სიტყვები ნისლში იკარგებოდა და იქ მყოფთაგან არც ერთის ყურამდე არ აღწევდა. სინამდვილეში კი, ფიქრს მიცემული ჯეინი და დოქტორი მარტინი მარის იხსენებდნენ. ჯეინის ბაგეს თითქმის ჩურჩულით, მოზომილად თავშეკავებული სიტყვა აღმოხდა.

– მახსოვს... მახსოვს, როგორ უყვარდა ამ სასაფლაოზე სიარული. თითქოს თავს ცოცხლად აქ ყველაზე მეტად გრძნობდა.

მარტინი თავდახრილი ისმენდა ჯეინის სიტყვებს და იაზრებდა, რომ მარი

მისთვის არა მხოლოდ პაციენტი, არამედ ერთგვარი გამოცანაც იყო – ქალი, რომელმაც შექმნა საკუთარი რეალობა და ამ რეალობაში შეძლო გარდაცვლილთაგან მოგონებები ეყიდა.

– რა გასაკვირია, ჯეინ. ის ხშირად მიყვებოდა „შეშლილთა ნეკროპოლისში“ მოგზაურობის შესახებ. მიყვებოდა, როგორ ელაპარაკებოდა გარდაცვლილ სულებს და როგორ ყიდულობდა მათგან მოგონებებს. ზოგჯერ მეჩვენებოდა, რომ სწორედ ამ გზით ცდილობდა დაემარცხებინა კაცობრიობის საბოლოო ხვედრი – თვით სიკვდილი!

მათი საუბრის შემსწრე პადრე ანტონიომ მოულოდნელად ლოცვა შეწყვიტა და მათ მიუახლოვდა.

– მარი რთული ადამიანი იყო, მაგრამ მისი რწმენა იმის შესახებ, რომ სიკვდილი არ გახლავთ დასასრული, ეს იყო განსაკუთრებული ხედვა, რაც ზოგადად ადამიანთ არ გვახასიათებს. უფრო მეტიც, მხოლოდ და მხოლოდ შიშს გვგვრის ფიქრი იმაზე, რომ ოდესმე ჩვენც გარდავიცვლებით.

– ვინ იცის, იქნებ ჩემმა დამ იპოვა ის, რისკენაც იღვწოდა.

– იქნებ, მარიმ მართლაც იპოვა ის, რასაც ეძებდა. ჩვენთვის ამის გარკვევა თითქმის შეუძლებელია. არ შეგვიძლია ხილულად აღვიქვათ და თუნდაც წარმოვიდგინოთ ის სამყარო, რაც მან თავის გონებაში შექმნა და მოახერხა, რომ მისით ესულდგმულა.

კუბო ნელ-ნელა ჩაეშვა სამარეში და ისეთი განცდა რჩებოდა, თითქოს მიწაც კი მოუთმენლობას შეეპყრო და ლოდინით გადაღლილი მარის ნეშტს სიხარულით ინვენდა საგულდაგულოდ, სიმეტრიულად ამოჭრილ გულმკერდზე.

იმ დღისით სენტ-ლუისის სასაფლაოზე რაღაც შეიცვალა... ზღვარი ცოცხლათა და მკვდართა შორის, რეალობასა და წარმოსახვას შორის უფრო მეტად გამჭვირვალე გახდა. მარი ლავოს ისტორია კი ქვაზე სამარადჟამოდ ამოიტვიფრა. ქალისა, რომელიც მოგონებებს აგროვებდა, დარჩა როგორც

შეხსენება იმისა, რომ ზოგჯერ ყველაზე უცნაური რწმენაც კი შეიძლება ყველაზე ღრმა სიმართლის მლალადებელი აღმოჩნდეს.

მომდევნო კვირების განმავლობაში სენტ-ლუისის სასაფლაოზე მისული ადამიანები უცნაურ ფაქტებზე ყვებოდნენ. ამბობდნენ, რომ ესმოდათ ჩურჩული, ხედავდნენ ნათებას სასაფლაოს მაცხენა სექტორში, იქ, სადაც მარი ლავო იყო დაკრძალული. ზოგი ამტკიცებდა, რომ სასაფლაოზე მისულთ უეცრად ახსენდებოდათ ის მოგონებები, რომლებიც კარგა ხნის მივიწყებული ჰქონდათ და უცნაური ის იყო, რომ ამ მოგონებების გახსენებისას წარმოუდგენელი სიხარულის განცდა ეუფლებოდათ.

ჯეინი ხშირად სტუმრობდა დის საფლავს. იმ დღესაც, მზის ჩასვლისას, როდესაც „შეშლილთა ნეკროპოლისს“ ბინდი ეფარებოდა, მარი ლავოს საფლავის მოსანახულებლად, ჯეინთან ერთად, პადრე და დოქტორი მარტინიც მივიდნენ. მორჩილად მდგარნი შესცქეროდნენ საფლავის ქვას, რომელზეც ეწერა:

მარი ლავო

1978-2006

„მოგონებებით მოვაჭრე“

№4729

– უცნაურია, რამდენჯერ ვყოფილვარ აქ, მაგრამ ეს ციფრები მხოლოდ ახლა შევამჩნიე.

– დოქტორო მარტინ, მარი ყოველთვის ამბობდა, რომ ადამიანთათვის ციფრებს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს. მე ამაზე გულიანად მეცინებოდა და ბრაზდებოდა. ბრაზდებოდა, რომ ვერ ვამჩნევდი იმ უნიკალურ ციფრებს, რომლებიც ადამიანებს ერთთუროთისგან ანსხვავებდა.

– იქნებ მართალიც იყო?.. ყველა ჩვენგანი ხომ განუმეორებელია ამ დიდ სამყაროში?! მეც ამის მტკიცება მიწევს ყოველი ქადაგებისას, მაგრამ ის, თუ რა დატვირთვა აქვს ან რამდენად მნიშვნელოვანია ციფრი ადამიანთა ყო-

ფიერებაში, სიმართლე გითხრათ, ამაზე არც კი დავფიქრებულვარ.

– ეჰ, მეგობრებო. იცით, რამდენი დრო შევაღიე, რომ ეს ყოველივე მეცნიერულად ამეხსნა? მაგრამ ახლა ვხვდები, რომ ზოგჯერ ყველაზე მნიშვნელოვანი რამ სცდება ჩვენს რაციონალურ ხედვას და, რამდენადაც ალუზიად არ უნდა მოგეჩვენოთ მისი ირაციონალურობა, ის ჭეშმარიტად რეალურია, როგორც თვისობრივად, ასევე შინაარსობრივად. ამ კვლევებისა და უამრავი დროის ხარჯვის ფონზე ერთ რამეს მივხვდი. ის, რასაც ამ სამყაროში ყველაფრის შეცვლა შეუძლია, ეს სიყვარულია!

– გეთანხმებით, მარტინ. სიყვარული ერთადერთი ჭეშმარიტი გრძნობაა, რაც უფლისმიერი სანყისითაა განპირობებული და მის გარეშე არსებობა სამყაროს გარდაუვალი დასასრულის მომასწავებელია.

– დიახ, ბატონებო! სიყვარული არის კავშირი. ის საშუალებას გვაძლევს დავინახოთ ისეთი სამყარო, როგორსაც ჩემი და ხედავდა. სამყარო, სადაც ყველაფერს თავისი ფასი აქვს და სამყარო, სადაც სული მარადიულად თანაარსებობს ცოცხალთა შორის. მართალია, ამაზე...

ჯეინს საუბარი მოულოდნელად მიახლოვებულმა მოხუცმა ქალბატონმა შეანწყვეტინა.

– უკაცრავად, რომ განწყვეტინებთ. თქვენ, მარის და ხართ?

– დიახ, მისი და ვარ. თქვენ იცნობდით მას?

– არა, მაგრამ ვიცი მისი ამბავი. ისიც, რომ ის განსაკუთრებული ადამიანი იყო.

– მისმინე, შვილო. მე ამ სასაფლაოს მომვლელი ვარ. საფლავებს ვუვლი, შემოძლია შენი დის საფლავსაც მივხედო. ყვავილები დავდო, ბალახი და გამხმარი ფოთლები გადავაცალე.

– მე თავად ვუვლი ჩემი დის საფლავს და, საერთოდ, აქ ხშირად მოვდივარ ხოლმე.

– ეჰ, შვილო. მერწმუნე, შენ ვერ შეძ-

ლებ აქ სამუდამოდ სიარულსა და შენი დის საფლავის მიხედვას. აი, მე კი შემოძლია. წარმოიდგინე, რამდენი ადამიანი მოდის აქ, ამ სასაფლაოზე და მაშინ, როდესაც შენ აქ ამოსვლა გაგიჭირდება, ვინ უამბობს ისტორიას შენი დის შესახებ? დაფიქრდი, მე ეს შემოძლია.

პაღრე ანტონიომ ნახად ჩაიცინა და მოხუცს თბილად მიმართა.

– ჩემო კარგო, მარის ისტორია უკვე ცოცხლობს ჩვენს გულებში და არ სჭირდება...

– არა, პაღრე. არა! იქნებ ეს სწორედ ისაა, რაც მარის სურდა, რომ მის შესახებ მთელ სამყაროს გაეგო?!

– კარგი, მე დაგიქირავებთ, მაგრამ არა იმიტომ, რომ საფლავს მოუაროთ, არამედ იმის გამო, რომ აქ, მის საფლავთან მოსულთ მოუთხროთ მარის შესახებ და უკლებლივ ყველას ვუთხრათ, რომ მოგონებები, ისევე როგორც სიყვარული, მარადიულია!!!

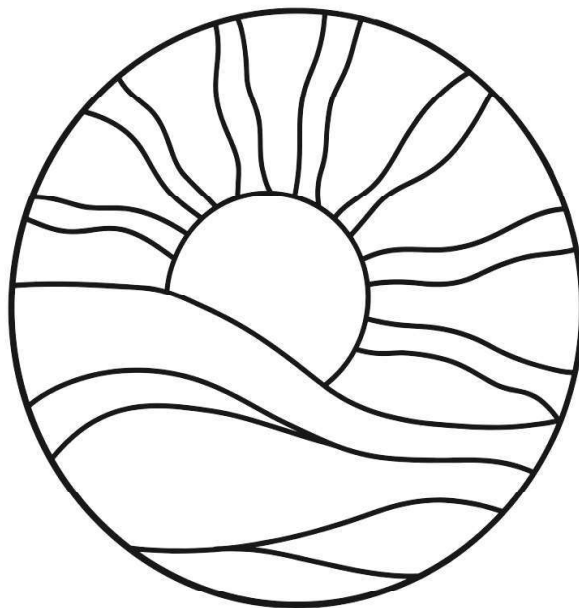
– ოჰ, ამას დიდი სიამოვნებით გავაკეთებ. მაპატიე, შვილო. თავის წარდგენა დამავიწყდა. მე, ელიზაბეტი ვარ. ელიზაბეტ დიუმონტი. ცოტა არ იყოს, მეუხერხულება კიდეც, მაგრამ, უნდა

გითხრათ, რომ ჩემი მომსახურება თვის განმავლობაში, სულ რაღაც ექვსი დოლარი დაგიჯდებათ.

– კეთილი, ელიზაბეტ.

– მაშ, შეხვედრამდე! ნახვამდის, ბატონებო.

ლამის წყვდიადით მოსილ გარდაცვლილ სხეულთ მდუმარება საგანგებოდ დაეთმოთ და, სამუდამო განსასვენებელიდან მიწად აღმოცენებულნი, წყვილადისგან შთანთქმული მზის უკანასკნელი სხივის გაელვებას რატომღაც ენით აღუწერელი მოლოდინით შესცქეროდნენ. მათ უხორცო სხეულში აღზევებული და მათ საფლავში ძვალთა მომლოდინე ჩვართა შორის უკვდავებად გამეფებული მარადიულობა „შემლილთა ნეკროპოლისში“ კიდეც ერთი დღის დასრულებას ზეიმობდა. ნეკროპოლისში, სადაც სიყვარული და მოგონებები კვლავ ცოცხლობდა, სადაც წარსული და აწმყო ერთურთს ერწყმოდა, სადაც №4729 საფლავის მკვიდრი მარი ლავოს ისტორია კვლავ გრძელდებოდა, როგორც მტკიცებულება ალუზიური თვითმყოფადობისა!!!

საბა ქვათაძე

ხახურა

– გაიგე, ბიჭო, სკოლაში ვაშლებს რომ არიგებენ?

– გავიგე, აბა, არ გავიგე? დღეს მოაქვთ თან.

– მაგარია რა. აუ, ნეტა მეოთხე გაკვეთილის მერე დაგვირიგონ.

– მეოთხე რა გვაქვს?

– სპორტი, ბიჭო, სპორტი.

– აუ, აბაა! რაჭაში ზაფხულობით სტო-პიატს რომ ვთამაშობ ხოლმე, მერე სულ ვჭამ. ბებიაჩემს ვპარავ. მეჩხუბება, მურაბისთვის მინდაო, მარა მაგარი გემრიელია და რა ვქნა, ხი-ხი!

– ე, მაიცა. ის დათიკო არაა?

– კი დათიკოა. ამას რა ვეშლი ეყოფა. ნახე, რამხელაა.

– დათიკო!..

– დათიკო!..

– ნახე რა!

– აბა, ახლა უყურე. ბომბორ!

– ნახე, ბიჭო, გამოიხედა.

ახითხიდნენ ბავშვები დათიკოზე. არა, ისე მართლაც კეხურა ვაშლივით ჰქონდა წითელ-მოვარდისფრო ლოყები. თვითონ მწვანეთვალეა ბავშვი იყო, ციციანათელებივით უციმციმებდა. ის კია, რომ ბოლო პერიოდი ციციანათელას ვერ მოჰკრავდა ხოლმე კაცი თვალს, მაგრამ თუ ვინმეს ძალიანაც მოენატრებოდა, დათიკოს ხილვა გადაატანინებდა მაგ ჭირსა და ვარამს. მკლავებიც კარგა გვარიანად ჰქონდა ჩანაკეცებული დათიკოს. ტუჩებიც ძლივს ლა უჩანდა...

ასე შემოგვანგვალდა მეხუთე კლა-

სის ქუშ საკლასო ოთახში. აი, იმ საკლასო ოთახში, მარტო შესვენებებზე რომ შეფერადდებოდა ხოლმე ხუთი-ათი წუთით, დანარჩენი ორმოცდახუთი წუთი კი ისევ უღალატოდ იძენდა რუხ ფერს. უფრო სწორედ, ჯერ მისი ბურთივით მუცელი შემოდიოდა ხოლმე და მერე დათიკოც მოსდევდა ფეხდაფეხ.

– ბიჭო, დათიკო, შენ გეყოფა ვაშლები?

– მომიტეხე რა ლობიანი.

– აუ! ვინაა ეს, ვაა. სულ როგორ მეუბნები, მომიტეხეო.

– შენ ლობიანზე გეუბნება და მე პიცაზე! აბა, პიცა როგორ მოვუტეხო. თითებზე მეზილება მერე კეტჩუპი და

მაიონეზი.

– მომიტეხე რა..

არაფრის დიდებით არ მოუტეხეს დათიკოს ლობიანი. შეუწყლიანდა ის ციმციმა თვალები. ჰოდა, მისმა ფუმ-ფულა მუცელმაც თბილი ლობიანის მაგივრად, ლაზათიანი სევდა იგემა, მაგრამ ისე მოხდა, რომ მუცელიცა და თავად ჩვენი ბომბორაც კაკო მასწავლებლის სიის მკაცრმა ამოკითხვამ შემოაბრუნა დედამიწაზე.

– ჭეიშვილი.. დავით!

– ვარ!

გავიდა რუხი ორმოცდახუთი წუთიც. ვიღას ახსოვდა შესვენება. მოჟამული სახეებით ისხდნენ ვაშლების მომლოდინე ბავშვები. გაიძურნა კაკო მასწავლებელი და ორიოდ წუთში შემობრუნდა ისევ, უკან, თეთრი ცელოფნით.

– თუ დავალებას შემისრულებთ და გამოიცნობთ რა მაქვს ცელოფანში... – ველარ გაიგო, რას უნდა შეჰპირებოდა კაკო ბავშვებს. ჰოდა, ისევ იგივე გაიმეორა.

– თუ დავალებას შემისრულებთ და გამოიცნობთ, რა მაქვს ცელოფანში...

– ვაშლ... ვაშლები? – ხმადაბლა ნაიბლუკუნა დათიკომ.

– ჭეიშვილო! მასე რო მიხსნიდე ამოცანებს, ხო გეყოლებოდა ვაშლივით ნიშნები!

დასცხეს ხარხარი... იცინოდა თექვსმეტი ბავშვი, იცინოდა კაკო მასწავლებელიც, მაგრამ დათიკოს არ გასცინებია. კაკომაც აღარ დააყოვნა და ჩამოარიგა.

– ჰე, წადით ახლა სპორტზე, მერხების ქვეშ შეინახეთ ეგ ვაშლები, არ წავლენ არსად, ამოხვალთ და შეჭამთ მერე.

გავიდა ფერადი ორმოცდახუთი წუთი. დაბრუნდა თექვსმეტი ბავშვი, დახვდათ დათიკო საკლასო ოთახში, მაგრამ ამ თექვსმეტიდან სამ ბავშვს ნამდვილად აღარ დახვდა სამი ვაშლი. ატყდა ამბავი. ატყდა, მაგრამ რა ატყდა. ვინ ვის ერჩუბებოდა, რატო ერჩუბებოდა, თავიდან ვერც კაკომ გაიგო და ვერც მამა ზეციერმა.

მთავრდებოდა დღე, თუმცა ვიღას ახსოვდა სახლი. ამ ჩოჩქოლში მივარდა

ეს სამი ბავშვი ზურგჩანთა მოკიდებულ დათიკოს. გაადინა ზღართანი იატაკზე, იგორავა მტვერში და ბრდღვნასაც აღარ დაუტევდნენ ამ ჩვენ ბომბორას, კაკო მასწავლებელი რომ არ გამოსცხადებოდა მესიასავით.

– რა ამბავია აქ! – შესძახა და გაიუსუსა თექვსმეტივე. მხოლოდ დათიკოს სლუკუნოდა ისმოდა აქა-იქ.

– მუხლი გიტკენია. ნუ ტირი. კაცი არა ხარ? ნახე, მე ამათ რა ვუქნა, კარგი, შვილო, შენს გახარებას. ნულა ტირი, ჰე... მოდი, ახლა. მოდი, წამოდექი...

წამოდგომა იყო და, მტვერთან ნალერსალი, შესხნილი ზურგჩანთიდან გამოჩნდა ორიოდ ვაშლი. მივარდა ერთი გატლექილი ბავშვი ამ ვაშლებს და...

– აგე, კაკო მას, აგე კაკო მას! ხო ვამბობდი, დათიკომ მოიპარა-მეთქი, ხო ვამბობდი!..

ატყდა ჭყიპინი, აჰყვა ერთი, მერე ორი, მერე სამი, ოთხი, ხუთი და მივიდნენ თექვსმეტამდე. ყვიროდნენ: „ჭეიშვილმა მოიპარა, ჭეიშვილმა მოიპარაო“.

– არ გრცხვენია, შვილო? კი მარა, რას გაჭმევენ ამდენს სახლში, გეკითხები!.. არა, გეკითხები – რას გაჭმევენ სახლში ამდენს?

ბომბორა მთლად აზლუქუნდა. იწმენდდა ამ თავისი ბუთქუნა ხელებით თვალებს, იწმენდდა, მაგრამ ვერა და ვერა აკავებდა კამკამა წყაროს, თქრიალით რომ მოსდიოდა ციციანათელებიდან.

– კარგი ახლა, შვილო, რა იყო, მორჩა... შიოდა და აიღო, რა მოხდა მერე?! თქვენ არ მოგშიებიათ? ან რომ მოგშივდება, დათიკო, სთხოვე, შვილო... სთხოვე და მოგცემენ.

– ვთხ... ვთხ... ვთხოვე მე... ლობ... ლობიანი და არ... არ მომიტ... მომიტეხეს... მე...

– კარგი, შვილო, ლობიანის მერე ვაშლი ვის გაუგია?! მაგიტო არ მოგიტეხეს, თორე მოგიტეხავდნენ, აბა, რას იზამდნენ. ხომ მოუტეხავდით?

– კი, კაკო, მას!

ეს „კი კაკო მას“ საკლასო ოთახში ზუსტად თექვსმეტჯერ გამეორდა.

– ხმა და კრინტი ახლა! შერიგდით,

თორემ მშობელთა კრებას მოვიწვევ, აბა! როგორ გინდათ?! მოვიწვევ მშობელთა კრებას.

შერიგდნენ. დაიბრუნეს თავიანთი ვაშლები. დასცინცლეს თავისი კუთვნილი ვაშლი დათიკოსაც. ვერ დაინახა კაკო მასწავლებელმა, თორემ ნეტავი გენახათ, რა დღესაც დაანეცდა.

მორჩა სკოლა. წავიდნენ ბავშვები სახლში. წავიდა კაკო მასწავლებელიც. ჩვენი დათიკოც თავდახრილი მიჰყვა მათ რიგებს. გზადაგზა ნატკივარ მუხლზე ისვამდა ბუთქუნა ხელებს. გაგებრა კეხურა ლოყები. ნიკაპჩამონეული მთლად ბურთს დაემსგავსა.

აღარ გამოჩენილა მომდევნო პარასკევამდე დათიკო.

შემდეგ ისევ ჩვეულად შემოგვანგვალდა, დარცხვენილი – სულ ბოლო და სულ მარტო. დაჯდა თავის ადგილას, კუთხეში. თვალები აღარ უციმციმებდა, გაჰყურებდა ფანჯრიდან ხედს და ეხუტებოდა გამათბობელს.

ბარდნიდა.

ჩაელიმა კაკო მასწავლებელს – როცა ვაშლებს არიგებენ, მარტო მაშინ უშვებენ ამ ბავშვს სკოლაშიო. და აჰა, საოცარი თეთრი ცელოფნიდან ვაშლებიც დარიგდა მეოთხე გაკვეთილის ბოლოს. თექვსმეტი ბავშვი ჟრიამულით ჩაცვივდა სპორტის გაკვეთილზე. მხოლოდ დათიკო დარჩა თავის სკამზე და გაჰყურებდა ცივ სითეთრეს თბილი საკლასო ოთახიდან.

– დათიკო, შვილო.

– აღარ მოვიპარავ კაკო მას... დედიკოს ვფიცავარ, თუ მოვიპარო..

– არა დათიკო, არ გიბრაზდები.

– მართლა, კაკო მას?

– მართლა, დათიკო, მართლა.

მცირე ხანს სიჩუმე ჩამოწვა. შეატყო რა კაკომ, ბავშვი ცოტა გუნებაზე მოვიდაო..

– რატომ არ დადიოდი, დათიკო? ნახე, რა ვუყო მე ამათ... ნახე რა ვუყო! რატომ არ დადიოდი, შვილო?

– სოფელში ვიყავი, კაკო მას, დედი-

კოსთან.

– სოფელში?

– ჰო, მამას დავყავარ ხოლმე.

– იქ ცხოვრობს დედიკო ?

– კი, კაკო მას, იქ ცხოვრობს. მაგიტო დავდივართ მე და მამა. მანქანით მივდივართ ხოლმე. კალთაში მისვამს და რული მე მიჭირავს.

– აი, ყოჩაღ შენ, დათიკო. როგორც მანქანას ატარებ, ისე უნდა ამომიხსნა ამოცანები, ხო? ხო ამომიხსნი ამოცანებს?!

– კი, კაკო მას.

– ისე, დათიკო, რატო მოიპარე ის ვაშლები... გშოიდა?

– არა, კაკო მას. არ მიყვარს მე ვაშლი. ვერ ვჭამ, მაგარია.

– აბა... აბა, რად გინდოდა, დათიკო, ოთხი ცალი ვაშლი.

– დედიკოს უყვარს, კაკო მას. მამა მეუბნება, უყვარსო. ჰოდა, ხშირად დავდივართ სოფელში, ვაშლები რომ მივუტანოთ. დედიკოსთვის მინდოდა ვაშლები, კაკო მას. ბოდიში... მამას ეტყვით?

– არ ვეტყვი, დათიკო. გპირდები, არ ვეტყვი. არა, შვილო, აბა, როგორ ვეტყვი... როგ... როგორ ვეტყვი. დამელოდე, დათიკო, მოვალ მალე.

ისევ გაიძურნა კაკო მასწავლებელი ოთახიდან, ზუსტად ისე, როგორც დათიკო გაიძურნა წინა პარასკევს. არავინ არ იცის, სად იყო წასული. ერთი ის ვიცით, სპორტის გაკვეთილის დასასრულს საკლასო ოთახში დაბრუნებულმა ბავშვებმა მერხების ქვემოდან პანია თითებით რომ გამოაცურეს თექვსმეტივე ვაშლი, იმ საოცარ თეთრ ცელოფანში რომ ჩაყარეს და ისე მისცეს დათიკოს თექვსმეტი ვაშლი და ამდენივე ლობიანი. არა, არასწორად დავთვალე, დათიკოს თავის კუთვნილ ვაშლიანად ჩვიდმეტი ცალი შეხვდა, წინა ჯერზე ანაპნილი ვაშლი, კი კაკო მასწავლებელმა თავისი ჯიბიდან დაუთმო, ესეც თვრამეტი. ლობიანები კი კაკომ კაფეტერიიდან დაურიგა ბავშვებს და უთხრა, დათიკოს მიეცითო. თან სულ რბილ-რბილები ამოურჩევია, ბავშვი

მაგარ საჭმელს ვერა ჭამსო...

გათბა თოვლი. დათიკოც გათბა. აღარა იყო გათოშილი. ჰოდა, ჩამქრალი თვალებიდან მალევე შემოანათა ამ ვითომ ძალიან მკაცრ მასწავლებელსაც. გათბა კაკო. ნეტა გენახათ, როგორ უკვირდა, ამ შუა ზამთარში ციციანათელებს რა უნდაო. ერთი კია, მსუსხავად ბარდნიდა, მაგრამ სუსხი ვერაფრის დიდებით აკლებდა რაიმეს დედის საფლავზე მიმოფანტულ გამთბარ მიწას.

თაჰსხმა

- ბიჭო, თომაია...
- რა იყო, გაგო?
- ბიჭო, სად მოვხვდით ეს, ა? აგერ მილიონერი... ეგერ მილიონერი... ყვავილებს თუ მაინც შეხედავს ნეტა... ვარდებია... რა ვიცი... ხომ არ შევრცხვები?!
- შეხედავს, რატო არ შეხედავს?! შენადა, გამახსენე, ბილეთები რა დაგიჯდა?
- ბილე... ბილეთები დამიჯდა ორასი ლარი, კაცზე!
- კარგი, გაგო, ნუ ყვირი, ხმადაბლა ცოტა. ორასი ლარი? აბა, ფასდაკლებო?
- ფასდაკლება.. ჰო. სამასი ლირდა თავის დროზე. მარტო ხომ ვერ წამოვიდოდი, ოთხასი ლარი ბილეთების, ას ორმოცდაათი ლარი - ვარდების, ხუთასი ლარი - ტანსაცმლის, ეს მანქანა კი არ წვავს, სვამს. ეგეც შენი ასი ლარი.
- კი გაცდი, აბა, ათასს!
- გავცდი, ჰო. თან რამე ხომ უნდა შევჭამოთ, სირცხვილია... შევუკვეთავ ახლა. უკაცრავად, თუ შეიძლება!
- რავიცი, მე რო გითხრა, მშია-მეთქი... არ მშია. წყალს კი დავლევდი ისე, თუ დაგრჩება. ისე, რას მღერის ეგეთს.
- მღერის, თომაია, მღერის. მერედა რას მღერის. გუნდში საუკეთესოა, თან რალაცას ცეკვა-თამაშობენ... გულს და თვალს უხარია.
- ეგრეც უნდა იყოს.
- ერთი კაი მეგობარი ჰყავს თან, სა-

შენო... თეა.

- ჰო, ვიცნობ, თეას... თეას როგორ არ ვიცნობ.

- როგორ? აქამდე რატომ არ მითხა?!

- ყველას უდიდესი მადლობა მობრძანებისთვის! ერთი თვალის შემოვლაც კი საკმარისია ნარჩევი საზოგადოების ამოსაცნობად. ჰოდა, ჩვენი მეცადინეობით, ასევე ნარჩევ და მძივებად აკინძულ სალამოს შემოგთავაზებთ. ყოველ შემთხვევაში, უსიამოვნო ნამდვილად არ დარჩებით, ანკი როგორ შეიძლება ქართველი კაცი ქართული სულის გამონასროლ მჭექარე კულტურის მომსწრე გახდეს და უკმაყოფილო დარჩეს. რომც დარჩეთ, არ თქვამთ მაინც. ჯერ ერთი, კლიენტურა მოგვაკლდება და მერე მეორე... მეორე... ჰო, ქართულია!

- ჰა-ჰა!.. ჰა-ჰა!... ჰა-ჰა!

- ნახე, გაგო, მდიდრებს სიცილიც მდიდრული აქვთ.

- ჰო, რალაც არისტოკრატიული მეჩვენა, ჩუმად... ახლა გამოდის!

თეატრი მოლურჯო ფერით შემოსილა, მტვერშია ყველაფერი გახვეული, მაგრამ ისეთი მტვერი კი არაა, ყოველ ფეხის ნაბიჯზე რომ გვხვდება ქუჩებში, წიგნების თაროებზე, ზარმაცი დიასახლისის სახლში, თუ რავიცი... ყველგან. სხვანაირი მტვერი იყო, მოტკბო. სიამით გააბრუებდა კაცს. თვალს მოუწითლიანებდა, ოღონდ ტკვილისგან კი არა, სიმშვიდისგან. ჰო... აი, ასე მიმშვიდდებოდა კაპილარები გამოსაზამთრებლად გამწვანებულები მურებივით, მოეშვებოდნენ და დაუყვებოდნენ კაცს თვალის გარსზე, პანია გველების მსგავსად.

- მორჩა, თომაია! მორჩა, ბიჭო! რამდენს ვნერვიულობდი. კიდე კაი, გამიჯობა მამაჩემმა, მაგრამ ნახე რამხელა თაიგულები მიართვეს გოგოებს, რას შვება ხალხი, არავინ თქვას ამ ქალაქში ფული არააო. ეს ნაბიჭვრები ჯერ არჩევენ, მე მგონი და ისე აფათურებენ გესლიან ხელებს. იმათაც ტვინი არ

ნინო დარბაისელი-სტრონი

შოთა ჩანტლაძის „მანიფესტის“ პოეზია

(ანუ შემოქმედი – ტოტალიტარისტულ გარემოში, ორი ოპუსი)

ოპუსი N1

შოთა ჩანტლაძე – მანიფესტი

„ბატონებო და ქალბატონებო,
ეს გახლავთ ჩვენი

უკანასკნელი სიტყვა,
ჩვენი პირველი და
უკანასკნელი სიტყვა გახლავთ ეს:
პოეტები დაეშვნენ ოლიმპოდან.
იმათთვის, ვინაც წინ

მიგვიძღვოდა ჩვენ,
პოეზია გახლდათ ფუფუნება;
ჩვენთვის კი იგი – პური და წყალია

და წარმოუდგენელია ცხოვრება
უმისოდ.

პატივისცემით უნდა მოგახსენოთ –
წინაპრებისგან განსხვავებით –
ჩვენ მიგვაჩნია:

ალქიმიკოსი როდია პოეტი,
იგიც სხვასავით ადამიანია,
იგი კალატოზია სახლის მშენებელი,
იგია მშენებელი, რომელიც კედელ-
ში

ფართო კარებს და ფანჯარას
ჰკვეთს.

ჩვენ ერთმანეთში ვლაპარაკობთ
ჩვენი დღეების უბრალო ენაზე,
კაბალისტიკის არ გვნამს არაფერი.
და კიდევ ერთი:

დედამინაზე იმისათვის არსებობს
პოეტი,

რათა ხე მრუდედ არ ამოიზარდოს
აროდეს.

ჩვენ ამით მოგმართავთ თქვენ

და ვდგებით გზაზე

პოეტ-დემიურგის,

იაფი პოეტის,

წიგნთსაცავის ვირთხას რომ გავს.

პატივისცემით მოგახსენებთ –

ყველა ეს ვაჟბატონი

უნდა გასამართლდეს,

რამეთუ აგებენ ჰაეროვან კოშკებს

და უმონყალოდ ფლანგავენ

სივრცესა და დროს.

უძღვნიან სონეტებს მთვარეს,

სიტყვებს აწყობენ ალაღებდზე,
იცავენ პარიზის უკანასკნელ მოდას,
ხოლო ჩვენებურად კი ასე არ არის:
აზრი იბადება არა ბაგეებზე,
არამედ გულისგულში იბადება აზრი.
გადაჭრით უარყოფთ –
მზის სათვალეების პოეზიას,
პლაშჩის და ხანჯლის,
ფრთიანი შლიაპის პოეზიას.
სამაგიეროდ, გთავაზობთ –
ნათელი თვალის პოეზიას,
გაშიშვლებული სულის,
შიშველი თავის პოეზიას.
არ გვწამს არაფერი ალის და ფერიების.
პოეზია არის ასული,
ერთი ილღია მწიფე თავთავებით
ანდა პოეზია საერთოდ არ არის.
სად არიან ისინი, ვინც წინ მიდიოდნენ,
ჩვენი კეთილი და უახლოესი

წინაპრები.

ზოგიერთ მათგანი კომუნისტადაც
ითვლებოდა,
მაგრამ იყო იგი კომუნისტი, ეს მე
არ ვიცი:

მე ვიცი ერთი:
მათგან მხოლოდ ცოტანი აღწევდნენ
ხალხის გულამდე
და ცხოვრობენ ამ გულში.
სხვები კი მუდამ, როცა კი შეეძლოთ,
გამოდოდნენ სიტყვით და საქმით
პოეზიის უფლების წინააღმდეგ,
ცოდნოდა გზის მიმართულება,
ყოფილიყო პოეზია ჩვენი დღეების
პოეზია პროლეტარიანტის.
დავუშვათ იყვნენ კომუნისტები.
მით უფრო მწარეა აღიარება,
რომ მათი პოეზია – კატასტროფაა,
ზეიმი მეორეხარისხოვანი

სიურრეალიზმის,

დეკადენტობა მესამე ხარისხის,
ნაპირზე მიგდებული ძველი ფიცრები
ზღვისაგან.

ზედსართავი ლექსები,
ცხვირისა და ხორხის პოეზია,
თვითნებური,
წიგნებიდან გადმოწერილი,
რომლის საფუძველში ძევს სიტყვის

რევოლუცია.

თუმცა, პირობის თანახმად,
იგი უნდა დადგეს
გრძნობისა და იდეის რევოლუციის
საფუძველზე.
ნახევარდუჟინი რჩეულების
მოჯადოებული წრე,
აბსოლიტურად თავისუფალი სიტყვა!
და დღეს ჩვენ ვიკითხავთ გაოცებით:
რისთვის ინერებოდა ყოველივე ეს?
იმისთვის, რომ დაეშინებინათ წვრილი
ბურჟუაზია?
რა ტყუილა დაკარგულა დრო!
ბურჟუა რეაგირებს მხოლოდ მაშინ,
როდესაც საქმე ეხება საჭმლის
მონელებას.

შეეცადეთ შეაწუხოთ იგი ლექსებით!
ასეთია ვითარება:
სანამ ისინი აფუძნებდნენ
შებენების პოეზიას,
ლამის პოეზიას,
ჩვენ ვიცავდით
განთიადის ლექსებს,
ცისკრის პოეზიას.
პოეზიის სინათლე უნდა უნათებდეს
ყველას დედამიწაზე,
ყველგან დედამიწაზე,
ყველამდე აღწევდეს“.

არის თუ არა მართებული ამ ბოლო
დროს ფართოდ გავრცელებული აზრი,
რომ შოთა ჩანტლაძე უპირისპირდებო-
და ტოტალიტარულ-სტალინისტურ რე-
ჟიმს თავისი შემოქმედებით?

შოთა ჩანტლაძის თავისუფალი ლექ-
სი, სათაურით „მანიფესტი“ (1951)
ბოლო დროს მეტად და მეტად მოექ-
ცა ქართველ მკვლევართა ყურადღე-
ბის არეში. ამის ერთი უთუო მიზეზი
ის უნდა იყოს, რომ, ზოგადად, ტოტა-
ლიტარისტული გარემოს სხვადასხვა
ასპექტების კვლევა რახანია ინტენსი-
ურად მიმდინარეობს ჩვენს პოსტ-ტო-
ტალიტარულ სივრცეში. საკუთრივ
ლიტმცოდნეობითი ხედვით, მეოცე
საუკუნიდან არსებული რამდენიმე შე-

სანიშნავი ტექსტის მიუხედავად, არ იქნებოდა გამართლებული, გვეთქვას, რომ ქართულ ლიტერატურაში მანიფესტის ბევრი ნიმუში მოგვეპოვება. არსებულთა მწირ საერთო ფონზე ამ მანიფესტს შემდეგი ნიშნები გამოარჩევს:

1. თუ ძირითადად, მანიფესტი საჯარო განაცხადი, გადმოცემაა – რაიმე საერთო შემოქმედებითი პრინციპის გამოხატულები – ამა თუ იმ ჯგუფის მიერ საკუთარი კონცეფციის, ესთეტიკური პრინციპებისა და შემოქმედებით-პრაქტიკული საქმიანობის თაობაზე, შოთა ჩანტლაძის „მანიფესტი“ – ავტორი-ინდივიდის შეხედულებებს გვაცნობს, თუმცა შიგ გამოყენებულია ფიქციური ფუნქციით „ჩვენ“ – I პირის მრ. ფორმა და იქმნება ბინარული ოპოზიცია: ჩვენ – ახლები, პროგრესული ახალთაობელები//ისინი – რეგრესულები, ძველთაობელები – დრომოჭმულ ესთეტიკურ პოზიციაზე მდგომნი. მართლაც, ჩვენ – კარგები, ისინი – ცუდები, თანაც, უბრალოდ ცუდები კი არა, ძალიან ცუდები.

პოეტურ ტექსტში ავტორი მეტყველებს თავისი თაობის სახელით. თუმცა, ამთავითვე უნდა შევნიშნო, რომ გამოტოვებული აქვს იმდროინდელი რეალობა – მთელი შუა თაობა, საბჭოური პერიოდის სამწერლო ასპარეზზე უკვე ფეხმოკიდებული თაობა, რომელიც სწორედ იმ ესთეტიკურ (შეიძლება ითქვას, იდეოლოგიურ) პოზიციაზე „იდგა“, ...უფრო ზუსტი იქნება თქმა: „იყო დაყენებული“, რომელსაც „მანიფესტში“ ავტორი, ანუ „ჩვენ“ გამოხატავს, როგორც ახალს.

ამ გაგებით, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ლექს „მანიფესტში“ საქმე გვაქვს გარკვეულ ანაქრონულობასთან. არა მამათა და შვილთა კონცეპტუალურ დაპირისპირებასთან, არამედ პაპა-შვილიშვილთა ცალმხრივ ანტაგონიზმთან, რომელიც შვილიშვილისგან, ასე ვთქვათ, „უკანა რიცხვით“ გამოითქმის.

თავად არ გავცნობილვარ (თუ ინტერნეტში არ დაიდო, ახალ ქართულ გამოკვლევებს ამერიკიდან ვერ ვეცნობი), მაგრამ გადმოცემით ვიცი, რომ არსებობს ფაქტი, თამარ ბარბაქაძის მიერ აღმოჩენილი, თუ როგორ ათავსებს აკრძალული პაოლო იაშვილის სტრიქონს საკუთარ პოეტურ ტექსტში შოთა ჩანტლაძე. ნამდვილად საყურადღებო რამაა. ვფიქრობ, გამომადგებოდა ტოტალიტარიზმის პირობებში შოთა ჩანტლაძის გაორებული შემოქმედებითი ნატურის უკეთ წარმოსაჩენად.

2. თუ, ჩვეულებრივ, ლიტერატურული მანიფესტები ინერება პროზის ფორმით, აქ შოთა ჩანტლაძე ლექსს მიმართავს, რაც იშვიათია.

3. საყურადღებოა, რომ ავტორი თხზავს არა კონვენციურ, არამედ სწორედ თავისუფალ ლექსს – საბჭოთა იდეოლოგიის მიერ მიკუთვნებულს აკრძალული ფორმალისტური ძიებების წყებისადმი.

აქ, ვფიქრობ, უნდა აღინიშნოს, რომ შოთა ჩანტლაძის შემოქმედებითი საქმიანობა ემთხვევა პერიოდს, როცა საბჭოური დირექტივებით რეგულირებული „ფორმალისტური ძიებანი“ ლიტერატურასა და, ზოგადად, ხელოვნებაში იდეოლოგიური ტაბუებისგან თანდათანობით, ევოლუციურ, თუმცა არა, რევოლუციურ განთავისუფლებას იწყებს.

საყურადღებოა, რომ ავტორი „მანიფესტში“ ახსენებს ადრეულ რევოლუციასაც და წინამორბედებსაც და „მათ“ – რევოლუციური მონაპოვრის მცდარად გაგება-გამოყენებაში სდებს ბრალს.

და კიდევ ერთი – ტექსტი არ ჩანს საბოლოოდ დამუშავებული. შეიძლება და უფრო „დრაფტად“, ანუ მონახაზად ჩაგვეთვალოს. ვფიქრობ, ამკარად გამოხატული ეს გარემოება გვიბიძგებს, კი მივიღოთ იგი, როგორც ერთიანი მოცემულობა თავის კონტექსტიანად, მაგრამ, მაინც უმჯობესი მგონია, თავი შევიკავოთ ერთმნიშვნელოვანი დას-

კენებისაგან ახალგაზრდა ავტორის, იმდროისთვის (1951) ესთეტიკურად და იდეოლოგიურად ჯერ კიდევ ჩამოუყალიბებული სტუდენტის რაიმე მყარი კონცეპტუალური პოზიციის შესახებ.

მეჩვენება, რომ ეს ბოლო გარემოება უბიძგებს იმ მკვლევარებსაც, რომელნიც ამ ტექსტის შესახებ მსჯელობენ – მთლიანი ტექსტის რეალიებს, კონტექსტს აქა-იქ თვალის მოუხუჭონ და კონტექსტიდან საკუთარ ნებით ამოღებულ ფრაგმენტთა ინტერპრეტაციები შესთავაზონ მკითხველს. კონკრეტული ტექსტის რეალიების გათვალისწინებით, ალბათ, მაინც ვერ ვიტყვით, რომ ეს სავსებით გაუმართლებელი გზაა.

მინდა, ამთავითვე გავამახვილო ყურადღება ერთ კითხვაზე, რომლის მიმართულებითაც მიმყავს მსჯელობა, კერძოდ, არის თუ არა მართებული აზრი, რომ პოეტი შოთა ჩანტლაძე უპირისპირდებოდა ტოტალიტარულ-სტალინისტურ რეჟიმს თავისი შემოქმედებით და მტკიცდება თუ არა ეს აზრი მისი ლექსის, „მანიფესტის“, განხილვის მეშვეობით.

საოცარია, როგორ იცვლის ერთი და იგივე, უცვლელი ტექსტი, კონცეპტუალურ აქცენტებსა და მთელ შინაარსსაც სხვადასხვა დროს, თვით ერთი მკითხველის, ერთი რეციპიენტის პირობებშიც კი.

შოთა ჩანტლაძის ლექსების კრებული პირველად რომ გამოიცა, ახალგაზრდა ვიყავი. ეს იყო მართლაც მნიშვნელოვანი მოვლენა მაშინდელ ქართულ ლიტერატურულ ცხოვრებაში და მახსოვს, ახალგაზრდულ აღტაცებას გვინელედა ერთი თავისთავად ძალიან კარგი პოეტის, ჩანტლაძის თანამედროვისა და ნაცნობის საჯაროდ ნათქვამი რუსული ფრთიანი სიტყვა (არც ერთი ადამიანური მეხსიერება არ არის უნაკლო, მით უფრო, ასაკში. ჩავთვალოთ, რომ ავტორი დამავინწყდა. მგონი, ეს მერე სადღაც გამოაქვეყნა კი-

დეც): „კოგდა კოგო ტო ხვალიატ ვსეგდა სპრაშივაი, პროტივ კოგო“. ახლა ვფიქრობ, ალბათ, არც მთლად უამისობა იქნებოდა. მაშინდელი ქართული საბჭოთა პოეზიის მაგისტრალს, რომელიც იმ დროისთვის, საბჭოთა საკადრო პოლიტიკის შესაბამისად, ნიჭიერ პოეტ ფუნქციონერებს ჰქონდათ ათვისებული, იმ დიდებულმა კრებულმა სიმშვიდე დაუკარგა. ხომ ცოტა როდი ვიცით დღეს ლექსი შოთა ჩანტლაძის შემოქმედებიდან, მისი სავიზიტო ბარათი მაინც ეს ოთხსიტყვიანი ორსტრიქონეა: „წავიდა თოვლი, მოვიდა მინა“. აქ გამოვლენილია არა მხოლოდ პოეტური, ხელოვნებითი, არამედ ყოველგვარი პროგრესის ოქროს კანონი – „მაქსიმალური ეფექტი – მინიმალური დანახარჯის ფასად“. ამისი ბადალი სტრიქონები ქართული პოეზიიდან ტერენტი გრანელისა მაგონდება:

*„გაზაფხულის საღამოა მშვიდი,
ხიდან ხეზე გადაფრინდა ჩიტი“.*

ოღონდ მე, როგორც მკითხველი, ვთვლი, რომ ტერენტი გრანელის ლექსისთვის ეს ოდენ დასაწყისის ეფექტური დეტალი კი არაა, არამედ, აქ შეიკრა, დამთავრდა, აქ დაისვა წერტილი ერთი მინიატურული ლექსისა და ის ვრცელი ნაწილი, ანუ ლექსის „ტანი“, რაც ამას მოსდევს, თავისთავად მნიშვნელოვანი კია, თემატურად კიდევ დაკავშირებული, თუმცა უკვე „სხვა“ ლექსია. მათი კომპოზიციური ბმა – მაინც მექანიკური მეჩვენება.

ისევ ჩანტლაძის ლექსს დავუბრუნდეთ. მე ვთვლი, რომ მინიმალზმის საბოლოო სიტყვიერი საზღვრები აქ შემოინერება, ამის მერე უკვე შორისდებულები რჩება. მახსოვს, მაშინ ახალთაობელებმა თავისებურ პოეტურ კრედოდაც კი მივიღეთ სიტყვები მისი ლექსიდან – „მანიფესტი“:

„დედამინაზე იმისათვის არსებობს

პოეტი,
რათა ხე მრუდედ არ ამოიზარდოს
აროდეს“.

უნდა გაველო არაერთ წელს, დან-გრეულიყო საბჭოთა ტოტალისტური სახელმწიფო და მისი იდეოლოგიური ფუნდამენტი, რომ საბოლოოდ დავრწმუნებულიყავით, ეს სიტყვები რეალობას აცდენილია! და რომ პოეტის საქმე, მისი ფუნქცია სულაც არაა, რომელიმე ხეს ხელი შეუშალოს მრუდედ ამოზრდაში... და თუ ეს გადატანითი მნიშვნელობითაა გამოყენებული და ხეში რაიმე სხვა ზრდადი არსება/არსებები უნდა წარმოვიდგინოთ, უნდა ვთქვათ, რომ ეს არის საბჭოური, ტოტალიტარული დაკვეთა, განსაზღვრება მწერლის სოციალური ფუნქციისა, ხოლო თავისუფალ, იდეოლოგიურად არადეტერმინირებულ გარემოში ეს რა პოეტის საქმეა! არავინ ეკითხება არავინ სთხოვს მას, აკონტროლოს ვინმეთა, სხვათა არსებობის წესი. მას აქვს კონტემპლაციური და საკუთარ ტექსტში გარემოს რეალობის ნაირგვარად ასახვის, გამოსახვის, ტრანსფორმაციის უფლებები, აქვს უფლებები თვითექსპრესიისა, მაგრამ ამ თუ სხვა ფუნქციის დაკისრება – უკვე იდეოლოგიური დაკვეთაა, მასზე იდეოლოგიური ძალადობაა.

შოთა ჩანტლაძის შემოქმედების შესახებ საუბრისას, ვფიქრობ, არ ეგების, დავივიწყოთ, რომ პერიოდი, როცა იგი თავის ლექსებს შედარებით ინტენსიურად ქმნიდა, ე.წ. „ოტტეპელს“ (50-იანების შუაწელიდან 60-იანების შუამდე) დაემთხვა. ეს პერიოდი – პიროვნების კულტისგან განთავისუფლებულ საბჭოთა პოეზიაში, ხელოვნებაში, საერთო აღმავლობის ხანად მიიჩნევა. უნდა აღინიშნოს, რომ ქართული საბჭოთა პოეზია მდიდარ ეროვნულ ტრადიციებზე კი იყო დაფუძნებული, მაგრამ ცენტრალიზებული, საერთო საბჭოური ლიტერატურულ-კულტურული სივ-

რცისთვის მაინც პერიფერიას წარმოადგენდა და ცენტრიდანულ იმპულსებს უხამებდა თავისი განვითარების დინამიკას. საქართველოში სამწერლო ასპარეზზე გამოდიოდა და საკუთარ ხმას იმკვიდრებდა მთელი პლეადა ავტორებისა. უკვე გვყავდა სრულიად უნიკალური ანა კალანდაძე, არსებობდა მუხრან მაჭავარიანის „საბა“, ბოლოს და ბოლოს, მიწიერი ცხოვრების ბოლო ათწლეული ენურებოდა თავად გალაკტიონს. არსებობდა ოთარ ჭილაძის ფენომენი; მურმან ლებანიძე – თავისი პოლიმეტრული რიტმიკით და ახალი ინტონაციებით; მკაფიოდ ისმოდა შოთა ნიშნიანიძის ხმა... დიდი სიაა, ყველა ავტორს ვერ ჩამოვთვლი, ცოტანი როდი იყვნენ კარგები და საუკეთესონიც... ანუ ვერ ვიტყვით, რომ შოთა ჩანტლაძეს რაღაც იმგვარ პოეტურ გარემოსთან უხდებოდა შეხება, რომელშიც მასზე უკეთესი არავინ იყო.

ინტერნეტში, კერძოდ გუგლში იძებნება რაღაც ამგვარი მასალები და შემდეგ საილუსტრაციოდ რამდენიმე ტიპობრივის მოხმობაც, მაგრამ არ მგონია, ამისი საჭიროება არსებობდეს. მსურველს თავად შეუძლია ნახვა.

როგორც ჩემთვის ცნობილია, ეს ტექსტი 1951 წლით თარიღდება. ამ კონკრეტულ შემთხვევაში დათარიღებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება, რადგან დროის მონაკვეთი მეტად სპეციფიკურია. შოთა ჩანტლაძე იმ დროს ჯერ კიდევ უნივერსიტეტის სტუდენტი გამოდის (ჩააბ. 1947). მანიფესტი პრაქტიკულად წარმოადგენს იმ პოეტთა შემოქმედებითი მეთოდის კრიტიკას სოცრეალიზმის პოზიციებიდან, რომელნიც ტოტალიტარულ რეჟიმს შეენიშნენ ან იძულებულნი გახდნენ, რალაცნაირად მორგებოდნენ ახალ რეალობას. იგი მათ უწოდებს ასე: „ვინც წინ მიგვიძლოდა“, „ჩვენი კეთილი და უახლოესი წინაპრები“, „წინაპრები“ (ირონიულ კონტექსტში), „ვაჟბატონე-

ბი“ (სარკაზმი) და ძირითადი მხატვრული ხერხის, ანტითესისის გამოყენებით გამოკვეთს ახალი თაობის უპირატეს პოზიციას, რომელიც „ნინამორბედებს“ მკვეთრად, მკაფიოდ უპირისპირდება „ახალი ესთეტიკით“, ანუ იმ დროისთვის „ახლად“ გადაცმული, რეალურად კი – უკვე კარგად აპრობირებული სოცრეალისტური ესთეტიკით. რაკი თავისუფალი ლექსიდან ფრაგმენტული ციტირება ჭირს, მომყავს დასაწყისიდან შედარებით კომპაქტური, ყველაზე მოკლე მაგალითი ბინარული ოპოზიციის „ჩვენ/ისინი“ საილუსტრაციოდ:

*„იმათთვის, ვინაც წინ მიგვიძღვოდა
ჩვენ,*

*პოეზია გახლდათ ფუფუნება;
ჩვენთვის კი იგი – პური და წყალია
და წარმოდგენელია ცხოვრება
უმისოდ“.*

საგულისხმოა, რომ, როგორც აღვნიშნე, შოთა ჩანტლაძე ინდივიდუალურ ტექსტში იყენებს პირველი პირის მრავლობითის ფორმას „ჩვენ“ ანუ, როგორც ზემოთ აღვნიშნე, აქ შეიძლება ვთქვათ, რომ ავტორი მეტყველებს ფიქციური ჯგუფის სახელით. იგი დასაწყისშივე აცხადებს, რომ, თუკი დეკადენტებისთვის... არ ახსენებს სიმბოლისტებს. ამ ორი ნეგატიურად ქცეული სახელის სინონიმური მონაცვლეობით, არადიფერენცირებულად მოიხსენიებდა ქართული საბჭოთა კრიტიკა ყველაფერს, მეოცე საუკუნის დასაწყისიდან კარგა ხანს. გავიხსენოთ სათაურიც იმ პერიოდში გამოქვეყნებული გ. ჯიბლაძის წერილისა გიორგი ლეონიძეზე – „სიმბოლიზმის ნამსხვრევებზე“ და კიდევ, ფუტურისტი არ დამავიწყდეს. ქალაქურ ზეპირსიტყვიერ მიმოქცევაში გადასული და დამკვიდრებული, „ახალსემანტიკამინიჭებული“ სიტყვა „ფუტუროს“, ანუ გამოშიგნულის, ცარიელის გამო – ფუტურისტი, ანუ არაფრისმაქნისი, ხელმოცარული,

არაფრისმქონე (?).

ყურადღებას იმსახურებს ტექსტის პირველივე ფრაზა, საგანგებოდ გამოკვეთილი ინტონაცია და ასევე, მიმართვის ფორმა, ნაცვლად, იმ დროს მიღებული და დაკანონებული „ამხანაგბოსი“ – „ბატონებო და ქალბატონებო“. პირადად მე აქ თავისებური ირონიაც მესმის, თუმცა აქ ირონიულ თამაშს არა აქვს ტექსტში გამჭოლი ხასიათი, უბრალოდ, მკითხველის ნებაა, ნაიკითხავს და გაიაზრებს თუ არა ცალკეულ მომენტებს ირონიულად, უფრო – სარკასტულად. ტექსტის დინამიკა იმგვარია, რომ თანდათან ყველაფერი მეტისმეტად სერიოზულდება.

ვფიქრობ, ზოგიერთი მკვლევარის მიერ შემოთავაზებული რეცეფციის პრინციპი, რომ მთელი ტექსტი ირონიულად გავიაზროთ, საამისოდ ირონიულობის მეტი ინდიკატორების დაფიქსირებას საჭიროებს. სხვათაგან, თუ მთლიანად მკითხველის ნება-სურვილს მივანდობთ ამ საქმეს, აბსურდამდე მივალთ. მაგალითად, შექსპირის რიჩარდ მესამესა და „ზაფხულის ღამის სიზმარს“ – ტრაგედიასა და კომედიას შორის ზღვარსაც საერთოდ გავაუქმებთ, ავცდებით რა ავტორისეულ ინტენციას. თუმცა ამგვარ ლიტერატურულ-კულტურულ თამაშებს დღევანდელი კულტურის პრაქტიკა ცოტას როდი იცნობს.

წელან ლექსის დაუმუშავებლობა ვახსენე. მისი მაგალითი უამრავია ტექსტში. ვგულისხმობ თუნდაც ამგვარ გაუმართაობებს ენობრივ დონეზე, რომელიც შედეგად აზრობრივ გაუგებრობასაც მოიყოლიებს:

*„ჩვენ ამით მოგმართავთ თქვენ
და ვდგებით გზაზე
პოეტ-დემიურგის,
იაფი პოეტის,
წიგნთსაცავის ვირთხას რომ გავს.
პატივისცემით მოგახსენებთ –
ყველა ეს ვაჟბატონი
უნდა გასამართლდეს,*

რამეთუ აგებენ ჰაეროვან კოშკებს
და უმონყალოდ ფლანგავენ
სივრცესა და დროს.
უძღვნიან სონეტებს მთვარეს,
სიტყვებს აწყობენ ალაღბედზე,
იცავენ პარიზის უკანასკნელ მოდას,
ხოლო ჩვენებურად კი ასე არ არის:
აზრი იბადება არა ბაგეებზე,
არამედ გულისგულში იბადება
აზრი“.

ამ ციტირებულ ფრაგმენტში „ვდგებით გზაზე“ ნიშნავს არა რაიმე გზაზე შედგომას, რაიმეს დაწყებას, არამედ გზაზე გადადგომას. სხვანაირად წინ აღდგომას, გზაზე გადავუდგებით, ანუ არ გავატარებთ, მაგრამ აქ ანმყოში ზმნისწინი „გადა“ – ვერ მოერგო კონსტრუქციას, ტექსტის გადამუშავება კი მარტივად შეიძლებოდა. არსებული სახით შინაარსი სრულიად აბსურდული გამოდის. ვცადოთ ჩემ მიერ შემოთავაზებული გააზრებით, მცირე რედაქტირებით ამ ფრაგმენტის გამართვა:

ჩვენ ამით მოგმართავთ თქვენ
და აღვუდგებით გზას
პოეტ-დემიურგის,
იაფი პოეტის,
წიგნთსაცავის ვირთხას რომ გავს.
პატივისცემით მოგახსენებთ –
ყველა ეს ვაჟბატონი
უნდა გასამართლდეს,
რამეთუ აგებენ ჰაეროვან კოშკებს
და უმონყალოდ ფლანგავენ
სივრცესა და დროს.
უძღვნიან სონეტებს მთვარეს,
სიტყვებს აწყობენ ალაღბედზე,
იცავენ პარიზის უკანასკნელ მოდას,
ხოლო ჩვენებურად კი ასე არ არის:
აზრი იბადება არა ბაგეებზე,
არამედ გულისგულში იბადება
აზრი.

დასასრულ, დასკვნის სახით შეიძლება გვეთქვას:

შოთა ჩანტლაძის მანიფესტის ტექ-

სტი ააშკარავებს, რომ მისი შექმნის დროს სტუდენტი შოთა ჩანტლაძე ჯერაც იმყოფება პიროვნული და შემოქმედებითი განვითარების იმ ფაზაში, როცა საბჭოური კოლექტიური ცნობიერების კლიშეებისგან მისი აზროვნება არ არის გამოყოფილი. აქ საჭიროდ მიმაჩნია ერთი მომენტის აღნიშვნა, ჩვენთვის საინტერესო პერიოდისთვის დამახასიათებელია შემოქმედებით ნატურათა გაორება. ეს, როგორც წესი, ასე ვლინდება – ერთი მხრით, ავტორი შემოქმედებითად ერგება იდეოლოგიურ მოთხოვნათა წნეხს, მათდამი ადაპტაციას განიცდის, ინდივიდუალობის დიდი დოზის დათმობის ფასად; მეორე მხრივ კი, პიროვნულად, შინაგანად, ამ მოთხოვნათა „ზურგსუკან“ – კრიტიკულია ყოველივე იმის მიმართ, რაც საზოგადოებაში ძალადობრივი გზით გაბატონებულია. შოთა ჩანტლაძის ამ ტექსტის შემთხვევაში შეიძლება გვეთქვას, რომ ამ ეტაპზე (1951) იგი შემოქმედებითადაც გაორებულია. ჯერ გასავლელი აქვს პერიოდი, როცა უკვე დამოუკიდებლად, ინდივიდუალურად შეეცდება მოვლენათა ხედვას, რაც უკვე მანამდელი (ოქტომბერი 2, 1949) და შემდგომი პერიოდის შემოქმედებაშიც თვალნათლივია.

ოქტომბერი N2

შოთა ჩანტლაძე – „გვინდა თბილისი იქცეს სიახლედ“

„გვინდა თბილისი იქცეს სიახლედ,
პოეტსაც ჰქონდეს თემა ახალი,
თუმცა ვერ დაიტევს დღეს ლექსი
ამდენს,
თუნდაც შიგ გულში მოხვდეს
ლახვარი.

ქუჩამ გააღო მშვიერი ხახა,
ბილიკი აღარ გადის ხლართებად.
ასფალტიანი გამზირი ახლა
გველემპივით გადიშლართება.
გადიშლართება და იგრძნობს

მკერდზე
ფოლადის კაცის უმძიმეს ტერფებს,
იკივლებს, მაგრამ ელვარე მზეზე
ისიც ფოლადის მიიღებს ელფერს“.

ჯვარედინად გართიმულ ამ ტრივი-
ალური რიტმის მქონე ლექსში, ერთი
შეხედვით, დიდად საყურადღებო თით-
ქოს არაფერია. მეტი-მეტი, მკითხველ-
მა იფიქროს, რომ საბჭოთა ხალხის სი-
ხარულს ახალი პროსპექტის გაყვანის
გამო, პოეტი შოთა ჩანტლაძე არ იზი-
არებს, მეტიც, როგორც პოეტი-ინდი-
ვიდი მას ნეგატიურ ფერებში ხედავს.
იქნებ სულაც იმ წყობის ადამიანია,
დადებითშიც რომ უარყოფითის ძე-
ბნა სჩვევია. გახსოვთ?! – ეზოპეს ერთი
იგავი რომ ვთარგმნე, „მზის ქორწილი“.
მთელი ქვეყანა რომ გახარებულია, ზე-
იმობს და ჭაობის ბინადარი გომბეშო
საერთო სიხარულს არათუ იზიარებს,
ჭმუნვა დაუფლებია. მიზეზად კი ამ-
ბობს, ეს ხალხი წინ რატომ არ იყურე-
ბა, საკვირველია, ჯერ მზე ზაფხულო-
ბით ხომ ისედაც მცხუნვარეა, გუბეებს
აშრობს და მზის ქორწილის მერე პატა-
რა მზეებიც რომ მოუმრავლდება, ხომ
სულ ამოვიბუგებით და გავწყდებითო.

პესიმისტური ხედვა, სამყაროს აღ-
ქმაა, არა? მაგრამ აქ რაღაც სხვაში უნ-
და იყოს საქმე.

ადრე ჩვენ ვისაუბრეთ ტოტალიტა-
რიზმის პირობებში შემოქმედი ნატუ-
რის გაორებულიობის პრობლემაზე. შე-
ვადარეთ ორი კომპოზიტორის ბედი,
ბიოგრაფია – ერთი მხრით, ს. რახმა-
ნინოვი – ამერიკაში წასული, რომელ-
საც სიკვდილამდე იმედი ჰქონდა, საბ-
ჭოთა წყობა გადავარდებოდა და სამ-
შობლოში დაბრუნდებოდა; ამერიკის
მოქალაქეობაზეც კი თავს იკავებდა,
სიკვდილამდე სულ ცოტა ხნით ადრე
მიიღო და მეორე მხრით – შოსტაკოვი-
ჩი, რომელსაც ნამდვილად შეეძლო ად-
რევე, სამუდამოდ დაეტოვებინა სსრკ,
მაგრამ ეს არ გააკეთა, დარჩა და, სა-

მაგიეროდ, საბჭოური პრივილეგი-
ბი სტალინის მისთვის არ მოუკლია და
ყოველ პრივილეგიაში, როგორც სხვა
არაერთ შემთხვევაში, რეჟიმის მმარ-
თველის მიერ სასიკვდილო განაჩენის
კიდევ ერთხელ გადავადება, მაგრამ
არა სრულიად აცილება იგულისხმებო-
და. არც ოცდაჩვიდმეტში დახვრეტილ
თუ დაღუპულ შემოქმედებს ჰქონდათ
სხვაზე ნაკლები, საბჭოური ჩინ-მედ-
ლები, არც საბჭოთა ნომენკლატურე-
ლი თანამდებობა აკლდა ზოგიერთს და
არც იმ სისტემის მმართველ პიროვნე-
ბებთან პირადი კავშირები, მაგრამ საქ-
მე საქმეზე რომ მიდგა, არ უშველათ...

ეს ყველაფერი ამ ლექსთან რა შუა-
შიაო, ალბათ, იფიქრებთ. ეს ხომ ერთი
პატარა, ოპტიმისტურ-მაჟორული და-
საწყისის მქონე ლექსიაო. ცოტა ხნით
კიდევ გადავიბალახებ მუსიკაში!

გუსტავ მალერმა იცოდა ასეთი რა-
ღაც. სასიყვარულო სიმღერათა ერთ
წყებაში დაიწყებდა მაჟორული განწყო-
ბით, მსუბუქად, მოლივლივად და ვერც
ხვდებოდი, როდის გადადიოდა დრა-
მატიზმში და ბოლოს ტრაგიზმით ამ-
თავრებდა. მუსიკატმცოდნეთა მიერ ეს
გარემოება მის სიმღერათა ტიპობრივ
ნიშნადაა მიჩნეული. ჩანტლაძის ლექ-
სში პირველი სტროფის პირველი ორი
ტაეპი თითქმის ტრაფარეტულად გად-
მოგვცემს ლოზუნგურ, იდეოლოგიურ
მოთხოვნას და აფირმატიულ წინადა-
დებაში აშკარად „სხვისი ხმა“ ისმის:

„გვინდა თბილისი იქცეს სიახლედ,
პოეტსაც ჰქონდეს თემა ახალი“.

არ გამიკვირდება, თუ ოდესმე აღ-
მოჩნდება, რომ ეს ციტატაა გაზეთ
„კომუნისტის“ რომელიმე მონინავე
სტატიიდან ან კრიტიკოს-იდეოლოგის
გამოსვლიდან. ამის შემდგომ თემა ავ-
ტორისეულ ხმაზე გადადის და ანტითე-
ზურად მიემართება დასაწყისს:

„თუმც ვერ დაიტევს დღეს ლექსი

ამდენს,
თუნდაც შიგ გულში მოხვდეს
ლახვარი“.

ამბავი მაინც მეორე სტროფიდან იწყება. თითქოს პოზიტიური რამ – გამზირის გაყვანა მთლიანად ნეგატიური, მეტიც, შემადრწუნებელი სახეებით არის გადმოცემული:

„ქუჩამ გააღო მშიერი ხახა,
ბილიკი აღარ გადის ხლართებად.
ასფალტიანი გამზირი ახლა
გველუშაპივით გადიშხლართება“.

მაგრამ მთავარი – წინ გველის. ეს არის მეტონიმიის გამოყენებით, ტოტალიტარისტული რეჟიმის მარნუხებში მოქცეული შემოქმედის მხატვრული „თვალთმაქცობა“ (იმდროინდელი ცენზურისათვის თვალის ახვევის ცდა?)

„გადიშხლართება და იგრძნობს
მკერდზე
ფოლადის კაცის უმძიმეს ტერფებს,
იკივლებს, მაგრამ ელვარე მზეზე
ისიც ფოლადის მიიღებს ელფერს“.

გველუშაპივითაა გადაშხლართული ახალი გამზირიო! ძნელია, აქ დაკვირვებული მკითხველი დაეხსნას კითხვას – თავისთავად ხომ პოზიტიურია ახალი გამზირის შენება და რატომ უნდა განწყობდეს ახალგაზრდა ადამიანს ასე ნეგატიურად? ან ვინაა ეს ფოლადის კაცი, რომელსაც უმძიმესი ტერფი დაუდგამს გამზირზე? – ვინაა და სტალინი! შერქმეული სახელი მის რეალურს რომ ლამის მთლიანად ჩაენაცვლა საბჭოთა ხალხის ცნობიერებაში, რუსულიდან ითარგმნება, როგორც „სტალ“ – ფოლადის კაცი.

ლექსის ფინალი კონცეპტუალურია.

ის, მოკვდავთა ენაზე თუ გადმოვიტანთ, ამბობს, რომ ყოველივე, რაც მის ფოლადისებურ ნაბიჯს, გადანწყვით-

ლებას უკავშირდება, ტოტალიტარიზმის ელფერს, მის საბედისწერო ნიშანს ატარებს. ლექსს თარიღად 1949 ეთითება. საშიში დრო!

გაივლის რამდენიმე წელი, სტალინი გარდაიცვლება, ხელისუფლებაში მოვა ხრუშოვი, საბჭოეთში გაიშლება ტოტალური ფრონტი პიროვნების კულტის დასაძლევად... იმ პერიოდში ასეთი რალაცის თხზვა – უკვე კონიუქტურა იქნებოდა – ქართველი შემოქმედის პასუხი იდეოლოგიური ცენტრის დაკვეთაზე.

დასასრულ ვიტყოდი, რომ სწორედ იმითაა მნიშვნელოვანი ეს ლექსი, რომ მისი დრო – არის არა წარსული, არამედ აწმყო და მომავალი, მომავალი – უპერსპექტივო, მომავალი, რომელსაც შოთა ჩანტლაძის შემოქმედი ნატურა ვერ ურიგდება. მომდევნო, ორმოცდაათიანი წლები უკვე შედარებით ლოიალური იყო. წამით წარმოვიდგინოთ, მსგავსი ლექსი რომ ოცდაათიან წლებში ეპოვათ მწერლის საშინაო არქივების ჩხრეკის მოყვარულთ, რა მოელოდა ავტორს, არ მგონია, ძნელი გამოსაცნობი იყოს.

საერთო დასკვნა:

ჩემი დღევანდელი მოხსენება ორი ოპუსისაგან შედგება.

ოპუსი – მუსიკალური ტერმინია და მას ლიტერატურული მნიშვნელობით ვიყენებ ჩემი იმგვარი ნააზრევითვის, მოცულობით რომ მცირეა, იმპრესიულობის საკმაოდ დიდი შეიცავს და სადღაც, ესეისტიკასა და გამოკვლევის შუა რომ თავსდება.

აქ ერთი, შედარებით ვრცელი ოპუსი – საკუთრივ თავისუფალი ლექსის „მანიფესტის“ კონცეპტუალურ პლანსა და მისი გამოვლენის ფორმოებრივ საშუალებებს ეხება და მაინც, პოეტიკის ფარგლებში, თუმცა ასე გაკვირვებით არა, შეიძლება მეტიც თქმულიყო სოციალური ფსიქოლოგიიდან, ხოლო მეორე – სხვა ლექსის თაობაზე მსჯელობას

შეიცავს და აკაკი ხინთიბიძის მრავალ-
წლიანი მცდელობის წყალობით, ჩვენ-
ში ტრადიციადქცეული „ერთი ლექსის
ანალიზის“ სტილშია შესრულებული.

საქმეში ჩაუხედავ მკითხველს უთუ-
ოდ შეეკმნება შთაბეჭდილება, რომ მე,
ანუ ავტორმა, აქ ერთი პოეტის შესა-
ხებ თემატურად ახლო მდგომი ორი
დამოუკიდებელი ოპუსი შესთავაზა,
გამოიყენა რა შესაძლებლობა, აუდი-
ტორიისთვის გაეცნო სხვა ტექსტიც,
ანუ, ასე ვთქვათ, მანიფესტისთვის
„ზედ დაენონა“ მეორე – თემატურად
ახლო მდგომი, უკვე ხელთ არსებული
მზა ტექსტი შოთა ჩანტლაძის ერთი
მცირე ლექსის შესახებ.

კაცმა რომ თქვას, არც ეს იქნებოდა
ცუდი, მაგრამ ჩანაფიქრით, მე კიდევ
მეტი რაღაც მსურდა. კერძოდ, მინდო-
და მეპასუხა ჩემ მიერ დასაწყისშივე
დასმულ ასეთ კითხვაზე: არის თუ არა
მართებული აზრი, რომ შოთა ჩანტლა-
ძე უპირისპირდებოდა ტოტალიტარულ-
სტალინისტურ რეჟიმს თავისი შემოქმე-
დებით? – მე გადაჭრით ვიტყოდი, რომ
– დიახ, აზრი – მართებულია, ანუ არის!

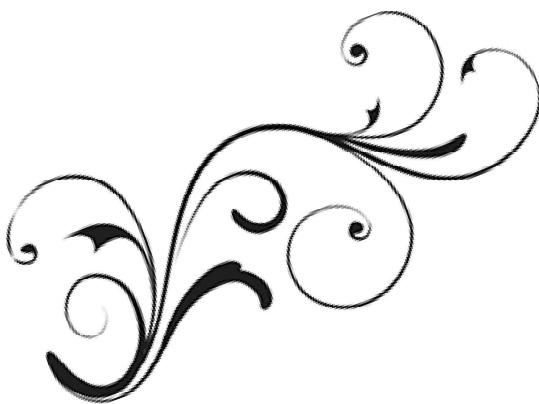
მტკიცდება თუ არა წინარე აზრი მი-
სი ლექსის „მანიფესტის“ ანალიზით? –
აქ, სამწუხაროდ, უნდა ვუპასუხო, რომ
საკვლევ ტექსტსა და მის კონტექსტზე
კრიტიკული ძალადობის გარეშე, – არა!

იბადება იჭვნეული კითხვა: ხომ არა
გვაქვს აქ საქმე რაიმე კონტრადიქცი-
სთან, რომელიც საეჭვოდ აქცევს პირ-
ველ დასკვნას? მე ამაზე დაბეჯითებით
ვუპასუხებდი, რომ – არა! რადგან არ-
სებობს „მანიფესტის“ გარდა, მისივე,
ადრინდელი თუ გვიანდელი პოეტური
ტექსტი/ტექსტები, რომელიც ცხად-
ყოფს ამ აზრის მართებულებას. ცივ,
ლოგიკურ სიმწყობრეს რომ გამოვჩე-
სნათ, აქ ფინალური „ლირიკული გა-
დახვევა“ გვირჩევნია:

ეს ყოველივე მაგონებს ჭადრაკის
ეტიუდების რაიმე წიგნს, სადაც ბოლო-
ში მუდამ სწორი პასუხებია მოცემული.
რათა შეიმონმო თავი, თუმცა სხვა,
პოეზიასთან „ნათესაურად დაკავშირე-
ბული“, პირადი მაგალითი მირჩევნია:
სკოლის მათემატიკის წიგნსაც ხომ ერ-
თვოდა ბოლოში ამგვარი რაღაც – ამო-
ცანათა სწორი პასუხები?!

მახსოვს, ერთხელ მათემატიკის წე-
რაში ერთი ამოცანა ვერ ამოვხსენი და
პირდაპირ წიგნის ბოლოდან აღებული,
მზა პასუხი დავუსვი. ჩემმა ცისფერ-
თვალემა, უნაზესმა ნათელა ჯავახაძემ
– პოეტ ვახტანგ ჯავახაძის დამ, წითე-
ლი პასტით ზედ ასეთი, დაუვიწყარი
რამ მიმიწერა:

„პასუხი სწორია, მაგრამ ამოცანის
ამ ამონახსნიდან არ გამომდინარეობს!“

გუგა მგელაძე

ყოფნის ხსოვნა

(ფიქრები ანდრო ბუაჩიძის კრებულზე
„ტრამვაი, სახელად წარსული“)

„უნდა მოძებნო ხსოვნის ნაფლეთები და შეაწებო,
ფაქიზად შეაწებო, რომ შენს არსებობას აზრი დაუბრუნო,
აზრი დაუბრუნო ყველაფერს, რაც დაგეფანტა და გაგებნა,
რადგან ყველაზე ძნელი უაზრობაა, რომელიც თანდათან
აღამიანივით გიახლოვდება და მხრებზე განწყობს სველ ხელებს...“

ანდრო ბუაჩიძე
„ცარიელი ოთახი“

ანდრო ბუაჩიძის მოთხრობებისა და ლიტერატურული პორტრეტების კრებულის – „ტრამვაი, სახელად წარსული“ – კითხვისას მისივე ლექსის ერთი ფრაზა ამეკვიცნა: „მე ვმოგზაურობ ახლა ჩემს ვრცელ მახსოვრობაში...“ ცხადია, შემთხვევით არ ქცეულან ეს სიტ-

ყვეები წიგნის ერთგვარი ფარული ინტონაციის, ტემპორიტმის განმსაზღვრელ რეფრენად. ყოველი მოთხრობა ხომ წარმოადგენს მედიტაციას ხსოვნაზე, მეხსიერებასა და ზოგადად, დროზე, დროის სტრუქტურაზე, მის, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ანატომიაზე.

კრებულში წარმოდგენილი მოთხრობების მთავარი პერსონაჟი (ის თავისი პოლისემანტიკური ბუნებით გაცილებით მეტია, ვიდრე მწერლის პიროვნული თვისებების ერთგვარი მხატვრული სიმულაკრი) ფაქიზი სულიერი წყობის ღირიკული სუბიექტია, მტკივნეულად, მთელი სიმძაფრით რომ განიცდის ყოფიერების აბსურდულობას, ყოფიერების სიხისტეს... აქვე ისიც უნდა ითქვას, რომ თხრობაში შეჟონილია მელანქოლიის, მოწყენილობის, გარინდებისა და ლირიზმის ძლიერი ნაკადი, რაც განსაზღვრავს კიდეც კრებულის კომპოზიციურ მთლიანობას და ამბის დრამატურგიული ხაზების კალაპოტს. აქ მოთხრობილი ისტორიების ტრაგი-

კომიკურ ბუნებასა და ექსისტენციალური სკეფისის განცდას მწერლისეული ხედვის წერტილი, მისი ინტროსპექციული ბუნება განაპირობებს. ხშირია ბავშვობისდროინდელი შთაბეჭდილებების და რთულად ასახსნელი, სახელშეურქმეველი ემოციური მდგომარეობების მოხელთების მცდელობები. მაგ. სადარბაზოში არსებული ნაღვლიანი ბურუსი და ამ ბურუსის ნოტიო მდუმარება, ზაფხულის მოთენთილი და ტკბილი სიზანტე, დაქსელილ ძარღვებში რომ გივლის და თვლემას გგვრის, ქალაქური შემოღამებები, ჩრდილების წრიალი, ხეების შრიალი და რაღაცნაირი „ფხიზელი“ გარინდება.

ანდრო ბუაჩიძისეული ურბანისტული აღწერები ზღვარზეა რეალობასა და ირეალობას შორის, რაც კიდევ უფრო მეტ იდუმალებას სძენს მის ტექსტებში ასახულ ქალაქს. ხშირია გროტესკული გარდასახვები (მძაფრად ექსპრესიონისტული ტონალობები, რამაც ედუარდ მუნკის ფერწერული ტილოები მომაგონა), რაც უკვე ოთხმოცდაათიანების თბილისის ამბებში მჟღავნდება. ქალაქი დაცარიელებულ საიქიოს ჰგავს თავისი შემზარავი ღამეებით და კომმარის მეტაფიზიკური განზომილებით...

„იქნებ ადამიანი მთელი თავისი არსებით მახსოვრობაა და მეტი არაფერი, ოღონდ ეს მახსოვრობა შეგრძნებებისგან შედგება და ეს შეგრძნებები უსასრულოა და როცა ადამიანები ქრებიან, შეგრძნებებიც წყვეტენ ნათებას“. – აი, ასეთ თვალსაზრისს ვხვდებით პირველივე მოთხრობაში. მართლაც, რომ დავაკვირდეთ, კრებულს ხსოვნის აკლდამაც შეიძლება ეწოდოს, ოღონდ მასში ასახული ემოციური ნაკადის სიტყვებად გარდასახვას და სხვადასხვა ასაკთან თუ ხასიათის შტრიხთან „შედუღებულ“ ამბივალენტური მდგომარეობების, ქცევების აღწერას უბრალო მხატვრული რეკონსტრუქციის ფუნქცია არა აქვს. ის განცდიითა იმდენად, რამდენადაც თავის არსში გულისხმობს კათარ-

ტულ ასპექტს, როგორც მოთხრობელისთვის, ასევე მკითხველისთვისაც. ამით იმის თქმა მინდა, რომ თითოეულ მოთხრობაში ასახული ამბავი (დავარქვამას შეგრძნებების ნარატივი) თავისივე თავის დამკვირვებელია. საკუთარი ცნობიერის (ხშირად ქვეცნობიერის) წიაღში ჩაბრუნებულ მზერას მტკივნეული სიშიშვლით ამოაქვს „ბნელ ხვეულებში მიძინებული ამოუცნობი ქიმერების“ ხსოვნის ნაფლეთები... გახსენების პროცესი მტკივნეულია იმდენად, რამდენადაც თხრობა თავისთავად გულისხმობს საჯაროობის, ხილვადობის რადიუსის ზრდას. შედეგად, ის რაც მეტად ინტიმური, პერსონალური და კამერულია ხდება სხვების ინტერპრეტაციის, განხილვის, ანალიზის საგანი, თუმცა ანდრო ბუაჩიძისეული ამბები დაცლილია ყოველგვარი ხმაურისგან, ეპატაჟისგან, რადგან ყოველი მათგანი ჭვრეტით-მედიტაციური ხასიათისაა. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ჩვენგან კითხვის სპეციფიკურ სტრატეგიას, მეთოდს მოითხოვს. აქ არ უნდა აჩქარდე, არ უნდა აქოშინდე, არ უნდა ნაბორძიკდე, რათა სრულფასოვნად შეიცნო (შეიგრძნო!) ყოველი მოთხრობის იდუმალი, ქვეტექსტუალური მუსიკა და ლირიზმის ნათება, მისი მაცოცხლებელი ენერგია.

ემილ ჩორანი თავის საკულტო წიგნში „ქვეყნად მოვლენის უსიამოვნებაზე“ დროის სპეციფიკურ აღქმაზეც ამახვილებდა ყურადღებას: „ბავშვობიდან ვგრძნობდი საათების სვლას, თავისუფალს ყველანაირი კავშირისგან, ყველა ქმედებისა და მოვლენისაგან, დროის განცალკევებას იმ ყველაფრისაგან, რაც ის არ იყო, მის ავტონომიურ არსებობას, მის განსაკუთრებულ სტატუსს, მის იმპერიას, მის ტირანიას. ცხადზე ცხადად მახსოვს ის შუადღე, როცა დაცარიელებული სამყაროს წინაშე პირველად ვიყავი მხოლოდ და მხოლოდ დამოუზრჩილებელ ნამთა რბოლა, რომლებიც საკუთარი მოვალეობის შესრულებაზე უარს ამბობდნენ. დრო

ჩემს ხარჯზე სცილდებოდა ყოფიერებას.“ ამჟამად, რომ განცდის ამგვარი სიმძაფრე მოდერნისტული ცნობიერების პირმშოა, კრიზისული ეპოქის გამოხატულებაა, პიროვნების შინაგანი სულიერი ლანდშაფტის ანარეკლია.

ანდრო ბუაჩიძისეული დრო, ჩორანის მსგავსად, ხედვის უჩვეულო რაკურსში „იმიფრება“, ხოლო წარმოსახვის გამლბიზიანებლებად, უმეტეს შემთხვევაში, დროის ქარტეხილის გამო სახეცვლილი ქალაქი უბანი, შენობები, ნივთები თუ ადამიანები გვევლინებიან. პროტაგონისტი ოდისევსივით დაეხეტება მეხსიერების ბნელ ტალანებში, ქვეცნობიერის ცხრაკლიტულში, თავის პერსონალურ ჰადესში, რათა ხსოვნის ნაფლეთების „შენებების“, „შენივთების“ მეშვეობით, წარსულში ჩაკარგულ ხმათა „რენიმიაციის“ წყალობით საზრისი, ერთგვარი საყრდენი დაუბრუნოს საკუთარ არსებობას. ამ თვალსაზრისით, ყოველი მოთხრობა ხსნის დაუოკებელი მოთხონილებიდან და სასიცოცხლო სივრცის პოვნის სურვილიდანაა ამოზრდილი.

დავაკვირდეთ „აგარაკის“ პირველივე ფრაზას: „კიკეთის სახლი დამესიზმრა. ამ სახლმა ბაბუაჩემი გამახსენა, რადგან ის უმეტესად კიკეთში გადაღებულ ფოტოებზეა აღბეჭდილი.“ აი, ეს კამერტონი განსაზღვრავს თხრობის მდინარებას, მის ლინგვისტურ ქსოვილს, ემოციურ სპექტრს, ტექსტში „კოდირებული“ მარადიული ძრავის გუგუნს. დროს აქ პირდაპირ შენობები „ასხივებენ“ და ისეთი გრძნობა გეუფლება, თითქოს ერთდროულად ორი პარალელური რეალობის მიჯნებს შორის ან მათი „შეჯახების“ შედეგად წარმოქმნილი ენერგეტიკული ველის ეპიცენტრში აღმოჩნდი. ეს იმ ტიპის განზომილებაა, სადაც კალენდარული დროის აღქმა უფერულდება, ხოლო საგნები და მოვლენები კი ცნებამდელ მდგომარეობებს უბრუნდებიან.

„აგარაკში“ მეხსიერების მრავალპლასტიანი ბუნება დროის რამდენიმე ნაკადის მეშვეობით საცნაურდება:

პირველია რეპრესიების პერიოდი (ბაბუას ხაზი), მეორეა – პროტაგონისტის ბავშვობა და ბოლოს – აწმყო დრო, ანუ ფუტურო რეალობა. ამ გამოშვიგული და ცნობიერებადაზიანებული ყოფიერების იმიჯია კიკეთის აგარაკის და, ზოგადად, სივრცის სავალალო მდგომარეობა: „უკვე სახლთან ვიდექი და შევეყურებდი ჩამოფხავებულ კედლებს. ეს ისეთი რეალობა იყო, რომელსაც მოჩვენების მისხალიც არ ერია. შორი-ახლოს მდგარ სხვა სახლებსაც გავხედე. იქაც ძეხორციელი არ ჭაჭანებდა. არამცთუ არავინ არ იყო, ისეთი შთაბეჭდილება მექმნებოდა, რომ აქაურობა კარგახნით მივიწყებოდა ყველას.“

შემდეგ: „...მთელი ეს სამყარო რეალობაში დაემსგავსა ოკეანის ფსკერზე დაშვებულ გემს, რომლის კაიუტები მოლიავებულა და იქ არავინ შედის და იქიდანაც აღარავინ გამოდის. და ვგრძნობ: რეალობაზე უფრო მძაფრად ეს სამყარო ჩემს ქვეცნობიერებაში არსებობს. მე ხომ იქ მუდმივად ვარ, მუდმივად ვეხები იმ რიფებს, რომლის ქვეშაც ეს სამყაროა გაშლილი. უცნაურია, ახლაც კი, ახლაც, როცა კიკეთში ჩემი სახლის ჩატეხილი კიბის საფეხურზე ვზივარ, მე იმ ქვეცნობიერ უკუნში დავდივარ და ხან რას ვეჯახები და ხან რას...“

დასაწყისში ხედვის წერტილზე ვსაუბრობდი და შეუძლებელია გვერდი ავუაროთ „შინ ვერდაბრუნებას“. ამ, შინაგანი მონოლოგის მახასიათებლებით რეკონსტრუირებული, მოთხრობის არსიც სწორედ ხედვის წერტილის განსაზღვრაში, საჭვრეტი ლინზის ფოკუსის გასწორებაში მდგომარეობს. საერთოდ, ანდრო ბუაჩიძის პოეტიკის ერთ-ერთი უარსებითესი კომპონენტი სწორედ შინაგანი მზერის, ხედვის დი-აპაზონის უჩვეულო, უნიკალურიც კი, მდგომარეობაა. თბილისი მასთან ხშირად შორი მანძილიდან ჩანს („საღამოვდება და მე შემოიძლია ჩემი მაღალსართულიანი სახლის მეთორმეტე სართულიდან გავხედო სივრცეს, გავხედო

თრიალეთის ქედს, ქვემო და ზემო ბაგებს, წყნეთს, შორს, ქედის ხერხემალზე გამწკრივებულ მუქყვითლად მოციმციმე ელნათურებს. იქით ბეთანიაა, კიკეთია, მანგლისია, მარადისობაა, სხვა მხარეა, უკვე განვლილი ცხოვრებაა, ენიუთქმელი ნალველია.“), ხშირად კი უშუალოდ კონკრეტული უბნიდან, რესტორნიდან, ქუჩიდან, სასაფლაოდან, ხიდიდან. „ტრავმაი, სახელად წარსული“, მაგალითად და „მანათობელი ნერტილები“ დიუსელდორფში მოხვედრილი პროტაგონისტის ხეტიანს ასახავს: სასტუმროს ნომერი, ბისმარკშტრასე, ჰაინრიჰ ჰაინეს ხეივანი, ჩიხები, დუმილი, სიბნელე... „მოთხრობისთვის თემას დავეძებ“ – საკუთარ თავს ახსენებს მოთხრობელი და ნელნელა ქვეცნობიერის ფსკერიდან ნაფლეთებად ამოდიან შთაბეჭდილებები, ხმები, საგნები, ამბები, მტკივნეული შეგრძნებები... ის დიუსელდორფში ქუჩებშიც საკუთარ ქალაქს ეძებს, საკუთარი ქალაქის აკუსტიკას. უფრო უკეთ, იმას, რაც მხოლოდ წარატორის მეხსიერების კედლებზეა შემორჩენილი. შედეგად ჩნდება სიუცხოვის, სევდის და ექსისტენციალური მოწყენილობის, სულიერი ლტოლვილობის, მარტოსულობის განწყობა...

„შინ ვერდაბრუნებაში“ ავტორი ვაკის სასაფლაოს ატმოსფეროს იხსენებს: „...სასაფლაო მარადისობის სივრცეშია განფენილი. მარადისობა, ენიუთქმელი მუდმივობა აქ სითხესავით ყველაფერზეა გადაღვრილი – ქვებზე, წარწერებზე, კვიპაროსებზე, რკინის ღობეებზე, დღისით იგრძნობა ეს გადმოღვრილი მუდმივობის ნათელი და იგრძნობა ღამითაც“. ეს ფრაგმენტი მთლიანი კრებულის მეტაფორადაც შეგვიძლია აღვიქვათ, რადგან ყოველ მოთხრობას (ისევე, როგორც ლიტერატურულ პორტრეტებს) უცნაური, ჟელატინის სუბსტანციისმაგვარი მუდმივობის მკვრივი სხივი აკრავს გარსივით... გავიხსენოთ თუნდაც „სოლოლაკში“ ასახული გარემო: სადარბაზოებში გამეფებული ბურუსის ნალვლიანი სინოტივე, ხმების,

ბგერების, გრძელი სხივების პანოპტიკუმი, მოძრავი ჩრდილების გაუთავებელი, მთრთოლვარე ტოკვა, ჰაერში მოძრავი მტვრის ნაწილაკები და დროის ფრთხილი, უხმაურო დინება...

●
წერილის სათაურად გამოყენებული „ყოფნის ხსოვნა“ ემილ ჩორანის ფრაზაა. ვფიქრობ, ანდრო ბუაჩიძის „ტრამვაი, სახელად წარსულის“ ორი მაგისტრალური თემის მოხელთება სწორედ ამ, მეტაფორასავით ტყვადი, ფრაზის სახით შეგვიძლია. კრებულში წარმოდგენილი მოთხრობების აბსოლუტური უმრავლესობა ხომ ხსოვნისა და ყოფიერების შეხების ნერტილებს იკვლევს. ანდრო ბუაჩიძე, ჩვეული ოსტატობით, ლირიზმის უმძაფრესი შეგრძნებით, მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი ენობრივი არსენალისა და სააზროვნო დიაპაზონის მეშვეობით ახერხებს ხსოვნის ჰადესში მოგზაურობასა და ცნობიერების ფსკერზე მიძინებული მთვლემარე შთაბეჭდილებების „შეღვიძებას“. განცდა კი, რომელიც კრებულის კითხვისას მეუფლებოდა, ვლადისლავ ხოდასევიჩის ერთ ბრწყინვალე ლექსშიცაა ასახული, რომელიც, სხვათა შორის, ანდრო ბუაჩიძემ თარგმნა და „ტრამვაის“ ეპიგრაფადაც გამოდგებოდა:

„ჩამოვიფერთხავ ქუთუთოზე
ძილის ნამცეცხვებს,
და ვარ მთელი დღე მღელვარებით
და შფოთვით სავსე.
საღამოობით დავეცემი, თითქოს
ამცელეს,
ბოლო ამბორი დაღლილობის
წამაქცევს წამსვე.

მაგრამ არ მოაქვს მოსვენება
ძილშიაც იღბალს,
და მესიზმრება მინიერი,
მშფოთვარე ცხადი,
ჩემივე ბოდვა მეყურება სიზმრების
მიღმა,
და დღეს ვიხსენებ უკვე განვლილს
და არანამდვილს.“

მარიამ წიკლაური

მალე გამოიდარებს

მთელი ღამე იწვიმა.
ბოტებს, ქოლგებს, ლაბადებს
უხარიათ, დილით რომ
დატოვებენ კარადებს!

რას ნახავენ ქუჩაში?
გუბებს, წვეთებს – წკაპუნებს,
წვიმის დიდი ღრუბელი
მინას როგორ აპურებს.

მალე გამოიდარებს,
მზეც ამოვა ცხრათვალა,
წვიმის წვეთი იცინის –
ჩვენ ვერავინ დაგვთვალა.

ნაბჯრა

ზღარბი კატო ძლიერ ნატრობს,
ფხიზლად შეხედეს ახალ წელს.
საახალწლო ტკბილეული
არც ზღარბ კატოს არ აწყენს.

მაგრამ რა ქნას, ვერ იღვიძებს
ზამთრის ტკბილი ძილიდან.
უჰ, რა კარგი იქნებოდა,
სხვებთან მეკვლედ ივლიდა!

შინაც მიართმევდა სტუმარს
ნამცხვარსა და გოზინაყს,
მაგრამ სძინავს ღრმა ძილით და
ცომს როგორღა მოზილავს?!

ბუ ბუბუ

– ბუკას მხოლოდ სიბნელეში
ჰყვარებია თამაში.
– დღისით?
– ფულუროში ძილი
ჩაჩაჩული გამაშით.

– ვისთან უნდა ეთამაშა,
ეხტუნა და ეცინა,
ბუკას გარდა, ლამლამობით
ტყეში ყველას ეძინა.

გა-ბუ-სხული, გა-ბუ-ტული
იყო ბუ და ნატრობდა,
სხვებსაც დაენახათ ლამით,
ხეებს როგორ ათოვდა.

ხან სტუმრადაც მიეწვია
ნაცნობსა თუ მეგობარს.
ბედნიერიც იქნებოდა,
ბუკას ასე ეგონა.

მოწყენილი გაჰყურებდა
ხეებსა და მაღალ მთებს,
და ხატავდა მთვარის შუქზე
ფუნჯით ლამაზ ნახატებს.

თაგვი ითვლის ფიფქებს

ყველას სძინავს: ხოჭოს, ხელიკს, ზღარბს.
მხოლოდ წრუნუნაა ფხიზლად.
– გაიღვიძეთ, ნახეთ, ბარდნის,
ასეთ თოვლს ვერ ნახავთ სიზმრად!

– გაიღვიძეთ, – ეხვეწება
ძილისგუდებს ციცქნა თაგვი,
– მოდით, ფიფქი დავითვალოთ,
არ მეყოფა ოთხი თათი.

ერთი, ორი, სამი ოთხი,
ხუთი, ექვსი... ათი, ხედავთ?
უჰ, რა დათვლის ამდენ ფანტელს,
მომეშველე, ჩქარა, დედა!

– ყველას ძინავს, რა ცუდია,
რომ ვერ ნახეს, როგორ თოვდა.
ვერც ფიფქები დავითვალე,
მეტი თათი აღარ მქონდა...

მეგობრები

თეთრ ბახალას, ერთი კნუტის,
მოეწონა შავი კუდი.
მოეწონა შავი თავიც.
უთხრა: რა ლამაზად კნავი!

შავ ფისოსაც მოეწონა
ეს კეთილი თეთრი ყვავი.
დამეგობრდნენ აი, ასე –
ყვავი თეთრი, კატა შავი.

დილაა თუ საღამოა,
თამაშობენ ბაღში ერთად.
ვილას აღარ უნდა თურმე,
მათი მეგობარი ერქვას!

არც ჩხუბობენ, არც უსმენენ
სხვების მსგავსად ტყუილს და ჭორს.
თავსაც მხიარულად გრძნობენ.
მეგობართან ყოფნას რა სჯობს?!

სახლზე აბრაც გამოაკრეს,
გამოცალეს ათი პასტა:

„აქ ცხოვრობენ მეგობრები
თეთრი ყვავი, შავი კატა“.

ბასი-ბუსი

ჩვენს ქალაქში დაქრის, ჰერი,
ავტობუსი გრძელზე გრძელი!
ყველა იმ ავტობუსს ელის,
დაჰყავს მგზავრი ცოტაც, ბევრიც!
დადის თამაშ-თამაშით,
ბასი-ბუსი ლამაზი!

გარმონიც აქვს ერთი, დიდი –
დაგოფრილი რუხი ხიდი.
ის ორ ვაგონს აერთებს,

იმგზავრე და გაერთე!
წელავს, წელავს გზა-გზა გარმონს
ახალისებს სავსე სალონს.
ბასი-ბუსი მღერის,
პი-პი, ჰერი, ჰერი!

მგზავრობისას თურმე ბავშვებს
კანონმორჩილებას აჩვენებს –
მხოლოდ ბასლაინზე დადის,
აქვს სავალი თავის ხაზი!
განრიგიც აქვს ზუსტი,
ყველა მაგას უცდის!

ჩვენს ქალაქში დაქრის, ჰერი,
ავტობუსი გრძელზე გრძელი!
ჩვენი მწვანე ბასი-ბუსი,
მეგარმონე ავტობუსი!

ზღვა და კენჭი

– დიდი ზღვის პირას ცხოვრობს
ერთი პატარა კენჭი.
– ეგ ზღვა სად ცხოვრობს ნეტა?
– ზღვა ცხოვრობს კენჭის გვერდით.

ხან თოლიებთან ერთად,
ხან კი, ზღვა მღერის მარტო.
თუ მოინყენს ან ლელავს,
პატარა კენჭი ართობს.

ხან დელფინებთან ერთად
დარბის აღმა და დაღმა.
ხან ბავშვებს დასდევს, წუნავს
მისი კამკამა ტალღა.

ეთამაშება გემებს,
მეზღვაურებს და თევზებს,
მაგრამ დიდი ზღვა მაინც
სულ პატარა კენჭს ეძებს.

მას მოუყვება მხოლოდ
უცხო ნაპირზე ნანახს,
კენჭიც ჩაიკრავს გულში,
ასე დიდსა და ლამაზს.
მზეც მიაგებებს ხოლმე
მეგობრებს გულთბილ სალამს.

შენც ასე იმჯები?

დათვის ბელი კბილს იხეხავს,
 ჯაგრისით და ტკბილი პასტით.
 თან ბურღუნებს: – რა კარგია
 გემრიელი პასტა პანტის!
 გალოკა და გამოლოკა
 ჯაგრისი და გემოს ატანს,
 ალბათ, კოვზი თუ ჰგონია,
 გაულვივდა დათვის მადა.
 ბოლოს კიდევ მოიყუდა
 გამოცალა მთელი ტუბი,
 საყვარელი პანტის ხათრით
 პასტა სანსლა ქაფი-ქუფით.

ცალქი ღეჰები

დევის ქალი მელანია
 ორთავ თვალთ ელამია.
 ცხრა შვილისთვის ფაფას ხარშავს,
 იხრუკება ფესტამლიან.
 სამი სოფლის სამყოფელი
 ქვაბში ჩაუყრია შვრია,
 სამი დღეა ქვაბი უდუღს,
 სამი წყარო დაუშრია.
 ცხრავე შვილი ცხრა-ცხრა გობით
 სუფრის გასწვრივ დაუსხია,
 ცხრა ჩარეკი ფაფითაც კი
 ვერც ერთი ვერ გაუძლია.
 დევთ გაუდით რია-რია,
 რა ქნან?! –
 ცხრა-ცხრა პირი აქვთ და
 მუცელი კი, ზიარია.
 ატირებულ ბოლოლა დევს
 დედიკოსთან ენა მიაქვს:
 – ჩემმა ძმამ თქვა, ჩაგყლაპავო,
 თუ არ მაჭმევ შენს წილ შვრიას!
 ფხიკეს, ლოკეს ქვაბის ძირი,
 დააყოლეს ცივი წყალი,
 მაინც ყაყანებდა ცხრავე,
 გადარიეს დევის ქალი.
 მიაღაგა მელანიამ
 თეფშ-ქვაბ-ჯამ-დოქ-ხელადიან
 და საშველი რომ ვერ ნახა,
 კარგად ტყიპა ყველანი
 –აააააააააააააააააააა!

ზღარბი მართა

ამ პატარა სახლში ზამთარს
 გაატარებს ზღარბი მართა.
 ზამთარს თურმე ძილში გალევს,
 არც შეჭამს და არც წყალს დალევს.
 მერე მოვა გაზაფხული
 აძგერდება მართას გული,
 გაიღვიძებს, თვალს გაახელს
 დაინახავს ლამაზ ბალებს:
 აყვავებულს, მზიანს, ფერადს.
 გადაიცვამს ეკლის პერანგს,
 წამოხტება და შესძახებს:
 „ძილს ღვიძილი სჯობსო ბევრად!“
 ბალს დაივლს, ეზოს, მინდორს,
 ისადილებს, თავს გაირთობს.
 ივლის, ივლის, ჩუმად, ნელა
 ჩვენი ზღარბი, ბურთისხელა.
 ხვლიკს, კალიას, თავს თუ მახრას,
 ყველას მოიკითხავს, ნახავს.
 ზაფხული რომ მოვა, მწიფე,
 გამოაცხობს ხილის ბლითებს.
 ბალახებში ითამაშებს,
 მშვიდად, არ დააფრთხობს ბავშვებს.
 მერე შემოდგომაც მოვა,
 მართა იტყვის: ძილის დროა!
 რას დაიგებს? – ფოთლის ლოგინს!
 სუსხი ძილსაც სწრაფად მოგვრის.
 „ტკბილი ძილი ჩვენც და თქვენცო!“ –
 ზღარბუკებმა ასე თქვესო!

იური მამლეევი

იური მამლეევი – რუსი მწერალი, დისიდენტი, ფილოსოფოსი. დაიბადა 1931 წლის 11 დეკემბერს ქალაქ მოსკოვში. 1956 წელს დაამთავრა მოსკოვის სატყეო-სამეურნეო ინსტიტუტი. 1957 წლიდან 1974 წლამდე ასწავლიდა მათემატიკას საღამოს სკოლებში, მაგრამ მისი მოღვაწეობის ძირითადი სფერო მაინც ლიტერატურა იყო. მისი მოთხრობები, რომანები, ფილოსოფიური ესეები ჩუმად ვრცელდებოდა დაბეჭდილი თაბახის ფურცლებისა და ხელით აკინძული წიგნების სახით, ვინაიდან საბჭოთა პერიოდიკაში მათი გამოქვეყნება შეუძლებელი იყო. 60-იან წლებში მის ბინაში თავს იყრიდნენ ე.წ. „არაოფიციალური კულტურის“ შემოქმედები, მხატვრები და მწერლები: ლეონიდ გუბანოვი, გენრიხ საპგირი, ლევ კროპივნიცკი, ალექსანდრ ხარიტონოვი, ვენედიქტ ეროფეევი და სხვები.

1974 წელს იური მამლეევს ცოლთან ერთად დაატოვებინეს საბჭოთა კავშირი. ის ემიგრაციაში წავიდა აშშ-ში. იქ კითხულობდა ლექციებს არაერთ ცნობილ უნივერსიტეტში, პარალელურად კი მუშაობდა კერნელის უნივერსიტეტში. 1983 წელს იური მამლეევი საცხოვრებლად პარიზში გადავიდა, სადაც კითხულობდა ლექციებს მედონის რუსული კულტურის ინსტიტუტში, ხოლო შემდგომ – პარიზის სახელგანთქმულ აღმოსავლური ცივილიზაციების ინსტიტუტში. ემიგრაციაში ყოფნისას მისი ნაწარმოებები ითარგმნა ოცზე მეტ ენაზე და გამოიცა მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, 90-იან წლებში, იური მამლეევი დაუბრუნდა რუსეთს. სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ, მთელი ოცი წლის განმავლობაში, რუსეთში გამოიცა მისი ოცდაშვიდი წიგნი. მისი ლიტერატურული მოღვაწეობა არაერთი ლიტერატურული პრემიითაა აღნიშნული. მათ შორისაა ანდრეი ბელის საერთაშორისო პრემია (1993) და პუშკინის სახელობის პრემია (გერმანია, 2000).

პალუბა

იდგა 1994 წელი. ხელფასს ამ არცთუ მსხვილ, მაგრამ ხმაურიან დაწესებულებაში კუბოების სახით გასცემდნენ.

– ვისაც უნდა წაიღოს! – შლიდა ხელებს უფროსობა. – ფული ჩვენ არ გვაქვს! არ გამოგვიყვეს! ჩვენ ხომ ბიუჯეტზე ვართ?! კიდეც კაი, კუბოები მაინც დაგვანის!.. ისე, კუბო უკეთესიცაა, ვიდრე სულ არაფერი!

– ეგაა ზუსტად! – უხერხულად იმუშნებოდა დაქვემდებარებული თანამშრომლობა. – კუბოსგან მაგიდის გაკეთება მაინც შეიძლება... ბოლო-ბოლო ბაზარზე გაიტან და გაყიდი...

– მე არავითარ კუბოების აღებას არ ვაპირებ! – განაცხადა დამლაგებელმა კანია ტუპიკოვამ. – მირჩევნია შიმშილით მოვკვდე, მაგრამ კუბოებს არ ავიღებ!

უმრავლესობა არ ეთანხმებოდა კანიას და მაინც დადგა გრძელი რიგი კუბოებზე. არიგებდნენ მათ მართლაც ხელფასის გაცემის დღეს და თან ხელსაც აწერიდნენ უწყისებზე.

– ჩვენ აქ დემოკრატია გვაქვს! – ყვიროდა უფროსობა. – ჩვენ არავის მოვატყუებთ!

– კუბოებიც არაფრად ვარგა! – იჭმუნებოდა ამ კანტორის ძველი თანამშრომელი ბორის პორფირიევიჩი სუჩკოვი. – ჩამონერილებს ჰგავს!.. ასეთ კუბოში ჩანოლაც კი თავის მოჭრა და სირცხვილია!

– აბა, სად წახვალ? – პასუხობდა ენერგიული და ენასხმარტალა, ტანმოკლე თანამშრომელი გოგო. – აი, მე უკვე ამ ხელფასზე ორი კუბო მივიწერე! იქნებ და ვკვდები?.. და ამ დროს, კუბოები აგერ თან მაქვს...

– ეგეც მართალია! – ყვიროდნენ რიგში. – ჩვენ ჩვენსას ავიღებთ!.. უარს არ ვიტყვით!

ბორის პორფირიჩმა ფიქრით გადასიებული თავი დააქნია. არადა, იქნებოდა ასე ორმოცდახუთი წლის, მუშახელის შესახედაობის და თან ყოვლად გაკვირვებული მზერის მქონე პიროვნება.

რიგს დაემატნენ მუშახელის ნათესავები, რადგანაც კუბო, მოგეხსენებათ, არაა მსუბუქი ნივთი და კი უწევდა ზოგიერთს მათი თრევა ხუთ-ექვს კილომეტრზე და ამ დროს გარშემო ხომ ცოცხალი ხალხი გახვევია – სიფათს აგახვევენ... და რას აღარ კიდეც...

ბორის პროფირიჩი მარტო მოვიდა კუბოს წასაღებად, ცოლ-შვილის გარეშე, ურიკით. ისე, ამ ურიკით, რომ მოენდომებინა, ლამის მთელი სასაფლაოს გადატანაც კი შეეძლო. ახალგაზრდობაში ის ლოთობით იჭრიდა თავს და მამისს, არცთუ იშვიათად, მისი წაღება სწორედ ამ ურიკით უწევდა ლუდხანიდან სახლამდე. მოკლედ, იმდროინდელი იყო ურიკა და, მიუხედავად იმისა, რომ ის არაერთხელ გაელრღნათ ქუჩის ავტოლებს, თავად ბორიასთვის პირი არც ერთხელ არ დაეკარებინათ. ახლა მას ეს ურიკა კუბოების გადატანაში ეხმარებოდა და უკვე თავად ურიკა წააგვდა კუბოს, მაგრამ ეს უკვე სულ სხვა, წარმოუდგენლად ფანტასტიკური მხრიდან.

გემრიელად დატვირთულებმა (კუბოები უიაფესი იყო, რაც შრომით კოლექტივში ისედაც ეჭვს აღძრავდა), სახლისკენ გასწიეს. გზად ცოტა ხნით ლუდხანაში შევლაც კი მოასწრეს და უფრო ამჩატებულებმა განაგრძეს სვლა.

სახლში, ჩაის სმისას, კვლავ კუბოების საკითხს განიხილავდნენ. მეზობელიც კი შემოეხეტა – შორსმჭვრეტელი და ხანშიშესული საქმის ოსტატი, მუსტიგინი.

– ჩვენ ჩაიდნებით გვიხდიან!!! – აყვირდა ის მაშინვე.

– ჩაიდნებით უკეთესია. – აწყნარებდა მას პორფირიჩის მეუღლე – ფუმფულა მუთაქასავით სონია. – უფრო მშვიდად იქნები!.. ჩაიდანია მაინც!.. აქ კიდევ რალაცნაირი სევდა და საშიში ამბავია! აგერ, შეხედეთ, რამდენი დაგროვდა! როგორ არიან აყუდებული კედელზე პინგვინებივით!

– რა საშიში, დედი? – უხეშად შეეპასუხა ოცი წლის შვილი იგორი დედას. – ხე და კუნძი მაინც ხე და კუნძია! რითი მოგაქვს თავი და პროფესორობ აქ?

– გადი აქედან, იგორ! – მკაცრად აწყვეტინებდა ვაჟს ბორის პორფირიჩი. – ერთი ძაღლის ლეკვი ხარ და მაინც მშობელ დედას უყეფ!

ამ დროს მუსტიგინი კუბოებს ათვალიერებდა.

– ეს ხომ ნახმარი კუბოებია?! – აყვირდა უცებ ის სულ სხვა ხმაზე.

– რას ქვია – ნახმარი?! – იწივლა სონიამ.

– უკვე გამოყენებულები! – გაშალა ხელები მუსტიგინმა. – გაფუჭებულები, ერთი სიტყვით! მიცვალებულნახმარები!.. რა, ვერ ვხედავ, გგონიათ?.. ყნოსვა მაქვს უბედური! მე მაგათ სუნს მაშინვე ვანსხვავებ და ვგრძნობ!

– არ არსებობს! – შეშინებული სურკოვი მაშინვე კუბოებს მივარდა. – ეს რა უბედურებაა?!

– ღმერთო, მართლა რა უბედურებაა? – აჯღნავლდა გამოცარიელებული სონია.

– კრინტი, სონკა! მე მერამდე მივალ! – და სურკოვმა კუბოები ახლომხედველივით შეათვალიერა.

მუსტიგინი კრიახებდა, თავს იმხნევებდა და მარჯვენა ხელით უთითებდა კუბოებში რალაც მუქი ფერის ლაქებზე – როგორც ნაწოლების დატოვებულ კვალზე, ხოლო ერთ კუბოში ნარწყევის კვალზეც კი მიანიშნა საზოგადოებას.

– პირველად მესმის, რომ მკვდრები არწყევენ! – აიძაგრა სონია. ვაჟმა, იგორმა, ამჯერად დედას დაუჭირა მხა-

რი, მაგრად მამა-სურკოვი სულ სხვანაირად ვარაუდობდა.

– უბრალოდ წუნიანი კუბოებია, – დაასკვნა ბოლოს. – თავიდანვე როგორ ვერ შევამჩნიე?!

– და ნარწყევს რა ვუყოთ? – იკითხა იგორმა.

– ხომ შეიძლებოდა, ცოცხლებს ჩაერწყიათ?.. – რიტორიკულად უპასუხა სურკოვმა. – რა არ ხდება ნაბახუსეზე... შებოდილდნენ, ალბათ... ალბათ, წაიქცნენ... დიდი ამბავი!

– და ნარწყევი რა შუაშია?! – უფრო გაბრაზდა სონია. – ზეციდან ჩამოიღვარა?

– ჩუმად! ჩუმად! – შეეშინდა მუსტიგინს. – რას მკრეხელობ აქ?

– ყველაფერში კოსნია კრიურკოვია დამნაშავე! – ბოროტად გამოუვიდა ბორის პორფირიჩის. – ეგ გასცემდა ხელფასს... ჰოდა, შემომტენა ნახმარები! მეგობარი ჰქვია ამის შემდეგ?! მე მილაღატა!!!

– მაგას ხომ სულ შურდა შენი?! – ჩაეჩხირა სონია. – სწორედ მაგ შურია-ნობის გამო შემოგტენა...

– სამწუხაროა! – გადააქნია თავი მუსტიგინმა. – არადა, კუბოები უნდა იყოს ნაღდი!.. ეს ხომ ვალუტაა?! – და მან ქვედა ტუჩი გადმოფლაშა. – თან ხელფასის მაგივრად! თან საერთაშორისოები!.. ხომ ყველგან კვდებიან? მთელ დედამიწაზე?

– მე მაგ კონკას ამას არასდროს ვაპატიებ! – მტკიცედ და პირქუშად განაცხადა ბორის პორფირიჩმა. – სიფათსაც დავუჩიქვავ ამ ნარწყევიანი კუბოთი!

– გადაცვალე ჯობია... კარგად გამოვა! – ნამტირალევი ხმით ჩაეჩარა ისევ სონია. – რა საჭიროა მტრების დაგროვება?.. ისიც დაგიმახსოვრებს!

– აბა, რა, მამი! – სოლიდურობა გაუჩიოა ხმაში იგორმა.

– უთხარი, რომ რალაც აგერია... – ნერვიულმა შიშმა გადასძალა სონიას. –

ყველას მოსდის ხოლმე... და უთხარი, რომ მშვიდობით იყოს ყველაფერი! გადაცვალე კუბოები და ყველაფერი დალაგდება... ამათ მაინც ვერ გაყიდი... ყველაზე ღარიბებზეც კი... უბრალოდ, კუბო ხახაში არ ჩაუდო, გესმის, ბორია?

– რა გაეწყობა? დღეს უკვე გვინა, ხვალ შაბათია... – მოიწინასავეთ სუჩკოვმა. – უსიამოვნოა მაინც! ყოველთვის ეგეთ შარში ვართ! პროფკავშირშიც ვიტყვი, რომ ხელფასი ნახმარი კუბოებით აღარ გასცენ!.. ეს ჩვენი მოთმინებაც უსასრულო ხომ არაა??

ყველა ისევ მაგიდას შემოუსხდა.

– და იქნებ, ის წუნიანი კუბო მოიშორო ჯერ? – წავიდა ოცნებებში სქელ ლოყაზე მუშტამოდებული სონია. – რა მერე? აგერ, ამბავი მოიტანეს – მრაჩკოვებს ახლახან ბაბუა მოუკვდათ. სანყლები არიან ეგენი... სად აქვთ ნორმალური კუბოს ყიდვის თავი... შეატენე მაგათ! და კრიუჩკოვისიანებს სჯობს შეეშვა! რა, ვერ ცნობ ადამიანს? ეგ შენ მაშინვე ცოცხლად შეგჭამს, თუ მართლა ჩაგიგდო ხელში...

– მაინც არ შევარჩენ! – ამოიგმინა სუჩკოვმა.

ჰოდა, მომდევნო დღეს წავიდა კიდევ იმ უკვე ნახმარი და ნარწყევინი კუბოს გასაყიდად. მრაჩკოვებთან სწრაფად შევიდა, შევიდა კი არა, უფრო შევარდა...

– ბაბუა მოგიკვდა, ანისია? – ზღურბლიდანვე იყვირა ბორის პორფირიჩმა.

– ყველამ იცის უკვე, რომ მოკვდა!

– აი, მეც, დასახმარებლად მოვედი. კაი კუბოს მოგცემ იაფად! თორემ რა ვჭამოთ? აღარაფერია. ხელფასს კუბოებით გვიხდიან.

– ეგ მეც გავიგე!

– თუ გაიგე, აიღე ბარემ! რაღას უცდი?

სუჩკოვი ისე გადაჭრით და უხეშად მოქმედებდა, რომ ანისია ფედოროვნა ბოლოს და ბოლოს დანებდა.

– ავიღებ, ავიღებ! – ჩაიღრუტუნა

ბოლოს. – უბრალოდ, ფული არაა! იქნებ, ჩაიდნებით აიღო?

– შენა, დედილო, ემაგ სიტყვებისთვის ჩაგიკაკუნო გინდა?! – ამძვინვარდა სუჩკოვი.

– რა აზრი აქვს ჩაკაკუნებას? – თავს იცავდა ანისია. – ფული მაინც არაა... გინდა მიკაკუნე და გინდა – არა!

სუჩკოვმა სახლში გადაირბინა.

– აიღე, აიღე! – მოუწოდა მას სონიამ. – და ნუ იქცევი საქონელივით! ყველანაირად, ჩაიდანე უკეთესია, ვიდრე კუბო. მშვიდობიანია. მყუდროა. მთლად უკეთესი – სამოვარებით თუ აიღებ!

– რა სამოვარები აქვს რო მაგას?

– სულ ერთია. აიღე!

სუჩკოვმა ვაჟი იხმო. ორმა მიათრიეს იქამდე კუბო. მიიძღრნებოდნენ ტრამვაის ხაზების გავლით – ხალხის წყევლისა და დედის გინების კორიანტელში. ურიკა არ გამოუყენებიათ – თავიანთი ძალებით მიჰქონდათ.

მრაჩკოვები კუბოს გონებასუსტებით დახვდნენ.

– როგორიც არ უნდა იყოს, მაინც კუბოა, – თქვა ანისიას დამ. – კუბოები ქუჩაში არ ყრია... აჰა, თფუი! ამხელა ტვირთი ჩამოგვეხსნა მხრებიდან!

სუჩკოვმა ტომარა ჩაიდნებით აავსო, მაგრამ ყველა რალაცნაირად წაუძველებდა, თუმცა ჩანდა რამდენიმე ნახევრად ახალიც. ანისიას სუჩკოვი ცივად გამოემშვიდობა (ვაჟი უფრო ადრე გაიქცა), გადაიკიდა ტომარა ზურგზე და სახლისკენ გასწია. გზაში სასმელიც ჩაარტყა და ჩაიდნების ნახევარიც დაამსხვრია.

მრაჩკოვები კუბოთი კმაყოფილები დარჩნენ.

– სარფიანი გარიგება იყო! – დაასკვნეს თან.

აი, ბორის პორფირიჩს კი მთელი სცენის გადატანა მოუხდა.

– ჩაიდნები თითქმის ყველა დამსხვრეულია! – აწივლდა სონია. – ეგ როგორღაა? იმათ ხელფასს დამსხვრეუ-

ლი ჩაიდნებით უხდიან?! არ მომატყუო! სურკოვი დაფიქრდა.

– ანისიამ მითხრა, რომ ახლები მისცეს, მაგრამ გაბოროტებულებს ჯინაზე თვითონ დაუმტვრევიათ. მეც შემომემტვრა ორი ცალი, სანამ სიმწრისგან ვსვამდი. სულს ნუ იტანჯავ, სონია, ნუ იტანჯავ!

სონია ქმარს დამორჩილდა.

– კაი, ჰო. დაჯე, აგერ ბურღულის ფაფა ჭამე. მეტი მაინც არაფერია სახლში. დაქანცულს გავხარ...

სურკოვი მორჩილად შეუდგა ფაფის ჭამას. სონია მას თვალს არ აცილებდა. სურკოვმა ფაფას ბოლო მოუღო და კოვზი გალოკა.

– ბორია, – ფრთხილად დაიწყო სონიამ. – მე მგონი, მუსტიგინმა გააზვიადა! მე, ჩვენს კუბოებში, ყველაში ვიძრომიალე. ის კუბო, შენ რომელიც მიაცვალე, მართლაც ნარწყევია იყო, სხვები კიდეც – სუ-სუ არაფერი! სუფთა კუბოებია, სარკეებივით! მხოლოდ ერთია – მიცვალებულის სუნით ყარს და საეჭვოდაც გამოიყურება.

– რომელი?

სონიამ მზერით მიათითა კუბოზე, რომელიც სასადილო მაგიდასთან ახლოს აეყუდებინათ.

– კაი იქნებოდა, ესეც გაგვესაღებინა სასწრაფოდ... – განაგრძობდა სონია ჩაის სმის პარალელურად. – მართლა არაა სასიამოვნო! იქნებ, მიცვალებულს კიბო ჰქონდა ან ქოლერა? ხვალ უქმეა. ნაილე ბარემ ბაზარში შეუმჩნევლად. ხორცის ნაჭერზე მაინც გადაცვალე!

– რა ბაზარში წალება? – გაბრაზდა სურკოვი და თეფშს მუშტი უთავაზა. – შენ რა, „ახალი რუსი“ ხომ არ გგონივარ, სულ ვაჭრობა-ბარიგობაზე რომ მიბიძგებ?

– აუ, ბორია, რა გაყვირებს? დაფიქრდი აბა, ხვალე რა ვჭამოთ? პურიც კი აღარაა.

სურკოვი ჩაფიქრდა.

– აი, რა! – თქვა მერე რიხით. –

სოლნცევებთან მისვლაა საჭირო!.. ახლავე!

– მაგათ ხომ კუბოებით აქვთ სავსე სახლი? – სონიამ გაკვირვებისგან პირიც დააღო.

– „კუბოებით აქვთ სავსე!“ – გამოაჯავრა სურკოვმა. – უშენოდაც ვიცი! მაგრამ მაგათ ის კუბოები უკვე გამოიყენეს. მთელი ბინა კუბოებშია და ყველას თავისი დანიშნულება აქვს. ხანდახან შვილიშვილსაც კი კუბოში აბანავენ... ბავშვისთვის სასარგებლოაო... იქნებ ჩვენიც გამოიყენონ რამეში... ერთი კუბო საჟურნალე მაგიდასავით აქვთ, მეორე – ჭუჭყიანი სარეცხისთვის, მესამე რატომღაც ჭერზე ჩამოკიდეს – ამბობენ, ლამაზიაო!

– თუ ეგრეა, მიდი!

სურკოვი შეშლილივით წამოხტა, სასადილო მაგიდასთან აყუდებული კუბო ზურგზე მოიგდო და გაიქცა.

სონია მარტო დარჩა. იგორი ისედაც კაი ხანი იქნებოდა, სადღაც იყო გამქრალი. „აღბათ, ღამით თუ მოვა... – გაიფიქრა სონიამ. „კატაც კი სადღაც გაქრა...“ რაღაც საგანგაშო ედგა სულზე, არა იმიტომ, რომ ხვალისთვის საჭმელი აღარ დარჩათ, არამედ, აშკარად სულ სხვა, გლობალური შფოთიდან გამომდინარე.

– სულ ნუ ვიცოცხლებ! – გადანწყვიტა უცებ, მაგრამ იქვე უცებ ძალიან მოუნდა სიცოცხლე.

ბორის პორფირიჩი ნახევარ საათში დაბრუნდა. კუბოთი. ძლივს შემოეცია კარებში.

– რაო?! – წამოიყვირა სონიამ.

– სიფათი უნდოდათ დაემტვრიათ! მათი თოთხმეტი წლის ქალიშვილი ისეთს ღრიალებდა, ყველა მეზობელი დაფეთდა. თურმე, სანოლის მაგივრად, ისედაც კუბოში უწევს ძილი და უკვე ყელში ამოუვიდა! რაო? ამ კუბოს რომელი მიმართულებით ვუბიძგოთო, ყვიროდა. კიო, მამილო ყველაფრის ოსტატია, მაგრამ იქნებ მორჩეთ უკვეო!

დედამაც მხარი დაუჭირა და დედა-
დათვით ბრძენად.

სონიამ ამოიხრა:

– ღმერთს დიდება, რომ გამოასწა-
რი!

– მაგას არა უშავს, მაგრამ ეს კუბო
მაინც არაა კარგი... მოსაშორებელია!
დანარჩენებს იმ კვირაში კარტოფილ-
ზე გადავცვლი. მე ვიცი – სადაც! –
ჩაილაპარაკა ბორისმა და მაგიდას ჩა-
მოუჯდა. – თვით პუზანოვთან! მაგას
ნაქურდალი კარტოფილი აქვს. რაშიც
გინდა გაგიცვლის! ნაქურდალი არას-
დროს ენანება...

– გავძლებთ როგორმე!.. იგორს უკ-
ვე თვითონ გააქვს თავი. აბა, როგორ?
სხვანაირად ხომ დავიხოცეთ? რა დროს
ინსტიტუტებია? მაგრამ ეს კუბო კი
მართლა რაღაც საშინელებაა...

– რას გადაეკიდე შენც? კუბო კუ-
ბოა მაინც. კი ბატონო, სადაგელი კუ-
ბოა! დეფექტიანია, მაგრამ მაინც კუ-
ბოა... კუბოები ლუდხანაში არ ყრია...
თავისი ფასი აქვს...

სონია საკუთარ თავს ჩაულრმავდა.

– შენ ჯერ უსუნე კიდევ ერთხელ,
ბორია! როგორია, ნახე!

– კაი. შენი სიყვარულის გამო დავ-
ყნოსავ, ეგრე იყოს!

სუჩკოვი კუბოს მიუახლოვდა და
მის ყნოსვა-შემოწმებას შეუდგა. ალაგ-
ალაგ უკაკუნებდა კიდევ.

– ნუ აკაკუნებ! ეშმაკი მოვა! – შეე-
შინდა სონიას.

– სონია, კი მაგრამ გვამის სუნი არ
შეიძლება ამდენი ხანი დარჩეს. კაი, და-
ვუშვათ, რომ გაუშვებს ჩუმიად ეს კუბო
მარცხნივ... – როგორც იქნა, ამოთქვა
სუჩკოვმა. – და წესით, განმინდეს კი-
დეც წინა მიცვალებულისგან, მაგრამ
სუნი ხომ ისედაც უნდა გასულიყო?
მიცვალებულიდან მაშინვე სახელფა-
სოდ ხომ არ გაამზადებდნენ? სუნი უნ-
და გასულიყო!

– უნდა გასულიყო, მაგრამ არ გასუ-
ლა! – გაჯიუტდა სონია. – ეგაა საეჭვო

ზუსტად! რატომაა ამდენ ხანს მიცვა-
ლებულის სუნი კუბოში? დავიჯერო,
შენ ვერ გრძნობ?

– მგონი, სუ-სუ ცოტას – კი
ვგრძნობ... – გახევებულმა ჩაილაპარა-
კა სუჩკოვმა.

– არავითარი მგონი და არავითარი
სუ-სუ ცოტა! – მტკიცედ შეეპასუხა
პუტკუნა სონია და კუბოს მიუახლოვ-
და. – პირდაპირ გეტყვი, ბორია! რაც
არ უნდა წარმოუდგენლად ჟღერდეს,
ეს კუბო კაცის გვამის სუნით ყარს. აი,
ზუსტად! მე ქალი ვარ და ყოველთვის
გავარჩევ კაცის გვამის სუნს ჩვენის-
გან... ანუ ქალისასგან.

– სულ ამაბნე! – წამოიყვრა ბო-
რის პორფირიჩმა. – ნუ ხულიგნობ, სო-
ნია! ეს კუბო, პირდაპირ ვიტყვი, ნაგა-
ვია და არა კუბო, მაგრამ გვამის სუნი
თითქმის არ იგრძნობა. რაა ეს, ქიმიის
კანონებს რომ არღვევ აქ?

– საკუთარი მოსაზრებები ყველამ
თავისთვის დავიტოვოთ, ბორია! –
მშვიდად გაეპასუხა სონია. – მოვიდეს
იგორი და იმანაც დაყნოსოს. ფხიზელი
მაინცაა...

– ეგ ტვინითაა ფხიზელი, თორემ, ხომ
ვიცი – მოვა მთვრალი! რას გაარჩევს?
მოდის, ყველას სჯობს კარტი ვითამაშოთ!
– შესთავაზა ცოლს სუჩკოვმა.

და ითამაშეს კარტი.

უკვე ბნელდებოდა. სონიამ სამოვა-
რი შემოდგა, საწოლის ქვეშიდან გადა-
ნახული რამდენიმე ორცხობილა ამოი-
ღო. კატა არ მოდიოდა.

სადღაც რვისთვის კარზე მოაკაკუ-
ნეს. ბორის პორფირიჩმა გააღო. კარში
მუსტიგინმა შემოჰყო თავი.

– თქვენთან სტუმარია, სონია! ბი-
ძათქვენისგან!

– ოჰ, არტემ ნიკოლაევიჩისგან? პენ-
ზა! – წამოიძახა სონიამ.

მუსტიგინის ზურგს მიღმა გამოჩ-
ნდა ყოველმხრივ უსახური ბერიკაცი
– ჩამოხეულებში, დაძინილი, რაღაც-
ნაირად ნახმარივით, გაცვეთილი, სულ

მუქ ლაქებში.

– მობრძანდით! – გაეპასუხა სონია.

სუჩკოვმა წარბეკრულმა გახედა ცოლს.

– ჰოო! ბიძია ყოველთვის ისეთი საოცარი იყო! – გაეცინა სონიას. – და ხალხიც გარშემო ყველა ისეთი საოცარი ჰყავდა. მობრძანდით, მობრძანდით, ბერიკაცო!

ბერიკაცმა მიმოიხედა და ცხვირი მოიწმინდა. მუსტიგინი კარს მიღმა მიიმალა: თავისთან დაბრუნდა.

– ეგეთი რატომ ხარ, ბაბუ? – ცოტათი უხეშად გამოუვიდა ბორის პორფირჩის.

ბერიკაცმა უეცრად მას ჭაღარა და მოშვებული წარბების ქვემოდან ობიან-ნესტიანი და შემზარავი მზერით გამოხედა და თავად ბერიკაცსაც უცებ რაღაცნაირი, იდუმალი იერი დაედო. სონიას შეეშინდა.

– იმ კუბოდან ვარ მე! – ცივად ამოთქვა ბერიკაცმა და ყროლიან კუბოზე მიუთითა.

ცოლ-ქმარი დამუნჯდა.

– ჩემი კუბოა ეს!.. თან წავიღებ! – და ბერიკაცი მძიმე ნაბიჯით გაემართა კუბოსკენ. – სხვის კუბოებს არც უნდა გაეკაროთ! – მკაცრად ჩაილაპარაკა მან, ცოლ-ქმარს გამოხედა და დიდი, შავი საჩვენებელი თითი დააქნია.

თითი უფრო ცოცხალი ჩანდა, ვიდრე მისი თავი მხრებზე.

მერე შემოტრიალდა და იგივენაირი ობიან-ნესტიანი, მაგრამ ამჯერად გამჭოლი მზერით ჩაათვალიერა თანამეცხედრეები.

– ჩემო შვილიკოებო, რაზედ მოგიწყენიათ? – ასწლოვან ხმაზე დაიჩიო ჩიფა მან. – მოდით, მოდით ჩემთან!.. შემოუსხედით მაგიდას! მე თქვენ ისეთ რამეს მოგიყვებით...

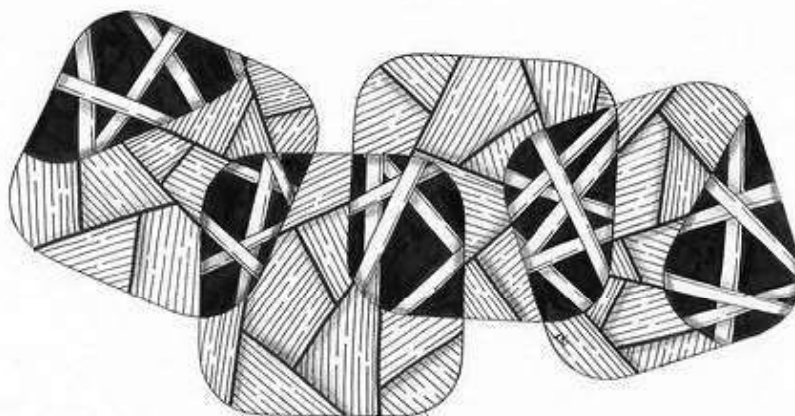
სუჩკოვები დასხდნენ.

დილით იგორი ფხიზელი დაბრუნდა სახლში. სახლში არც მშობლები ჩანდნენ და აღარც კუბოები. ყველაფერი დანარჩენი მთელი და ხელშეუხებელი ჩანდა.

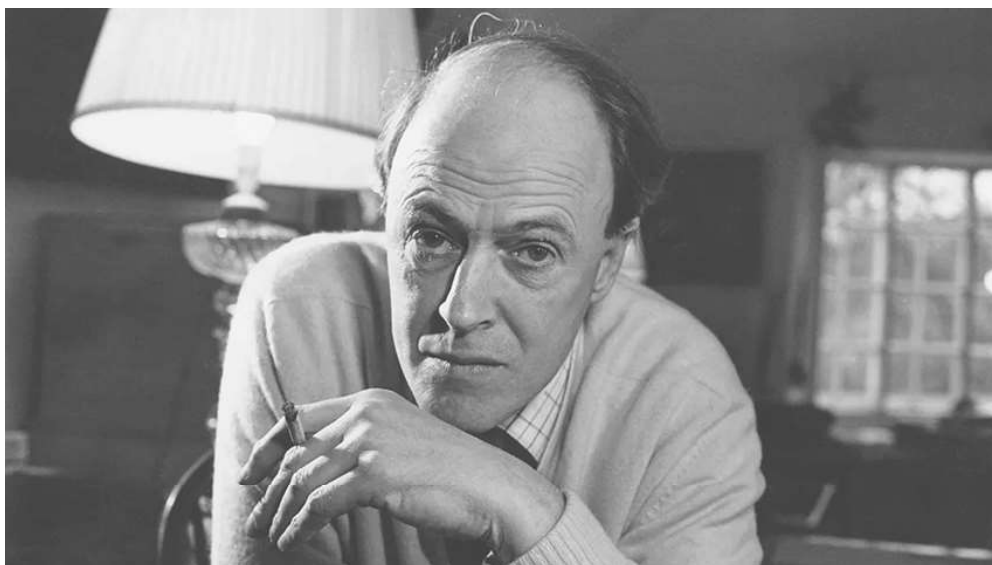
მერე მილიცია გამოჩნდა.

ცოლქმარი სუჩკოვები კი, სამარადისოდ გაუჩინარდნენ.

რუსულიდან თარგმნა
ბესო ხვედელიძე

როალდ დალი

დაბთხვეული ფოქსლი

უკვე ოცდათექვსმეტი წელია, რაც კვირაში ხუთი დღე, ნომერ რვაას თორმეტი მატარებლით ლონდონის სიტიში დავდივარ. ის არასდროსაა ზედმეტად გადაჭედილი და პირდაპირ ქენონ სტრიტის სადგურამდე მიყავარ, რომელიც ოსტინ ფრაიარსში მდებარე ჩემი ოფისის კარიდან მხოლოდ თერთმეტ-ნახევარი წუთის ფეხით სავალზეა. მუდამ მიყვარდა გარეუბნიდან შუა ქალაქამდე ხანმოკლე მგზავრობის პროცესი, სიამოვნებას მანიჭებდა მისი ყოველი წუთი და წამი. არის მასში რაღაც კანონზომიერი, რომელიც სასიამოვნოც არის და დამამშვიდებელიც ჩემისთანა ჩვევების ერთგული ადამიანისთვის და, ამასთან ერთად, ერთგვარი ნავმისად-

გომიცაა, საიდანაც მე რბილად, მაგრამ მყარად ვეშვები ყოველდღიური საქმიანი რუტინის ზღვაში. ის პატარა, საგარეუბნო სადგურია, სადაც, სულ ბევრი, ცხრამეტი ან ოცი კაცი თუ იყრის თავს რვაას თორმეტზე დასაჯდომად. ჩვენ ის ჯგუფი ვართ, იშვიათად რომ იცვლება და ბაქანზე ახალი სახის გამოჩენა, რაც იშვიათად ხდება, იქ მყოფთა შორის გარკვეულ უკმაყოფილო მღელვარებას იწვევს, დაახლოებით ისეთს, იადონების გალიაში უცხო ჩიტის შეგდებისას რომ ხდება. ჩვეულებრივ, როცა მე დილაობით სადგურზე მივდივარ, როგორც წესი, მატარებლის გასვლამდე რამდენიმე წუთით ადრე, ისინი უკვე იქ მხვდებიან – პოზიტიური, სო-

ლიდური, შეუპოვარი ხალხი, თავიანთი ადგილი რომ უკავიათ მათთვის შესაფერისი ქოლგებით, ქუდებით, ჰალსტუხებით და ილღიაში ამოჩრილი გაზეთებით. ისინი უკვე წლებია, არ შეცვლილან და ასე უცვლელნი რჩებიან, როგორც ავეჯი ჩემს სასტუმრო ოთახში. მე მომწონს ეს. მომწონს ჩემი ადგილიც – ფანჯარასთან, კუთხეში, სადაც გაზეთ „თაიმზს“ ვკითხულობ ხოლმე მატარებლის ხმაურსა და მოძრაობაში. მგზავრობის ეს ნაწილი, რომელიც სულ რაღაც ოცდათორმეტ წუთს გრძელდება, თითქოს ჩემს ტვინსა და ჭირვეულ ბებერ სხეულს მიმშვიდებს, როგორც ერთი კარგი ხანგრძლივი მასაჟი. მერწმუნეთ, სულიერი სიმშვიდის შესანარჩუნებლად არაფერია იმაზე უკეთესი, რაც რუტინულია და რეგულარული. მსგავსი დილის მგზავრობა დღემდე დაახლოებით ათი ათასჯერ მაინც მაქვს შესრულებული და, რაც დრო გადის, ის უფრო და უფრო მომწონს. ამავედროულად (რაც უადგილოა, მაგრამ საინტერესო), მე ერთგვარ საათად გადავიქეცი. დაუფიქრებლად გეტყვით, რომ ორი, სამი ან ოთხი წუთით დაგვიანების შემთხვევაშიც კი თავაუწევლად შემიძლია გამოვიცნო, თუ რომელ სადგურზე ვართ გაჩერებული. ფეხით სავალი გზა ქალაქის მეორე ბოლოში მდებარე ქენონ სტრიტიდან ჩემს ოფისამდე არც ძალიან გრძელია და არც ძალიან მოკლე: ის ჯანმრთელობისთვის სასარგებლო პატარა გასეირნებაა ქუჩებში, რომლებიც იმ ჩემი თანამგზავრებითაა გადაჭედილი, ჩემ მსგავსად, ჩემნაირი დანესებული განრიგით რომ მიემართებიან თავ-თავიანთი სამუშაო ადგილებისკენ; და უფრო მეტ რწმენას მმატებს ის, რომ ვარ ნაწილი ამ სანდო, ღირსეული ხალხის ნაკადისა, რომელიც ერთგულად ემსახურებიან თავიანთ საქმეს და უსაქმოდ არ დაყიალობენ მთელი დედამიწის ზურგზე. მათი ცხოვრება ჩემსას ჰგავს – ზუსტი საა-

თის წუთების ისარივით კარგად მომართულს; ქუჩაში ჩვენი გზები ყოველდღიურად ხშირად იკვეთება ერთსა და იმავე დროს და ერთსა და იმავე ადგილზე. მაგალითად, როდესაც მე წმინდა სუითინის ჩიხის კუთხეში ვუხვევ, გამოირიცხულია, იქ პირისპირ არ შევეჩვხო შუახნის მოწესრიგებულ ქალბატონს, ცხვირზე ვერცხლის პენსნეთი და ხელში – შავი ხელჩანთით. მე თუ მკითხავთ, უმაღლესი რანგის ბუღალტერს ან, შეიძლება, საფეიქრო მრეწველობის რომელიმე მაღალჩინოსანს. შუქნიშანზე, ტრედნიდლ-სტრიტის გადაკვეთისას, ათიდან ცხრა შემთხვევაში გვერდი უნდა ავუარო ჯენტლმენს, რომელიც თავისი კოსტუმის ღილაკილოში ყოველდღე სხვადასხვა ჯიშის ბალის ყვავილებს იბნევს. მას შავი შარვალი და ნაცრისფერი გეტრები აცვია და აშკარად პუნქტუალური და უმნიშვნელო კაცის შთაბეჭდილებას ტოვებს; ალბათ, ბანკირია ან ჩემსავით იურისკონსული; უკვე მერამდენეჯერ, ბოლო ოცდახუთი წლის მანძილზე, ერთმანეთისთვის ქუჩაში აჩქარებით გვერდის ავლისას, ჩვენი თვალები ერთმანეთს წამიერად ურთიერთსიმპათიისა და პატივისცემის მზერით ხვდებიან. თითქმის ნახევარს იმ ადამიანებისა, რომლებსაც მე ამ მოკლე დისტანციის გავლისას ვხვდები, ჩემთვის უკვე კარგად ნაცნობი სახეები აქვთ, კარგი სახეები და, ამავე დროს, ჩემნაირი სახეები; ისინი ჩემი მსგავსი ხალხია – საიმედოები, მუყაითები, საქმიანები და არა ის დაუდგომლები, გაბრწყინებული თვალებით, ისეთით, იმ ეგრეთ წოდებულ ჭკვიან ტიპებს რომ აქვთ, რომლებსაც სურთ ქვეყანა გადააყირონ იმ თავიანთი ლეიბორისტული მთავრობებით, ჯანდაცვის სახელმწიფო სისტემებით და მსგავსი რაღაცებით. ასე რომ, როგორც ხედავთ, მე, ამ სიტყვის ნებისმიერი გაგებით, გარეუბანსა და ქალაქს შორის გამოკიდებული კმაყოფილი მგზავრი გახლავ-

ვართ, თუმცა, ზუსტად გამოხატავდა კი ფრაზა „კმაყოფილი მგზავრი“ ჩემს მდგომარეობას? იმ დროს, როცა მე ის პატარა ავტობიოგრაფიული სკეჩი დავწერე, რომელიც თქვენ ცოტა ხნის წინ წაიკითხეთ და რომელიც მე ჩემი ოფისის თანამშრომლებს შორის მსურდა გამეგრცელებინა, როგორც მოწოდება და მაგალითი – მასში მე ჩემი გრძნობების ჭეშმარიტი სურათი დავხატე; მაგრამ ეგ ერთი კვირის წინ იყო და მას შემდეგ სრულიად განსაკუთრებული რამ მოხდა. სინამდვილეში, ეს ისტორია გასულ სამშაბათს დაიწყო, სწორედ იმ დილას, როცა მე ხსენებული ნაწარმოების „შავი ეგზემპლარი“ ელვაშესაკრავიანი ჯიბით ქალაქში მიმქონდა; და ეს ჩემთვის იმდენად დროული იყო და ყველაფერი ერთმანეთს ისე დაემთხვა, ვერ დავიჯერებ, რომ მასში ღმერთის ხელი არ ერია. ღმერთმა ჩემი პატარა ესე წაიკითხა და თავის თავს უთხრა: „ეს კაცი, პერკინსი, ზედმეტად თავდაჯერებული ხდება. დროა, მას გაკვეთილი ვასწავლო“-ო. გულწრფელად მჯერა, რომ ზუსტად ასე მოხდა. როგორც გითხარით, ეს გასულ სამშაბათს იყო, აღდგომის შემდგომ სამშაბათს, თბილი, ყვითელი გაზაფხულის დილას; მე ჩვენი პატარა საგარეუბნო სადგურის ბაქანზე მიდი-მოვდიოდი, ილღიაში ამოჩრილი „თაიმზით“ და ჯიბეში „კმაყოფილი მგზავრის“ შავი ეგზემპლარით, როდესაც შევამჩნიე, რომ რაღაც რიგზე ვერ იყო. რეალურად, უცებ შევიგრძენი ის უცნაური, ოდნავ უკმაყოფილო განწყობა, ჩემს თანამგზავრებს რომ დაუფლებოდათ. შევჩერდი და ირგვლივ მიმოვიხედე. ზუსტად ბაქნის შუაგულში ვილაც უცნობი იდგა, ფეხებგაჩაჩხული და დოინჯშემოყრილი და გარშემოყოფთ ისე უყურებდა, თითქოს მთელი იმ ტერიტორიის ბატონ-პატრონი ბრძანებულიყო. მსხვილი, მკვრივი აგებულების კაცი იყო, რომელიც, უკნიდანაც კი ქედმაღალი და პირფერი ადამიანის

ძლიერ შთაბეჭდილებას ტოვებდა. უფრო გარკვევით რომ ვთქვათ, ის არ იყო ერთ-ერთი ჩვენგანი. ხელში, ქოლგის ნაცვლად, ხელჯოხი ეჭირა, შავი ფერის ფეხსაცმელების ნაცვლად, ყავისფერი ეცვა, თავზე ნაცრისფერი ქუდი სასაცილოდ გვერდზე ეხურა; მოკლედ, როგორც არ უნდა შეგეხედათ, ისეთი შთაბეჭდილება გრჩებოდათ, რომ ყველაფერი, რაც ეცვა, აბრეშუმით ბზინავდა. ამაზე მეტად აღარ დავკვირვებოვარ. პირდაპირ გვერდით ჩავუარე, თან ცაში ვიყურებოდი და, ვფიქრობ, ისედაც ცივ ატმოსფეროში ნამდვილი სუსხი შევიტანე.

მატარებელი მოვიდა. ახლა კი, თუ შეგიძლიათ, შეეცადეთ წარმოიდგინოთ, რა საშინელება განვიცადე, როცა ახალმოსული ჩემს კუპეში შემომყვა! ასეთი რამ ჩემთვის თხუთმეტი წელია არავის უქნია. ჩემი კოლეგები ჩემს ასაკს ყოველთვის პატივს სცემენ. ჩემთვის ერთ-ერთი პატარა, განსაკუთრებული სიამოვნებაა, როცა ჩემს ადგილზე მარტო ვზივარ, სანამ მინიმუმ ერთ ან ზოგჯერ ორ, ან სამ სადგურს არ გავივლი; და ა, ბატონო, ეს ბიჭი, ეს უცნობი, ჩემ წინ, სავარძელზე წამოჭიმული, ცხვირს იხოცავდა, „დეილი მირორს“ აშრივებდა და საზიზღარ ჩიბუხს უკიდებდა. გაზეთი ქვემოთ დავუშვი და მისი სახე მალულად შევათვალიერე. ის, ჩემი აზრით, დაახლოებით ჩემი ასაკისა იქნებოდა – სამოცდაორის ან სამოცდასამის, მაგრამ უსიამოვნოდ ლამაზი იყო. ყავისფერი, ტყავის მსგავსი სახე ჰქონდა, ისეთი, დღესდღეობით მამაკაცის პერანგების რეკლამებში რომ ვხვდებით – ლომებზე მონადირის, ცხენბურთელის, ევერესტის დამპყრობის, ტროპიკებში მოგზაურის და მრბოლელი იახტსმენის – ეს ყველაფერი ერთ სახეში გაერთიანებული. მუქი წარბები, ფოლადით ცივი თვალები, ჩიბუხის მუნდშტუკში ჩასობილი ძლიერი თეთრი კბილები. პირადად მე არ

ვენდობი ლამაზ მამაკაცებს. მათ ზედმეტად ადვილად ეძლევათ ცხოვრების ზედაპირული სიამოვნებები და ამ ქვეყანაზე ისე დადიან, თითქოს საკუთარ კარგ გარეგნობას თავიანთ თავს უმადლოდნენ. როცა ქალია ლამაზი, სანინალმდეგო არაფერი მაქვს. ეს სულ სხვა რამეა. მამაკაცში კი, ბოდიშს ვიხდი და, ეს თვისება აშკარად შეურაცხყოფელია. ასეა თუ ისე, ის ვაგონში ზუსტად ჩემ წინ იჯდა და მე მას „თაიმზის“ ზევიდან ვაკვირდებოდი, როცა მან უცებ თავი ასწია და ჩვენი თვალები ერთმანეთს შეხვდნენ.

„წინააღმდეგი ხომ არ იქნებით, ჩიბუხი რომ მოვნიო?“ – მკითხა მან და ის ხელის თითებით მაღლა აწია. ეს იყო სულ, რაც მან თქვა, მაგრამ მისმა ხმამ ჩემზე მოულოდნელი და უცნაური ეფექტი მოახდინა. მგონი, შევხტი კიდეც; შემდეგ რაღაცნაირად გავქვავდი და დაახლოებით ერთი წუთის განმავლობაში ვიჯექი და გაშტერებული ვუყურებდი, სანამ აზრზე მოვიდოდი და პასუხს გავცემდი.

– აქ მოწვევა ნებადართულია, – მივუგე მე. – ასე, რომ შეგიძლიათ ისე მოიქცეთ, როგორც გენებოთ.

– უბრალოდ, ვიფიქრე, ვკითხავ-მეთქი, – თქვა მან.

ისევ ის ხმა იყო, უცნაურად მჭახე, ნაცნობი ხმა, სიტყვებს რომ ანაწევრებს და ძალიან წვრილად და ძლიერად გარეთ აფურთხებს იმ სათამაშო ავტომატური იარაღის მსგავსად, ჟოლოს თესლებს რომ ისვრის. „ეს ხმა საიდან მეცნობა? სად მაქვს ადრე გაგონილი? რატომ არის, რომ მისი ყოველი სიტყვა თითქოს სადღაც, ღრმად, ჩემს მეხსიერებაში რომელიღაც პანანინა, სათუთ ადგილს ხვდება? ღმერთო ჩემო!“, – ვფიქრობდი ჩემთვის. – „თავი ხელში აიყვანე. ეს რა აბსურდია?“

უცნობი თავის გაზეთს მიუბრუნდა. მეც თავი მოვიკატუნე, რომ იმავს ვაკეთებდი, მაგრამ ამჯერად ისე ვიყავი

დაბნეული, რომ ყურადღების კონცენტრირებას ვერ ვახერხებდი და უცნობს სარედაქციო გვერდის ზევიდან მაღულად ვაკვირდებოდი. მართლაც, აუტანელი სახე იყო, ვულგარულად, თითქმის ავხორცულად ლამაზი; მთელი კანი ცხიმოვანი, გარყვნილი ბზინვარებით მოლაპლაპე. მართლა მყავდა თუ არ მყავდა ის ადრე ნანახი? დაფიქრდი და დავასკვენი, რომ მყავდა, რადგან ახლაც კი, როცა მას ვუცქერდი, განსაკუთრებულ დისკომფორტს განვიცდიდი, რომელსაც ბოლომდე სიტყვებით ვერ ავხსნი – ისეთს, რაც ტკივილთან, ძალადობასა და, შეიძლება, შიშთანაც კი არის დაკავშირებული. მგზავრობის დროს არც ერთი ხმას არ ვიღებდით, მაგრამ ფაქტი იყო, რომ მთელი ჩემი რუტინა ხუხულასავით ჩამოიშალა. ის დღე ჩამმწარდა, რაც, პირველ რიგში, ჩემს გუნება-განწყობილებაზე აისახა – იმ დღეს, ჩემი მომეტებული ენაგესლიანობა ბევრმა ჩემმა თანამშრომელმა საკუთარ თავზე გამოცადა, განსაკუთრებით ლანჩის შემდეგ, როცა საჭმლის მონელების პრობლემებმაც შემომიტირა.

მეორე დილას, ის ისევ იქ ბრძანდებოდა. შუაგულ ბაქანზე დაყუდებულიყო თავისი ხელჯოხით, ჩიბუხით, აბრეშუმის შარფით და გულისამრევად ლამაზი ფიზიონომიით. გვერდით ჩავუარე და ვინმე ბატონ გრამიტს მივუახლოვდი, ბირჟის მაკლერს, რომელიც აგერ უკვე ოცდარვა წელი იყო, რაც ამ მატარებლით ჩემთან ერთად მგზავრობდა. ვერ ვიტყვი, რომ მასთან ოდესმე რეალურად რამეზე მესაუბრა – ჩვენ, ამ სადგურის მგზავრები, თავშეკავებული ხალხი ვართ, მაგრამ, როგორც წესი, მსგავსი კრიზისი ყინულს ალღობს.

– გრამიტ, – გადავურჩულე მე. – ვინ არის ეს უტიფარი?

– მომკალი, თუ ვიცოდე.

– ძალიან არასასიამოვნო ვინმეა.

– ძალიან. მგონი, ჩვენიანი არ უნდა იყოს.

– ო, ღმერთო! – ამოიოხრა გრამიტმა.

შემდეგ, მატარებელი მოვიდა. ამჯერად, ჩემდა სანუგეშოდ, უცნობი სხვა კუბეში შევიდა, მაგრამ მეორე დილით ისევ მასთან ერთად ყოფნის პატივი მერგო.

– ესეც ასე, – თქვა მან და ჩემ მოპირდაპირე სავარძელზე გადაწვა. – ჩინებული დღეა, – თქვა და კიდევ ერთხელ ამეშალა უხერხული მოგონებები; ამჯერად უფრო ძლიერი, ვიდრე ადრე; თითქოს ყველაფერი ზედაპირზე ტივტივებდა, მაგრამ ჯერ კიდევ ხელით ვერ ვწვდებოდი.

შემდეგ პარასკევიც დადგა, კვირის ბოლო დღე. მახსოვს, სადგურისკენ რომ მივდიოდი, წვიმდა; აპრილის თბილი, შხაპუნა წვიმა იყო, სულ ხუთი ან ექვსი წუთი რომ გრძელდება, მაგრამ, როცა ბაქანზე ფეხი შევდგი, ყველა ქოლგა უკვე დაკეცილი დამხვდა, კაშკაშა მზე ანათებდა და ცაზე უზარმაზარი თეთრი ღრუბლები დაცურავდნენ. დათრგუნული ვიყავი. ეს მგზავრობა უკვე არანაირ სიამოვნებას აღარ მანიჭებდა. ვიცოდი, რომ უცნობი იქ იქნებოდა. მართლაც ასე მოხდა, ის ისევ იქ იყო, ისევ ისე ფეხებგაფარჩხული იდგა, იქაურობის ბატონ-პატრონივით; ამჯერად ხელჯოხს ჰაერში წინ და უკან დაუდევრად აქნევდა.

„ხელჯოხი! ეგ არის!“ – ტყვიანაკრავით ერთ ადგილზე გავქვავდი.

– ფოქსლია! – აღმომხდა ჩემდაუნებურად.

ახლოს მივედი, უკეთ რომ შემეთვალიერებინა. დამიჯერეთ, ჩემს სიცოცხლეში მსგავსი შოკი არ განმიცდია. ნამდვილად ის იყო, ფოქსლი, ბრუს ფოქსლი, ანუ დამთხვეული ფოქსლი, როგორც ჩვენ მას ვეძახდით. ბოლოს როდის ვნახე? – მაცადეთ, გავიხსენო – ხო, სკოლაში, მაშინ მხოლოდ თორმეტი ან ცამეტი წლის თუ ვიქნებოდი.

ამ დროს, მატარებელი მოვიდა;

ღმერთს შევთხოვდი, ჩემს კუბეში არ შემოსულიყო, მაგრამ ამაოდ. ქუდი და ხელჯოხი თაროზე ჩამოდო, შემობრუნდა, დაჯდა და ჩიბუხს მოუკიდა. თუ-თუნის კვამლში მისი საკმაოდ წვრილი ცივი თვალები მომაპყრო და თქვა:

– გადასარევი დღეა, არა? როგორც ზაფხულში, ისეა.

შეუძლებელი იყო, მისი ხმა სხვა ხმაში აგრეოდა. საერთოდ არ იყო შეცვლილი, მაგრამ რის მოსმენასაც მისგან ადრე ვიყავი მიჩვეული, იმაზე, რა თქმა უნდა, აღარ საუბრობდა.

„კარგი, პერკინს, კარგი, შე საძაგელო ბიჭუნავ. კიდევ ერთხელ გაგტყიპავ“, – ჩამესმა ყურში მისი ხმა. რამდენი ხნის წინ იყო ეს? ალბათ, დაახლოებით ორმოცდაათი წლის წინ. საოცარია, რომ ის თითქმის არ შეცვლილა. ისევ ისე ქედმაღლურად წინ გამოწეული ნიკაპი, დაბერილი ნესტოები, ძალიან წვრილი და ახლო-ახლოს ჩამჯდარი ზიზლით მომზირალი თვალები; იგივე ჩვევები – სახის ახლოს მოტანა, გზის გადაღობვა, კუთხეში მომწყვდევა; თმაც კი მახსოვს მისი – უხეში, ოდნავ ტალღოვანი, აქა-იქ ზეთნასმული, კარგად შეზავებული სალათივით. მახსოვს, ის თავის კაბინეტში, ტრილიაჟზე ბოთლით თმების მოსავლელ რაღაც მწვანე ხსნარს ინახავდა (როცა გაიძულებენ ოთახი დაალაგო, რაც იმ ოთახშია, ნელ-ნელა ყველაფერს სწავლობ და ყველაფერი გზიზღდება), რომლის იარლიყზეც სამეფო გერბი და ბონდ სტრიტზე მდებარე მაღაზიის სახელწოდება იყო გამოსახული, ხოლი მის ქვეშ კი წვრილი შრიფტით ეწერა – „მისი უდიდებულესობის, მეფე ედუარდ VII-ის პარიკმახერები“. ეს ფაქტი განსაკუთრებულად მახსოვს, რადგან ძალიან სასაცილო იყო, როცა მაღაზიას მეტი არაფერი ჰქონდა სატრაბახო, გარდა იმისა, რომ მისი პარიკმახერი იყო, ვინც პრაქტიკულად მელოტი გახლდათ – ანუ მონარქის.

ახლა კი ვიჯექი და ვუყურებდი, სავარძელში გადანოლილი ფოქსი გაზეთს როგორ კითხულობდა. უცნაური შეგრძნება დამეუფლა – მხოლოდ ერთი იარდი მაშორებდა კაცს, რომლის გამოც ორმოცდაათი წლი წინ თავს იმდენად უბედურად ვგრძნობდი, რომ ერთხელ თვითმკვლელობაც კი გავიფიქრე. ფოქსლიმ ვერ მიცნო; ამის საშიშროება აღარ არსებობდა, რადგან დიდი ხანია უღვაშს ვატარებდი. დარწმუნებული ვიყავი, რომ ამ მხრივ საფრთხე აღარ მემუქრებოდა, ამიტომ, შემეძლო მშვიდად ვმჯდარიყავი და მისთვის თვალი მედევენებინა.

ვიხსენებ და დიდი ხანია ეჭვიც აღარ მეპარება, რომ სკოლის პირველ კლასში სწავლის დროს ბრუს ფოქსლის ხელში საშინელი ტანჯვა-წამება გავიარე; და, როგორ უცნაურადაც არ უნდა მოგეჩვენოთ, ამ ყველაფრის უნებური მიზეზი მამაჩემი იყო. თორმეტწლიან-ხევრისა გახლდით, იმ ძველ შესანიშნავ კერძო სკოლაში რომ მიმიყვანეს. ეს, თუ არ ვცდები, 1907 წელს იყო. მამაჩემმა, რომელსაც სურთუკი ეცვა და აბრეშუმის ცილინდრი ეხურა, სადგურამდე მიმაცილა. მახსოვს, ბაქანზე როგორ ვიდექით ხის ზარდახშებსა და ჩემოდნებს შორის და როგორ ირეოდა ჩვენ ირგვლივ ათასობით ახმახი ქაბუკი. ისინი ერთმანეთის გადაძახილში იყვნენ, როცა ვილაც, ვისაც ჩვენთვის გვერდის ავლა უნდოდა, მამაჩემს უკნიდან ძლიერად დაეჯახა და კინაღამ წააქცია. მამაჩემი, რომელიც ტანმორჩილი, ზრდილობიანი, ღირსეული კაცი იყო, საოცარი სისწრაფით მიტრიალდა და დამნაშავეს მაჯაში სწვდა.

– ახალგაზრდავ, ამ სკოლაში უკეთეს მანერებს არ გასწავლიან? – უთხრა მან.

ბიჭმა, რომელიც მამაჩემზე ერთი თავით მაღალი მაინც იყო, მას ზევიდან მისი ცივი, ქედმაღალი, დამცინავი თვალებით გადმოხედა, მაგრამ არაფე-

რი უთქვამს.

– მგონი, ბოდიშის მოხდა უადგილო არ იქნებოდა, – განაგრძო მამაჩემმა.

ბიჭი მამაჩემს ისევ ცხვირის ზევიდან უყურებდა, წინ გამომწვევრილი ნიკაპით და ტუჩის კუთხეებში ოდნავ დამცინავი, ქედმაღლური ღიმილით.

– ისეთი შთაბეჭდილება მრჩება, რომ თავხედი და ცუდად აღზრდილი ყმაწვილი ხარ, – თქვა მამაჩემმა. – შემოძლია მხოლოდ ვილოცო, რომ ამ სკოლაში შენნაირი ბევრი არ აღმოჩნდეს. არ ვისურვებდი, რომ რომელიმე ჩემმა ვაჟმა მოგბაძოს.

ამ დროს ბიჭმა სახე ოდნავ მოაბრუნა და მისი ცივი, გამჭოლი და ქედმაღლური მზერა ჩემკენ გადმოიტანა. მაშინ დიდად არ შემშინებია, რადგან ჯერ კიდევ არაფერი ვიცოდი კერძო სკოლებში უფროსკლასელების მხრიდან უმცროსკლასელების ძალაუფლებაზე. ამიტომ, მახსოვს, მას პირდაპირ თვალებში შევხედე. მე ეს, უპირველეს ყოვლისა, მამაჩემის მხარდასაჭერად გავაკეთე, ვისაც ვეთაყვანებოდი და პატივს ვცემდი. როცა მამაჩემმა კიდევ რაღაცის თქმა დააპირა, ბიჭი უბრალოდ შეტრიალდა და ბაქანზე შეგროვილ ბრბოს შეერია. ბრუს ფოქსლის არასდროს დავინწყებია ეს ეპიზოდი, მაგრამ ყველაზე მეტად იმიტომ არ გამიმართლა, რომ, როცა სკოლაში ჩავედი, აღმოვაჩინე, სკოლის დირექციას საცხოვრებლად იმ ბიჭთან ერთად, ერთ სახლში გავუმწესებოდა. ეს კიდევ არაფერი – მე მის კაბინეტში მეძინა. ფოქსლი ბოლო კლასს ამთავრებდა და, იქიდან გამომდინარე, რომ, როგორც უფროსკლასელი, ის მამასახლისად იყო დანიშნული, ანუ „პრეფექტ ბოუზერად“, როგორც ჩვენ მას ვეძახდით, მას ოფიციალური უფლება ჰქონდა, სახლში მცხოვრები ნებისმიერი უმცროსკლასელი ხელის ბიჭი გაეღახა. ვინაიდან მე მის კაბინეტში ვცხოვრობდი, ავტომატურად მისი საკუთარი ნივთი, მისი პირადი მონა გავხდი. მე

ვიყავი მისი მსახურიც, მზარეულიც, მოახლეც და კურიერიც და ჩემი მთავარი მოვალეობა ის იყო, რომ მას თითის განძრევა არ დასჭირვებოდა, თუ ამის აბსოლუტური აუცილებლობა არ დადგებოდა.

არსად, მსოფლიოს არც ერთ ჩემთვის ცნობილ საზოგადოებაში არ არის მოსამსახურე ისე დაკაბალებული, როგორც ჩვენ, უბედური პატარა უმცროსკლასელი ხელის ბიჭები ვიყავით ჩვენი ეგრეთ წოდებული მამასახლისების მიერ. ყოველ დილით, საუზმის შემდეგ, ყინვიან და თოვლიან ამინდშიც კი იძულებული ვიყავი ვმჯდარიყავი უნიტაზის საჯდომზე (რომელიც გარეთ, გაუთბობელ სათავსოში იყო მოწყობილი), რათა ის ფოქსლის მოსვლამდე გამეთბო.

მახსოვს, როგორ დააბიჯებდა ის ოთახში დინჯად, უზრუნველად, მოხდენილად და, თუ გზაზე სკამი შეხვდებოდა, როგორ ჰკრავდა მას ფეხს და მოისვრიდა გვერდზე; მე კი ამ დროს დაუყონებლივ უნდა მივვარდნილიყავი და ამელო იგი. ის აბრეშუმის პერანგებს იცვამდა და სახელოს შიგნით მუდამ აბრეშუმის ცხვირსახოცს იღებდა; ფეხსაცმელებს ვინმე ლობი უკერავდა (ისიც სამეფო გერბს ატარებდა), წვეტიანი ფეხსაცმელები იყო, რომლებსაც ყოველ დღე თხუთმეტი წუთის განმავლობაში ძვლით ვაპრიალებდი; მაგრამ ჩემი ყველაზე ცუდი მოგონებები გასახდელ ოთახს უკავშირდება. ახლაც გარკვევით ვხედავ საკუთარ თავს – პატარა, ფერწასული, კრევეტივით ბიჭი დგას ფოქსლის უზარმაზარი ოთახის კარებში, ტანზე პიჟამო და აქლემის ბეწვის ხალათი აცვია, ფეხზე კი საშინაო ფლოსტები. ჭერზე ერთადერთი ელექტრონათურა კიდეა დრეკად შნურზე, ირგვლივ მთელ კედლებზე კი შავი და ყვითელი ფერის ფეხბურთის მაისურები, რომელთა ოფლიანი სუნით ყარდა მთელი ოთახი; და ფოქსლის

წყვეტილი, რადიოსიგნალივით მკვეთარი და მკივანა ხმით დაძახილი: „აბა, ამჯერად რომელი გირჩევნია? ექვსი ხალათში თუ ოთხი ხალათგახდილი?“ ვერასდროს ვახერხებდი მის ამ კითხვებზე პასუხის გაცემას. უბრალოდ, ვიდექი და გაშტერებული მივჩერებოდი ჭუჭყიან იატაკის ფიცრებს; შიშისგან თავბრუ მეხვოდა და სხვაზე ვერაფერზე ვფიქრობდი, გარდა იმისა, რომ ის აყლაყუდა ბიჭი მალე ჩემ ცემას შეუდგებოდა თავისი, გრძელი, წვრილი, თეთრი ჯოხით, აუჩქარებლად, მეცნიერულად, ოსტატურად, კანონიერად და აშკარა კმაყოფილების გრძნობით, იქამდე, სანამ არ დამასისხლიანებდა. იქამდე დაახლოებით ხუთი საათით ადრე ფოქსლის კაბინეტში ბუხარი უნდა დამენთო, მაგრამ ჩავფლავდი. მთელი ჩემი ჯიბის ფული ერთ კოლოფ სპეციალურ ბუხრის სანთებლებზე დავხარჯე; საკვამურის ხვრელთან გაზეთი მეჭირა, უფრო კარგი განევა რომ ჰქონოდა; ბუხრის წინ დაჩოქილი ცხაურის ფსკერს სულს ნაწლავების გასკდომამდე ვუბერავდი, მაგრამ ნახშირი მაინც არ ინთებოდა.

– ჯიუტად არ მპასუხობ, – გაისმა ფოქსლის ხმა. – მაშინ, იძულებული ვარ, შენ ნაცვლად თვითონ გადავწყვიტო.

საშინლად მინდოდა, რამე მეპასუხა; თვითონაც კარგად ვიცოდი, რომელი ვარიანტი უნდა ამერჩია. პირველი, რაც უნდა ისწავლო, როცა სკოლაში მოდიხარ, ის არის, რომ არასდროს არ უნდა გაიხადო ხალათი; გირჩევნია, ზედმეტი როზგები დაირტყა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, დარწმუნებული იყავი, რომ ჭრილობებს ვერ გადაურჩები. ნებისმიერ შემთხვევაში, გერჩევნოს სამი დაგარტყან და გეცვას, ვიდრე ერთი და არ გეცვას.

– მაშინ, გაიხადე, იმ კუთხეში დადექი და ხელებით ფეხის თითებს შეეხე. ოთხს დაგარტყამ. ხალათს ნელ-ნელა

ვიხდდი და ფეხსაცმლის კარადის თავზე ვდებდი. შემდეგ, ისევე ნელ-ნელა კუთხისკენ მივდიოდი, გაყინული და ბამბის პიჯამოს ამარა, ჩუმი ნაბიჯებით და უცებ ირგვლივ ყველაფერი ხდებოდა კაშკაშა, ბრტყელი და შორეული, როგორც ჯადოსნური ლამპრის სურათი და ძალიან დიდი და ძალიან არარეალური, ჩემს თვალში თითქოს ყველაფერი წყალში ცურავდა.

– მიდი, შეეხე შენს ფეხის თითებს. უფრო მეტად, უფრო მეტად.

შემდეგ, ის გასახდელის ოთახის სულ ბოლოში მიდიოდა; მე მას ვხედავდი ამოყირავებულს ჩემს ფეხებს შორის, როგორ ეშვებოდა კარიდან ორი კიბის საფეხურით ქვევით და ჩვენ მიერ ეგრეთ წოდებული ხელსაბანების დერეფანში როგორ შედიოდა, რომელიც, სინამდვილეში, ქვის იატაკიანი დერეფანი იყო ცალი კედლის გასწვრივ ჩალაგებული ხელსაბანებით და აბაზანას უერთდებოდა. როცა ფოქსლი ამ მდგომარეობაში მტოვებდა, ყოველთვის ვიცოდი, რომ მას გეზი ხელსაბანების დერეფნისკენ ეჭირა. ის მუდამ ასე იქცეოდა. ახლა ის ჩემგან საკმაოდ შორს იყო, მაგრამ ხელსაბანებიდან და ქვის ფილებიდან გამოტყორცნილი ხმამალალი ექოს მიხედვით მესმოდა მისი ფეხსაცმელების ხმა ქვის იატაკზე, როცა უკვე უკან დაოთხილი გამოიბოდა. ჩემს ფეხებს შორის კი ვხედავდი, როგორ ამოიბრუნდა ხოლმე კიბის ორ საფეხურს და ისევე გასახდელ ოთახში შემოიბოდა ჩემკენ, წინ გამონეული ნიკაპითა და მაღლა აწეული ჯოხით. იმ წუთას თვალებს ვხუჭავდი გატკაცუნების მოლოდინში და საკუთარ თავს ვეუბნებოდი, რომ, რაც არ უნდა მომხდარიყო, ნელში არ უნდა გავმართულიყავი. თუ კი ვინმე ოდესმე კარგად გაუჯოხიათ, გეტყვით, რომ ნამდვილი ტკივილი მხოლოდ დარტყმიდან რვა-ათი წუთის შემდეგ იწყება. თვითონ დარტყმა უბრალოდ ხმამალალი გატკა-

ცუნებაა და უკანა მხარეზე ყრუ დარტყმის ხმა, რომელსაც საერთოდ ვერ გრძნობ (როგორც მითხრეს, ტყვიით მიყენებული ჭრილობის შემთხვევაშიც ასეა); მაგრამ მოგვიანებით, ღმერთო დაგვიფარე, ისეთი შეგრძნება გაქვს, თითქოს ვიღაცამ წითლად გავარვარებული საცეცხლური დაგადო შიშველ დუნდულებზე და აბსოლუტურად შეუძლებელია, რომ თავი შეიკავო, ხელი უკან არ წაიღო და დარტყმის ადგილზე არ მოიკიდო. ფოქსლიმ კარგად იცოდა ამ ნაგვიანები რეაქციის შესახებ; ამიტომ, სანამ ის ყოველი დარტყმის შემდეგ უკან ნელი ნაბიჯით გარკვეულ მანძილს გამოიბრუნდა, რომელიც, ალბათ, მაქსიმუმ თხუთმეტი იარდი თუ იქნებოდა, ტკივილი ნელ-ნელა პიკს აღწევდა, სანამ ის მორიგ დარტყმას არ მოგაყენებდა. გამორიცხული იყო, რომ მეოთხე დარტყმაზე ნელში არ გავმართულიყავი. სხვანაირად არ შემეძლო. ეს იყო ავტომატური დამცავი რეაქცია სხეულისა, რომელიც იმდენს უძლებდა, რამდენის ატანაც შეეძლო.

– შენ ისევე თავი აარიდე, – მეტყოდა ხოლმე ფოქსლი. – ეს არ ითვლება. მიდი, თავიდან წაიხარე.

ამჯერად, ფეხის კოჭებისთვის ხელების წავლება აღარ მაინცდებოდა.

საქმეს რომ მორჩებოდა, თვალს მაყოლებდა, როგორ მივდიოდი – ახლა უკვე წელისათრევით და უკანალზე ხელებმოკიდებული – ხალათის ჩასაცმელად, მაგრამ ყოველთვის ვცდილობდი ზურგით შევბრუნებულიყავი, რომ მას ჩემი სახე არ დაენახა, და როგორც კი ოთახიდან გავიდოდი, ის უკან მომაცოლებდა:

– ჰეი, შენ! დაბრუნდი!

უკვე ხელსაბანების დერეფანში შესული, გავჩერდებოდი და კარებში ვიდექი და ვუცდიდი.

– აქ მოდი. აქ მოდი-მეთქი, ჩქარა. რამე ხომ არ დაგავინწყდა?

ერთადერთი, რაზეც მაშინ შემეძლო

მეფიქრა, იყო აუტანელი მწველი ტკივილი უკანა მხარეს.

– ისეთი შთაბეჭდილება მრჩება, რომ თავხედი და ცუდად გაზრდილი ყმანვილი ხარ, – მეტყოდა ხოლმე ფოქსლი მამაჩემის ხმის მიბაძვით. – ამ სკოლაში ამაზე უკეთეს მანერებს არ გასწავლიან?

– მადლობა... – ამოვილულულუდები ხოლმე მე. – მადლობა... რომ გამროზგე.

შემდეგ ბნელი კიბეებით უკან, საძინებელ ოთახში ვბრუნდებოდი და თავს გაცილებით უკეთ ვგრძნობდი, ვიდრე ცოტა ხნით ადრე, რადგან ყველაფერი დასრულებული იყო და ტკივილი იკლებდა; სხვები კი ჩემ ირგვლივ შეგროვილიყვნენ და რალაცნაირი უხეში თანაგრძნობით მეპყრობოდნენ, რომელიც მათი პირადი მრავალჯერადი წარსული გამოცდილებით იყო ნასაზრდოები.

– ჰეი, პერკინს, მოდი ერთი შეეხედოთ.

– რამდენი მოგხვდა?

– ხუთი, ხო? აქედანაც კარგად გვესმოდა ყველაფერი.

– კარგი ახლა, გეყოფა. მოდი, ნიშნები ვნახოთ.

მეც პიჟამოს ჩავიწვედი და ვიდექი, სანამ ეს ექსპერტთა ჯგუფი დაზიანებებს მთელი სერიოზულობით ამოწმებდა.

– საკმაოდ შორი-შორსაა, არა? ფოქსლი ჩვეულებრივ სტანდარტებში მთლად ვერ ჯდება.

– ეს ორი ახლოსაა ერთმანეთთან. ფაქტობრივად, ერთმანეთის გვერდიგვერდ. შეხედე, ეს ორი რა მშვენიერია!

– ეგ, დაბალა როა, საზიზღრად დაურტყამს.

– ქვემოდან, ხელსაბანების დერეფ-

ნიდან გამოეჩანებოდა, ალბათ, არა?

– ზედმეტი ჯოხი თავის არიდებისთვის მოგხვდა, ხომ?

– ღმერთმანი, როგორ ჩანს, ბებერ ფოქსლი შენზე ძალიან გარჯილა.

– ცოტა სისხლიც გდის. გირჩევნია, მოიბანო.

შემდეგ უცებ კარის გაღება და ფოქსლის შემოსვლა ერთი იყო და ყველანი დაიფანტებოდნენ; ზოგი ვითომ კბილის გამოსაწმენდად მიდიოდა, ზოგიც კიდევ ლოცვების წასაკითხად, მე კი ვიდექი ასე შუა ოთახში, შარვალჩახდილი.

– რა ხდება აქ? – იკითხავდა ფოქსლი და წამიერად მზერას თავის ქმნილებას მიაპყრობდა. – შენ გეუბნები, პერკინს! პიჟამო წესიერად ჩაიცვი და წადი, დაიძინე.

ასე მთავრდებოდა დღე. მთელი კვირა ისე ჩაივლიდა, ჩემთვის სხვა რამისთვის ერთი წუთიც კი არ მქონდა. თუ ფოქსლი დამინახავდა, რომ კაბინეტში რაიმე ნოველას ვკითხელობდი ან ჩემი მარკების ალბომის დათვალიერებით ვიყავი გართული, უმაღვე რაიმე საქმეს გამომიჩენდა. აი, მაგალითად, ეს მისი ყველაზე საყვარელი ფრაზა იყო, განსაკუთრებით თუ გარეთ წვიმდა:

– ოჰ, პერკინს, ვფიქრობ, ჩემს სამუშაო მაგიდას ველური ზამბახების თაიგული დაამშვენებდა, არა?

ველური ზამბახი მხოლოდ ეგრეთ წოდებული ფორთოხლების ტბორის ირგვლივ იზრდებოდა, ფორთოხლების ტბორი კი გზით ორი მილის და მინდვრების გავლით ნახევარი მილის სავალ მანძილზე მდებარეობდა. რა უნდა მექნა, სკამიდან წამოვდგებოდი, ჩემს საწვინარს მოვიცვამდი, ჩალის ქუდს დავიხურავდი, ხელში ქოლგას, ჩემს ბროლის¹ დავიჭერდი და გრძელ

¹ ბროლი – ქოლგის სახელი სლენგის ენაზე, რომელიც გამოიყენება დიდ ბრიტანეთში, ავსტრალიაში, ახალ ზელანდიასა და კენიაში. ინგლისური სიტყვის umbrella (ქოლგა) შემოკლებული ვარიანტი.

გზას მარტოდმარტო შევუყვებოდი. ჩაღის ქუდის გარეშე გარეთ გასვლა არ შეიძლებოდა, მაგრამ ის წვიმაში ადვილად ფუჭდებოდა; ამიტომ, მის დასაცავად ქოლგაც უნდა გეტარებინა. მეორე მხრივ, შეუძლებელია თავს ზევით ქოლგა გჭეროდა და თან ზამბახების საძებრად ტყიან ნაპირზე გეცოცა; ამიტომ, ქუდი რომ არ გაფუჭებულიყო, სანამ ყვავილებს ვეძებდი, ქუდს მინაზე, ქოლგის ქვეშ ვტოვებდი. ვინ იცის, ამ ყვავილების ძებნაში რამდენჯერ გვცვივებულვარ; ყველაზე საშინელი დღე მაინც კვირა იყო. კვირა დღეები ფოქსლის კაბინეტის დასალაგებლად იყო გამოყოფილი; არასდროს დამავინწყდება იმ ადრეული კვირა დღეების საშინელებები – გაშმაგებული, მტვრის წმენდა და ხეხვა; შემდეგ კი ფოქსლის ლოდინი, როდის ინებებდა მოსვლას შესამოწმებლად.

– მორჩი? – მკითხავდა ხოლმე ის.

– მგონი... კი.

ის ზღაზვნით მიუახლოვდებოდა თავის სამუშაო მაგიდას, გამოალებდა ერთ-ერთ უჯრას, იქიდან ამოაძვრენდა ცალ თეთრ ხელთათმანს და აუჩქარებლად იწყებდა მარჯვენა ხელზე ჩაცმას; ხელთათმანს თითოეულ თითზე ნელა და გულდასმით ისწორებდა; ამ დროს, მე შორიახლოს ვიდექი და კანკალით ვადევნებდი თვალს, როგორ დაბორილობდა ოთახში და თეთრხელთათმანიან საჩვენებელ თითს სურათების თავზე, პლინტუსებზე, თაროებზე, ფანჯრის რაფებსა და აბაჟურებზე როგორ უსვამდა. ის თეთრხელთათმანიანი თითი, საბრალებლო განაჩენივით, სულ თვალწინ მედგა. ფოქსლი მუდამ ახერხებდა თუნდაც სულ პანანინა ღრიჭო ეპოვა, რომელიც, ალბათ, ან გამომრჩა და, ან საერთოდ არ შემინიშნავს; და, როცა ასეთი რამე ხდებოდა, ის ნელ-ნელა შემოტრიალდებოდა, ბაგეზე იმ მისი ავისმომასწავებელი ღიმილით, ღიმილსაც რომ ვერ დაარქმევდი და

ხელთათმანიან თითს მალლა ასწევდა ისე, რომ საკუთარი თვალით დამენახა თითის ცალ გვერდს აყოლილი მტვრის წვრილი ზოლი.

– ნამდვილი უქნარა პატარა ბიჭი ხარ? ხომ ასეა?

პასუხი არ ისმოდა.

– ხომ ასეა-მეთქი?

– მეგონა, რომ მტვერი ყველგან გადავწმინდე.

– ხარ, თუ არ ხარ საძაგელი უქნარა ბიჭუკელა?

– დდღიახ.

– მაგრამ განა მამაშენს უნდოდა, ასეთი რომ გამოსულიყავი? მამაშენი ხომ განსაკუთრებით მომთხოვნია ქცევის წესების მიმართ? ასე არ არის?

პასუხი ისევ არ ისმოდა.

მე შენ გეკითხები, არის თუ არა მამაშენი განსაკუთრებით მომთხოვნია ქცევის წესების მიმართ.

– ააააააა... კი.

– მაშინ, გამოდის, რომ მე მას გარკვეულ სამსახურს გავუწევ, თუ დაგსჯი, არა?

– არ ვიცი.

– მითხარი, ხომ ასეა?

– დდღიახ.

– მაშინ, მოგვიანებით შევხვდებით გასახდელში, ლოცვების შემდეგ.

დღის დარჩენილი ნაწილი საღამოს ლოდინის აგონიაში გადიოდა. ო, ღმერთო, რა მწარედ მახსენდება ეს ყველაფერი ახლა. კვირა ჩემთვის წერილის წერის დღეც იყო. „ძვირფასო დედა და მამა... დიდი მადლობა თქვენი წერილისათვის. იმედია, ორივე კარგად ხართ. მეც კარგად ვარ, გარდა იმისა, რომ გაციებული ვარ, რადგან წვიმაში მოვხვდი, მაგრამ მალე გამივლის. გუშინ შრუსბერის ვეთამაშეთ და 4-2 მოვეგეთ. მე მაყურებლებში ვიჯექი, მაგრამ, სამაგიეროდ, ფოქსლიმ, რომელიც, როგორც იცით, ჩვენი სახლის თავია, ოთხი გოლი გაიტანა. ნამცხვრისთვის დიდი მადლობა. სიყვარულით, უილიამი“.

წერილის დასაწერად, როგორც წესი, საპირფარეშოში გავდიოდი ან საკუჭნაოში, ან კიდევ სააბაზანოში, ნებისმიერ ადგილას, სადაც ფოქსლის თვალი ვერ მხედავდა; მაგრამ დრო უნდა მეკონტროლებინა. ჩაის დრო ხუთის-ნახევარზე იყო და ამ დროისთვის ფოქსლის ტოსტები მზად უნდა ყოფილიყო. ფოქსისთვის ყოველ დღე ტოსტების მომზადება ჩემს მოვალეობაში შედიოდა. ვინაიდან უქმე დღეებში კაბინეტებში ცეცხლის დანთება აკრძალული იყო, ყველა უმცროსკლასელი ხელის ბიჭი, რომლებიც თავიანთი სახლების მამასახლისებისთვის ტოსტებს ამზადებდნენ, ტოსტინგ-ჩანგლებით ხელში ბიბლიოთეკაში დანთებული პანანინა კოცონის ირგვლივ იკრიბებოდნენ და ტოსტინგ-ჩანგლებით ხელში საკუთარი ადგილის მოსაპოვებლად ხელჩართული ბრძოლა ჰქონდათ გამართული. მიუხედავად ასეთი პირობებისა, მე უნდა მეზრუნა იმაზე, რომ ფოქსლის ტოსტი ყოფილიყო (1) ხრაშუნა, (2) არ დამწვარიყო, (3) არ გაცივებულიყო და ზუსტად თავის დროზე ყოფილიყო მზად. ზემოთ ჩამოთვლილთაგან ერთ-ერთი რომელიმე მოთხოვნის შეუსრულებლობა „ფიზიკურად დასჯად დანაშაულად“ ითვლებოდა.

– ეი, შენ! ეს რა არის?

– ტოსტია.

– შენ ტოსტი მართლა ასე წარმოგიდგენია?

– იცით...

– შენ ისეთი ზარმაცი ხარ, რომ მისი ნორმალურად გაკეთებაც კი გეზარება, არა?

– ყველანაირად ვცდილობ, ნორმალურად გამომივიდეს.

– იცი, რას უშვრებიან ზარმაც ცხენს, პერკინს?

– შენ ცხენი ხარ?

– არა, შენ ვირი ხარ... ჰა, ჰა. გავხარ კიდევ. მოგვიანებით გნახავ.

ოჰ, იმ დღეების აგონია. ფოქსლის

ტოსტის დანვა „ფიზიკურად დასჯადი დანაშაულის“ ტოლფასი იყო. იგივე ხდებოდა იმ შემთხვევაშიც, თუ ფოქსლის ტალახიანი ფეხბურთის ბუცების განმენდა დაგავიწყდებოდა ან როცა ფოქსლის ფეხბურთის ფორმის გაფენა დაგავიწყდებოდა, ან როცა ფოქსლის ქოლგას არასწორი მხრით დაკეცავდი, ან როცა ფოქსლის კაბინეტის კარზე მაშინ დაუკაკუნებდი, როცა ის მუშაობდა, ან როცა ფოქსლისთვის მომზადებული აბაზანა მისთვის ზედმეტად ცხელი იყო, ან როცა ფოქსლის მეორე ხელიდან ნაყიდი სპორტული ფორმის ღილები კარგად არ იყო განმენდილი, ან როცა ფოქსლის ფეხსაცმელი კარგად არ პრიალებდა, ან როცა ფოქსლის კაბინეტი სათანადოდ არ იყო დალაგებული. სინამდვილეში, ყველაფერში, რაც ფოქსლის შეეხებოდა, მე, ფაქტობრივად, მთლიანად ფიზიკურად დასჯადი დამნაშავე გახლდით.

ფანჯრიდან გავიხედე. ღმერთო ჩემო, თითქმის მოვსულვართ. მთელი ამ დროის მანძილზე ამ ზმანებებში ვყოფილვარ და ჩემი „თაიმზი“ არც კი გადამიშლია. ფოქსლი ისევ ისე იყო გადანოლილი ჩემ პირდაპირ, კუთხის სავარძელში და თავი „დეილი მირორში“ ჰქონდა ჩარგული; მე გაზეთის ზევიდან, მისი ჩიბუხის ლურჯი კვამლის ღრუბლებში მისი სახის ნახევარს ვხედავდი – მის წვრილ, მოელვარე თვალებს, დანაოჭებულ შუბლს, ტალღოვან, ოდნავ ცხიმიან თმას. ახლა, ამდენი წლის შემდეგ, მისი ყურება განსაკუთრებული და საკმაოდ ამაღელვებელი გრძნობა იყო. ვიცოდი, რომ ის არანაირ სამიშროებას აღარ წარმოადგენდა, მაგრამ ძველი მოგონებები მაინც არ მტოვებდნენ და მისი თანდასწრებით თავს მთლად კომფორტულად ვერ ვგრძნობდი. ისეთი შეგრძნება მქონდა, თითქოს მოთვინიერებულ ვეფხვთან ერთად ერთ გალიაში ვიმყოფებოდი.

„ეს რა აბსურდია?“ – ვკითხე ჩემს

თავს. – „ნუ ხარ იდიოტი. ღმერთის გულისათვის, თუ ასე ძალიან გინდა, მიდი და პირდაპირ უთხარი ყველაფერი, რასაც მასზე ფიქრობ; ის შენ თითოსაც ვერ დაგაკარებს–“.

ჰეი... რა მაგარი იდეაა! ამასთან ერთად... კარგი... საბოლოო ჯამში, ღირდა კი ამის გაკეთება? ასეთი რამეებისთვის მე უკვე საკმაოდ ბებერი ვიყავი და არც იმაში ვიყავი ბოლომდე დარწმუნებული, რომ ის მართლა ასე მძულდა. როგორ უნდა მოვეცეულიყავი? არც ის შემეძლო, ასე ვმჯდარიყავი და მისთვის იდიოტივით მეცქერა. ამ ფიქრებში ვიყავი, რომ, უცებ თავში ერთი, ცოტა არ იყოს, ცელქი აზრი მომივიდა. „შენ ახლა შემდეგნაირად მოიქცევი“, – ვუთხარი ჩემს თავს, – „მისკენ გადაიხრები, ხელს მუხლზე მსუბუქად მოუთათუნებ და ეტყვი, ვინც ხარ. შემდეგ მის სახეს დააკვირდები. ამის შემდეგ, თქვენ მიერ ერთად გატარებულ სკოლის წლებზე დაუნყებ ხმამაღლა ლაპარაკს ისე, რომ ვაგონში მყოფმა სხვა ადამიანებმაც გაიგონონ. ხუმრობით შეახსენებ იმ რაღაცების შესახებ, რასაც ის შენ გიკეთებდა; ის კი არა, შეგიძლია გასახდელში გალახვის მომენტებსაც შეეხო ისე, რომ ცოტა აღელდეს. არც ის აწყენდა, ცოტა კიდევ რომ გააღიზიანო და თავი უხერხულად აგრძნობინო. პირადად შენ ეს ყველაფერი ძალიან ხელსაყრელ მდგო-

მარეობაში ჩაგაყენებს...“ უცებ ფოქსლიმ ზევით ამოიხედა და ჩემი დაჟინებული მზერა დაიჭირა. მსგავსი რამ უკვე მეორედ ხდებოდა; ამჯერად მას უკვე ოდნავ გაღიზიანებული გამომეტყველება ჰქონდა.

„საკმარისია“, – ვუთხარი ჩემს თავს. – „დროა, დაიწყო; მაგრამ, ეს ყველაფერი სასიამოვნოდ, კეთილგანწყობით და თავაზიანად უნდა გავაკეთო. ასე გაცილებით მეტი ეფექტი ექნება და ისიც უფრო უხერხულად მდგომარეობაში ჩავარდება“.

თავაზიანობის ნიშნად გავუღიმე და თავი ოდნავ დაფუკარი. შემდეგ, ხმამაღლა მივმართე:

– იმედია, მაპატიებთ. მინდა საკუთარი თავი წარმოგიდგინოთ.

მისკენ რაც შეიძლება ახლოს გადავიხარე და ახლოდან ვუყურებდი, რომ მისი რეაქცია არ გამომჩენოდა.

– მე მქვია პერკინსი, უილიამ პერკინსი. დავამთავრე რეპტონი, 1907 წელს...

ვაგონში მყოფი დანარჩენი მგზავრები ძალიან წყნარად ისხდნენ, მაგრამ ვგრძნობდი, რომ ყველა გვისმენდა და ელოდნენ, რა მოხდებოდა.

– მოხარული ვარ თქვენი გაცნობით, – მითხრა მან და გაზეთი მუხლზე დაუშვა.

– მე გახლავართ ფორტესკიუ, ჯოსელინ ფორტესკიუ. იტონი, 1916 წელი.

ინგლისურიდან თარგმნა
ზურაბ სონღულაშვილმა